

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Кафедра парламентаризму
Наукова школа вітчизняного парламентаризму
ГО «Академія парламентаризму»

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ – ЗАПОРУКА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК

творчих робіт здобувачів вищої освіти освітніх програм
«Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит»,
«Європейські та євроатлантичні управлінські студії»
(у рамках щорічного Всеукраїнського круглого столу
до Дня Соборності України)

За загальною редакцією
Л. Г. Комахи, В. А. Гошовської

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 8 від 4 березня 2026 р.)

Національна стійкість – запорука соборності України: збірник творчих робіт здобувачів вищої освіти освітніх програм «Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит», «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» у рамках щорічного Всеукраїнського круглого столу до Дня Соборності України (Київ, 29 січ. 2026 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. А. Гошовської. Київ: ННПУДС КНУ ім. Тараса Шевченка, 2026. 75 с.

До видання увійшли творчі розробки (есе, тези) учасників конкурсу, проведеного у рамках щорічного Всеукраїнського круглого столу, присвяченого Дню Соборності України у 2026 р., у Навчально-науковому інституті публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка кафедрою парламентаризму. Мета конкурсу полягала в стимулюванні творчого потенціалу здобувачів вищої освіти освітніх програм «Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит», «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» щодо створення ними аналітичних, програмних, прогнозних, звітних та інших матеріалів про національну стійкість Української держави як чинника соборності та цілісності.

Збірник розрахований на наукових, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, студентів, аспірантів, докторантів, практиків системи публічного управління та інших зацікавлених осіб.

УДК 323.1/.2(477)(08)

Матеріали друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.

ЗМІСТ

ВСТУПНІ СЛОВА	5
ВІТАЛЬНІ СЛОВА.....	9
ЖУРИ КОНКУРСУ:.....	10

КОНКУРСНІ РОБОТИ У 2026 році

АКИМОВА Марія. ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	15
БАЛАБАНСЬКА Ірина. ЄДНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ	17
БЕЗПРОЗВАННА Олександра. ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.....	18
БОЙКО Руслан. МОЛОДЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ.....	19
БАНДУРА Юлія. БЕЗБАР'ЄРНОСТЬ ЯК ЧИННИК СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ГІДНОСТІ, СВОБОДИ ТА РІВНОГО ДОСТУПУ	21
ВЕДМІДЬ Анастасія. СОБОРНІСТЬ У МИСТЕЦТВІ ТА КУЛЬТУРІ: ЩО ОБ'ЄДНУЄ УКРАЇНЦІВ СЬОГОДНІ	22
ВОРОНА Марія. ПРО МОЮ НАЦІЮ	23
ГЕРАЩЕНКО Рената. СОБОРНІСТЬ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОСТІ ТА НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНИ.....	24
ДАНИЛКО Людмила. ГРОМАДЯНСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕРЖАВУ	25
ДЕЙНЕКА Сергій. ЄДНІСТЬ ЯК ФОРМУЛА ВИЖИВАННЯ І ПЕРЕМОГИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	26
ЗАБЕЙДА Анастасія. СОБОРНІСТЬ ЯК ЦІННІСТЬ, А НЕ ЛИШЕ ПОЛІТИЧНИЙ ПРИНЦИП.....	27
ЗЕЛІНСЬКИЙ Тарас. СОБОРНІСТЬ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ЗОВНІШНЮ АГРЕСІЮ	28
ІВАНЧЕНКО Анастасія. МИСТЕЦТВО ДІАЛОГІЗОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ.....	29
КАЛНИБОЛОЦЬКИЙ Роман. МОЯ ДЕРЖАВА – МОЯ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	30
КОВАЛЕНКО Марія. СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНСТИТУЦІЇ ТА ДЕРЖАВНИХ СИМВОЛІВ.....	31
КОЗЛОВ Тимофій. ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	32
КОЛЕСНИКОВ Олександр. СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ І ВІЙНА	33
КОНДРАТЮК Таїсія. ДЕРЖАВА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	34
КОРНЕЛЮК Тарас. «БУТИ СВІТЛОМ»: ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА ВІД МАРТИНА ЛЮТЕРА КІНГА ДО РОМАНА РАТУШНОГО.....	35
ЛУКІН Святослав. ЄДНІСТЬ ЯК КЛЮЧ СПАСІННЯ В НАЙТЕМНІШІ ЧАСИ	37
ЛІСОВА Поліна. ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.....	38

МАМОНОВ Дмитро. КОРОТКИЙ НАРИС ОСМИСЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОСОБИ І ДЕРЖАВИ З АНТИЧНИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ	39
МАРУТОВСЬКА Аліна. СОБОРНІСТЬ І ЄДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ОСНОВА НЕЗЛАМНОСТІ, ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	42
НАКАЛЮЖНА Юлія. ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	44
НАЦЕВИЧ Олександра. МОЯ СТІЙКІСТЬ – ЧАСТИНА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ	46
НІКОЛАЙЧУК Олександр. ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	47
ОСТАПОВ Андрій. ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА	48
ПОЛІЩУК Максим. СОБОРНІСТЬ ЯК ЩОДЕННИЙ ВИБІР ГРОМАДЯНИНА	53
ПОСТУПАЛЬСЬКА Вікторія. ЄДНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ СИМВОЛ СОБОРНОСТІ І МІЦНОСТІ УКРАЇНИ	54
П'ЯТКОВСЬКА Олександра. ДЕРЖАВА – ЦЕ СПІЛЬНА ВОЛЯ МІЛЬЙОНІВ	55
РОМАНЮК Марія. МИ РАЗОМ – І ТОМУ МИ ВИСТОЇМО!	56
СЕРЕДА Володимир. УКРАЇНА БУДЕ ЖИТИ!	57
СОТНИК Сніжана. ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	58
СУЄТІНОВА Анастасія. НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЯК ВИПРОБУВАННЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС	59
ТАНАСІЙЧУК Анастасія. НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ, ЯКИЙ МИ ЗАХИЩАЄМО	60
ТЕЛІШЕВСЬКА Юлія. ДЕРЖАВА ЯК СПІЛЬНА СПРАВА	62
ТЕЛІШЕВСЬКА Юлія. ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	63
ХАНІН Іван. ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	64
ШЕСТАК Каріна. НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ	65
ШТАНЬКО Олеся. СОБОРНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ОБОРОНОЗДАТНОСТІ	66
ЯКОВЕНКО Олексій. МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ДЕМОКРАТІЄЮ: ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ЄДНІСТЬ	67
КІЦУЛ Владислав. СОБОРНІСТЬ НЕЗЛАМНИХ: ЄДНІСТЬ ЯК ДНК УКРАЇНСЬКОЇ ПЕРЕМОГИ	69
КУТНОВА Євгенія. ДЕРЖАВНІСТЬ І ПУБЛІЧНА СЛУЖБА У ДЗЕРКАЛІ ЗМІ	70
МАРТИНЮК Артем. ЕКОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	71

ВСТУПНІ СЛОВА

Володимир БУГРОВ,
ректор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Шановні учасники Конкурсу творчих робіт до Дня Соборності України! Дорогі колеги, слухачі!

22 січня ми відзначаємо День Соборності – день, що нагадує нам про подію, яка стала фундаментом українського державотворення. Саме цього дня в 1919 році на Софійському майдані було проголошено Акт Злуки Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки – історичний вибір на користь єдиної, незалежної, соборної держави.

Соборність – це не лише пам'ять і не разова подія. Це щоденна дія: спільна праця, взаємна підтримка, турбота, відповідальність за себе й за тих, хто поруч чи далеко. Вона твориться вчинками – крок за кроком вибудовується жива єдність.

У час миру соборність дає змогу творити й розвиватися. У час війни – стає нашою головною зброєю, що допомагає вистояти й перемогти. Сьогодні ми особливо гостро це відчуваємо: лише згуртованість і взаємна відповідальність дають шанс на Перемогу.

Для Шевченкового університету соборність має власний вимір. Наша велика родина об'єднана спільними цінностями та відповідальністю перед державою і суспільством. У час випробувань саме наша єдність – у навчанні, науці, служінні, взаємній підтримці – стає джерелом стійкості й сили.

Сьогодні, в умовах війни, яка триває майже 4 роки, ми розуміємо, що тільки об'єднання спільних зусиль – воїнів на лінії фронту, а також усіх громадян – у прифронтовій зоні та в тилу, хто забезпечує життєдіяльність країни, – дасть змогу суспільству вижити, перемогти і відновитись.

Україна продовжує боротись і жити!

І сьогоднішня подія – додаткове свідчення життєздатності суспільства, спроможності виявляти себе в усіх сферах, включно з розвитком дослідницької діяльності молоді, якій і належатиме завдання відновлення України.

У єдності – наша сила. У відповідальності – наша стійкість. У спільній дії – наша Перемога!

Лариса КОМАХА,
директор Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філософських наук, професор

Шановні друзі, колеги, шановне товариство!

Концепція соборності є центральною для української ідентичності. Вона не просто про об'єднання людей в одній державі, а про спільні цінності, цілі та прагнення. Наш щорічний захід, присвячений Дню Соборності України, який офіційно відзначається 22 січня, починаючи з 1999 року, з метою вшанування Дня підписання Акту Злуки між Українською Народною Республікою (УНР) та Західноукраїнською Народною Республікою (ЗУНР), коли вищий законодавчий орган УНР – Трудовий конгрес України – 22 січня 1919 року затвердив Універсал Директорії України і проголосив «... Віднині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України: Західно-Українська Народна Республіка і Наддніпрянська Велика Україна».

Вкотре ми відзначаємо День Соборності України в умовах протистояння відкритій російській агресії, а наші Збройні Сили України демонструють світові неабияку хоробрість і стійкість, руйнують багато створених росією стереотипів та міфів, зокрема про Україну як другорядну, залежну від росії державу, яка здобула незалежність безкровно та задарма.

Сьогодні Україна спростовує ці російські наративи і нагадує світові про мільйони замордованих голодоморами, таборами та імперськими війнами, десятки тисяч українських вояків часів Української революції, воїнів УПА, козаків, гайдамаків, які зі зброєю в руках виборювали Україні незалежність.

Історія – це не минуле, а актуальне сьогодні, це проєкція майбутнього. І нам є чим пишатися. Ми велика європейська нація, нація з великою історією та культурою, а отже, й великим майбутнім! Пам'ятаймо тих, хто віддав і нині віддає своє життя за Україну!

Україна неодмінно переможе!

Ми пам'ятаємо своїх героїв і шануємо свою історію! Тому за ініціативи кафедри парламентаризму щорічно проводимо Конкурс творчих студентських робіт до Дня Соборності України. Це вже стало доброю традицією нашого Інституту й Університету, Наукової школи вітчизняного парламентаризму, і це сприяє розвитку української ідентичності, яка не просто про об'єднання людей в одній державі, а про спільні цінності, цілі та прагнення.

Нині наша спільна ціль полягає у гартуванні і допомозі одне одному, нашому війську та державі. Ми маємо ставати сильнішими і мудрішими на власній землі. Сьогодні нашій державі, як ніколи, потрібні професійні, сміливі, патріотичні і творчі фахівці, які своїми оригінальними і нетрадиційними рішеннями зможуть вирішувати складні загальнодержавні і суспільні завдання.

І сьогоднішня подія – додаткове свідчення життєздатності суспільства, спроможності виявляти себе в усіх сферах, включно з розвитком дослідницької діяльності молоді, якій й належатиме завдання відновлення України.

Віримо, що конкурс творчих робіт до Дня Соборності стане особливою подією в житті нашого студентства і сприятиме активній пошуковій роботі молоді, науковому осмисленню проблем, які набувають особливого значення як для сьогодні, так і майбутнього розвитку України.

Цей захід проходить за ініціативи кафедри парламентаризму уже 13-й раз поспіль. У цьому році – вже втретє – у форматі Конкурсу творчих робіт студентів освітніх програм «Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит» і «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» спеціальності «Публічне управління та адміністрування» – до Дня Соборності України.

Ми сподіваємось, що це стало вже доброю традицією нашого Інституту й Університету.

Безперечно, сьогодні нашій державі особливо потрібні не лише професійні, сміливі, патріотичні громадяни, а й творчі, які своїми витворами майстерності сприятимуть вирішенню складних завдань нетрадиційними способами.

Ми розуміємо, що серед наших студентів таких є багато, і тому запропонували цей захід саме у форматі Конкурсу творчих робіт.

Валентина ГОШОВСЬКА,
завідувачка кафедри парламентаризму, доктор політичних наук,
професор

Дякую, шановні Ларисо Григорівно, Володимире Анатолійовичу за підтримку ініціативи нашої кафедри і Наукової школи вітчизняного парламентаризму щодо проведення щорічного Конкурсу студентських робіт до Дня Соборності України.

Дякую всім студентам, які відгукнулися і взяли участь у конкурсі, і всім присутнім.

Зазначу, що наша концепція роботи зі студентською молоддю полягає у формуванні в них інноваційного сприйняття парламентаризму як особливої системи публічного управління, що передбачає широке представництво суспільних інтересів на державному рівні за участі та в інтересах громадян.

Наша Наукова школа вітчизняного парламентаризму розробляє концепцію соборної демократії, яка ґрунтується на ідеях єдності гілок влади, влади з народом, влади та територій, що сприяє сталому розвитку держави і робить її більш стійкою, сильною і водночас відповідальною перед громадянським суспільством.

Така єдність є ціннісною. Вона ґрунтується на високому рівні національної самосвідомості і високих суспільних потребах. Тому особливо важливими для нас є власні думки наших студентів щодо збереження Соборної України та Соборної демократії в нашій державі, незважаючи на бажання нашого ворога розсварити нас із середини та знищити із зовні.

Зміст ваших робіт доводить, що ви вже фактично демонструєте готовність до вирішення складних завдань держави, громади і повоєнного відновлення.

Ви це продемонстрували у своїх матеріалах, відповідаючи на основні завдання Конкурсу:

Ідея соборності в контексті незламності Українського народу.

Єдність як головний символ соборності і міцності України.

Виклики соборності України у воєнний період.

Перспективи повоєнного відновлення України.

Як співголова конкурсного журі, зазначу, що щороку у ваших матеріалах ми знаходимо цікаві думки, які не обмежуються лише історичною боротьбою нашого народу за незалежність України. Так, у 2025 році більшість учасників акцентували увагу на сучасних проблемах об'єднання українського народу навколо ідеї українського державотворення; нині – у 2026 році – питаннях стійкості і витривалості українського народу, запропонували своє бачення повоєнного відновлення. Про що свідчить така зміна пріоритетів в обґрунтуванні засад Соборності України очима наших студентів КНУ імені Тараса Шевченка?

Очевидно, що соборність, закарбована в нашій історії і боротьбі за незалежність держави, стає непоборимою цінністю, традицією для молодих українців, а наш Конкурс творчих робіт до Дня Соборності – це вже особлива подія в житті кожного нашого студента і викладача.

Наведу лише кілька прикладів, зокрема:

– Юлія Телішевська, магістрантка 1-го курсу заочної форми навчання, староста групи, зазначила у своїй роботі про те, що її навчання у сфері публічного управління навчило головному, що «держава починається не з інституцій, а з людини»;

– Ірина Балабанська, студентка 2-го курсу бакалаврату, наголосила, що соборність це не лише про територіальну цілісність, а й про духовну згуртованість та активну участь у суспільно-політичному житті;

– Дмитро Мамонов, студент 1-го курсу магістратури, наголосив, що сьогоdnішній виклик полягає у віднайденні балансу між правами та свободами людини і державним контролем;

– Олександра П'ятковська, студентка 1-го курсу магістратури, констатувала, що вона, як мати двох дітей, усвідомлено працює і не дозволяє собі стояти осторонь. Вона зазначає: «Коли працюю – роблю це як для себе, коли голосую – роблю свідомий вибір, коли говорю про Україну – завжди з гордістю. Мені важливо, щоб наші діти жили у вільній, сильній, справедливій Україні»;

– Роман Калниболоцький, студент 1-го курсу магістратури, розповів, як він під час війни не стоїть осторонь, а створив благодійний фонд, який допомагає нашим військовим, – передає техніку, спорядження, засоби зв'язку;

– Людмила Данилко, студентка 1-го курсу магістратури, зазначає, що «моя держава втомлена, поранена, але жива. Вона болить, як болить серце, коли втрачаєш когось свого. Але ця держава жива саме тому, що в ній є ми – ті, хто тримається, хто працює, хто не втрачає віри. І поки в мені є ця віра, поки я здатна діяти, підтримувати, створювати – доти жива і держава»;

– Артем Мартинюк, студент 1-го курсу магістратури, вважає, що повоєнне відновлення України має бути справедливе, об'єднавче та безпечне;

– Тарас Корнелюк, студент 2-го курсу магістратури, староста групи денників, у минулому році був призером цього конкурсу. Нині він вказує на необхідність будувати державне управління, в якому етика є такою ж твердою валютою, як і бюджет, а відповідальність є основою кожного законопроекту. Тільки так світло перемагає темряву – не ситуативно, а назавжди.

Наша історія, наша Соборність, наші Збройні сили, дають шанс у цей непевний час впевнитися: ми вбережемо нашу Вітчизну і для тих, хто прийде після нас, прийде, щоб жити, радіти й любити.

Ми вважаємо, що Конкурс творчих робіт до Дня Соборності стане особливою подією в житті нашого студентства і сприятиме активній пошуковій роботі молоді, науковому осмисленню проблем, які набувають особливого значення як для сьогодення, так і майбутнього розвитку України.

Василь МОКАН,

народний депутат України ІХ скликання, заступник голови Комітету Верховної Ради з питань молоді і спорту, голова підкомітету з питань національно-патріотичного виховання, політолог, кандидат політичних наук

Слава Україні! Шановна наукова спільнота, дорогі студенти!

Дякую за запрошення взяти участь у вашому заході і познайомитися ближче з представниками Наукової школи вітчизняного парламентаризму, про яку я багато чув. Кафедрою парламентаризму традиційно проводиться конкурс наукових робіт і цьогогоріч обрана тематика надзвичайно актуальна: «Національна стійкість – запорука соборності України». Приємно вражений глибиною наукових досліджень здобувачів вищої освіти, тому з особливим задоволенням візьму участь у нагородженні авторів найкращих робіт. Дата заходу – 29 січня – також є символічною, адже Україна вшанувала День пам'яті Героїв Крут – подвиг молодих курсантів і студентів, які понад століття тому героїчно стали на захист української державності перед більшовицьким режимом. Сьогоднішня молодь так само тримає свій фронт – військовий, інтелектуальний, волонтерський, доводячи, що Соборність – це не лише про кордони на мапі, а й про нерозривний зв'язок між всіма нами.

День Соборності це і про минуле, і про сьогодення одночасно. Адже у часи, коли ворожі ракети летять на мирні міста, а втома від війни змінює наші ритми, ми все одно тримаємось разом і не втрачаємо себе, а навпаки, зміцнюємо нашу ідентичність.

Загроз нашій соборності надзвичайно багато. І зовнішніх, і внутрішніх. Але українці не раз доводили, що вистояти – це означає залишатися людьми навіть у найтемніші часи; це продовжувати вірити і боротися не на словах, а в діях.

Ми захищаємо країну на фронті. Рятуюмо один одного в тилу. Підтримуємо, коли важко. Відстоюємо демократичні цінності. Світ тепер точно знає, хто такі українці – сильні, вільні, незламні. І ми віримо, що настане день, коли ми зможемо оглянутися на ці важкі роки – і зрозуміти, що саме зараз ми формували майбутнє. І майбутнє буде вартим того, щоб його виборювати разом! Національна ідентичність сьогодні є елементом національної безпеки. Це той фундамент, на якому тримається наша здатність витримувати удари, триматися разом у найважчі часи. Соборність тримається там, де люди відчують спільність і мають єдину мету, а ідентичність – це та «інфраструктура», яка єднає серця по всій країні та поза її межами. Дякую нашим студентам, аспірантам та викладачам за те, що наповнюєте живими смислами сферу утвердження української національної та громадянської ідентичності. Саме проактивність молоді, критичне мислення і прагнення розбудувати державу є запорукою майбутнього України. Національна стійкість не народжується сама – її створює кожний своїми щоденними діями, рішеннями та науковим пошуком. Слава Україні!

ЖУРІ КОНКУРСУ:

Голова - директор ННІ публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка **Лариса КОМАХА**, доктор філософських наук, професор.

Співголова – завідувача кафедри парламентаризму, керівник Наукової школи вітчизняного парламентаризму **Валентина ГОШОВСЬКА**, доктор політичних наук, професор.

Члени журі – члени Наукової школи вітчизняного парламентаризму:

Лідія ДАНИЛЕНКО, професор кафедри парламентаризму, доктор педагогічних наук, професор;

Ірина ДУДКО, професор кафедри парламентаризму, доктор політичних наук, професор;

Володимир ДЗЕГА, асистент кафедри парламентаризму, доктор філософії з публічного управління та адміністрування.

Учасники Конкурсу: члени Наукової школи вітчизняного парламентаризму ННІ публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка, представники Громадської організації «Академія парламентаризму» - випускники та здобувачі вищої освіти освітніх програм «Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит», «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та D4 «Публічне управління та адміністрування».

Критерії оцінки творчих робіт:

- актуальність (відображення викликів сучасності, суспільних запитів);
- новизна (вперше, удосконалено);
- оригінальність представлення (викликає інтерес науковців і громадськості, мотивує до осмислення процесів та подальших дій);
- практичне застосування (застосовується, буде застосовано в системі публічного управління і навчальному процесі).

–

Орієнтовна тематика творчих робіт:

- Ідея соборності в контексті незламності Українського народу.
- Єдність як головний символ соборності і міцності України.
- Виклики соборності України у воєнний період.
- Перспективи повоєнного відновлення України.

КЛЮЧОВІ ІДЕЇ, ПОКЛАДЕНІ В ОСНОВУ ТВОРЧИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ (2026 рік)

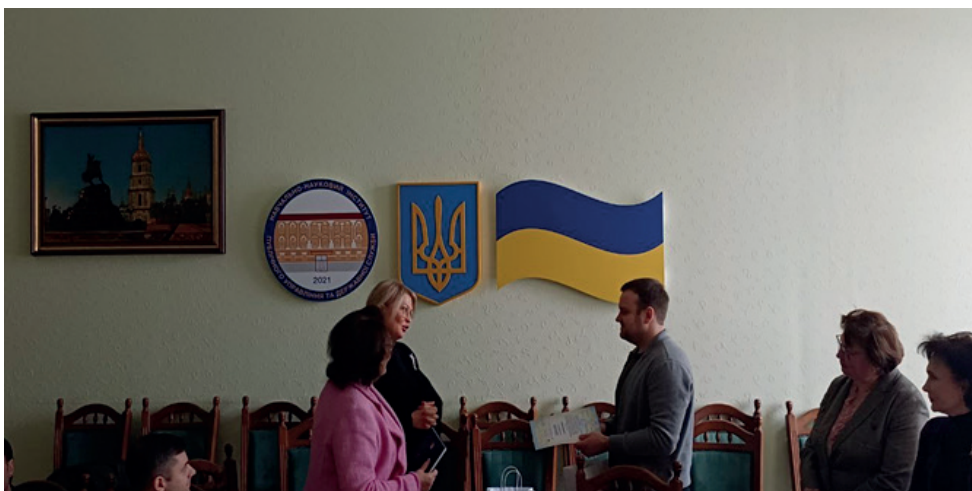
Критерії	Напрями			
	Ідея соборності в контексті незламності Українського народу	Єдність як головний символ соборності і міцності України	Виклики соборності України у воєнний період	Перспективи повоєнного відновлення України
Актуальність	<p>Соборність ніколи не зводилася виключно до територіального виміру. Вона охоплювала ідею духовного об'єднання суспільства, консолідації громадян незалежно від регіонального походження чи соціального статусу (Сотник Сніжана).</p> <p>Виклики соборності у воєнний період — це не лише про повернення територій до міжнародно визнаних кордонів. Це передусім про збереження людського зв'язку, подолання травм роз'єднання та формування нової, інклюзивної ідентичності (Козлов Тимофій).</p> <p>Соборність, підкріплена стійкістю, перетворюється на найпотужніший ресурс держави — ресурс, здатний забезпечити перемогу, відновлення та сталий розвиток України (Шестак Каріна).</p>	<p>Поки українці зберігають єдність сердець і спільну віру у свою країну, Україна залишатиметься міцною, вільною й непереможною (Поступальська Вікторія).</p> <p>Країна, що відбудовується як доступна для всіх, не лише підвищує якість життя своїх громадян, а й зміцнює соборність, формує інклюзивне суспільство та робить свободу і гідність відчутними на практиці. (Бандура Юлія).</p> <p>Єдність України слід сприймати не лише як політичний принцип чи історичний символ, а насамперед як фундаментальну соціальну цінність (Забейда Анастасія).</p> <p>Зовнішня агресія завжди спрямована на руйнування зсередини. Вона намагається посягти страх, недовіру, ворожнечу, розколоти суспільство на окремі частини, протиставити людей між собою. У такій ситуації соборність стає нашою головною відповіддю. Вона означає здатність вистояти разом, не дозволити зовнішній силі скористатися нашими відмінностями (Зелінський Тарас).</p>	<p>Держава починається з відповідальності. Вона живе там, де люди дотримуються закону не зі страху, а зі свідомості; сплачують податки не із примусу, а з розуміння спільної користі; критикують владу не зі злості, а з бажання змінювати систему (Кондрачук Таїсія).</p> <p>В умовах постійного стресу єдність — це єдине, що нагадає нам, що ми не самі. Вона об'єднує, допомагає краще розуміти, що ми не просто сусіди, колеги, знайомі. Українці — це насамперед про сім'ю, про спільні цінності та мету (Дейнека Сергій).</p>	<p>Жодна зовнішня допомога не матиме сенсу без нашої внутрішньої відповідальності та бажання будувати чесну державу (Акімова Марія).</p> <p>Через синергію досвіду державних інституцій та енергії молоді можливо досягти справжньої національної стійкості, яка стане запорукою непорушної соборності України. Молодь сьогодні - це не «майбутнє», це дієве «теперішнє» нашої перемоги (Бойко Руслан).</p> <p>Воєнний період поставив перед Україною складні виклики, які загрожують соборності, але водночас і зміцнюють її (Колесніков Олександр).</p>
Новизна	<p>Усвідомлений перехід на українську мову для багатьох громадян є проявом громадянської позиції та підтвердженням належності до спільного національного простору. Це ще раз доводить, що соборність - це єдність не за примусом, а за свідомим вибором (Безпрозвання Олександра).</p> <p>Соборність України є багатовимірним явищем, що знаходить своє відображення як у конституційних нормах, так і в державних символах (Коваленко Марія).</p>	<p>Парламент - не «вежа зі слонової кістки», а простір постійної комунікації між владою та громадянами (Остапов Андрій).</p> <p>Від музики до кіно, від поезії до соціальних мереж, культура створює середовище, де українці можуть відчувати себе частиною єдиного цілого. І саме ця невидима, але дуже відчутна єдність робить країну сильною, здатною вистояти перед будь-якими випробуваннями (Ведмідь Анастасія).</p>	<p>Лише через відкритий діалог, публічну підзвітність та постійну взаємодію з медіа можливо побудувати сильну, демократичну та стійку державу, якій довіряють її громадяни (Кутнова Євгенія).</p> <p>Кожна велика зміна починалася з маленького «я» — з людини, яка не погодилася мовчати (Танасійчук Анастасія).</p>	<p>Повоєнне відновлення України вимагатиме високого рівня суспільної довіри, співпраці між регіонами та усвідомлення спільної відповідальності за майбутнє держави (Геращенко Рената).</p> <p>Соборність — це імунітет проти гібридних загроз (Штанько Олеся).</p> <p>Цілісність буде цілковито відновлена після того, як Україна звільнить усі території, захоплені ворогом. Соборність — мета Перемоги. (Лісова Поліна).</p>

				<p>Триває п'ятий рік повномасштабної війни, стоїть вільний Київ, український народ продовжує відстоювати своє право на свободу (Ніколаїчук Олександр).</p> <p>Сучасна війна перевіряє соборність нашої нації (Суєттинова Анастасія).</p>
Оригінальність	<p>Моя держава – не ідеальна. Вона втомлена, поранена, але жива. Вона болить, як болить серце, коли втрачаєш когось свого. Але ця держава жива саме тому, що в ній є ми – ті, хто тримається, хто працює, хто не втрачає віри. І поки в мені є ця віра, поки я здатна діяти, підтримувати, створювати – доти жива і держава. (Данилко Людмила).</p> <p>Навіть коли падаєш, можна піднятися, коли втрачаєш - можна зберегти віру, а коли об'єднуєшся - стаєш непереможним. Саме тому Україна була, є і буде, бо народ, який обирає єдність, неможливо зламати (Романюк Марія).</p>	<p>Коли мешканець Ужгорода донатить на відбудову лікарні в Ізюмі, а воїн із Одеси захищає терикони Донбасу — це і є соборність у дії (Кіцул Владислав).</p> <p>Моє навчання у сфері публічного управління навчило мене головному — держава починається з людини, а не з інституцій. (Телішевська Юлія)</p> <p>Від музики до кіно, від поезії до соціальних мереж, культура створює середовище, де українці можуть відчувати себе частиною єдиного цілого. І саме ця невидима, але дуже відчутна єдність робить країну сильною, здатною встояти перед будь-якими випробуваннями (Ведмідь Анастасія).</p> <p>Мистецтво діалогованого управління державою (Іванченко Анастасія)</p>	<p>Я - частина суспільного договору, я його підписант і співвиконавець. Тож держава - це не лише система влади, а простір нашої спільної дії та відповідальності (Ворона Марія).</p> <p>Соборність – це жива енергія, що пульсує в кожному нашому рішенні, у кожному донаті, у кожному підключенні до лекції під звуки тривоги (Марутовська Аліна).</p> <p>Як і сто років тому, наша соборність є резистором. Вона є нашим опором, опором проти імперій. Наш щит та меч. Тому кожен рік потрібно згадувати цей день не тільки як день підписання акту Злуки, а як і день процесу, за яким стоїмо ми всі (Ханін Іван)</p>	<p>Сьогоднішній виклик полягає в тому, щоб знайти баланс між правами і свободами людини і державним контролем, можливості якого значно зросли у цифрову еру, а також змусити громіздкий і технологічно оснащений державний апарат залишатися слугою, а не паном (Мамонов Дмитро).</p> <p>Надійна робота критичної інфраструктури безпосередньо впливає на соборність України (Накалюжна Юлія).</p> <p>Інституційна слабкість посилюється інформаційною закритістю, що породжує відчуженість – антипод Соборності (Яковенко Олексій).</p> <p>Вона проявляється, коли ми не поширюємо фейк, бо розуміємо його небезпеку. Коли не проходимо повз чуже горе. Коли не знецінюємо досвід іншого, навіть якщо він відрізняється від нашого. Це вибір – бути частиною цілого, навіть тоді, коли важко (Поліщук Максим)</p>

Практичність	<p>Лише в Україні я відчуваю себе «своєю», частиною цілого, а не випадковим гвинтиком у чужому механізмі. За роки війни моя свідомість кардинально змінилася. Я чітко й упевнено кажу: я – українка. І це не просто громадянство, це вибір серця. (Нацевич Олександра).</p> <p>Я – ветеран. Я пройшов війну і бачив, скільки вона забирає. Але я також бачив, як багато вона розкриває в людях — силу, яку важко зламати. І тому, коли я сьогодні кажу «держава — це я», я маю на увазі не гордість, а обов'язок. (Володимир Серeda)</p>	<p>Я — мати двох дітей, і моє відчуття держави проходить крізь турботу про їхнє майбутнє. Мені важливо, щоб вони жили у вільній, сильній, справедливій Україні. Тому я не дозволяю собі стояти осторонь. Коли працюю — роблю це як для себе, коли голосую — роблю свідомий вибір, коли говорю про Україну — завжди з гордістю (П'ятковська Олександра).</p>	<p>Під час війни головне — не стояти осторонь. Тому я створив благодійний фонд Zauka Foundation, який допомагає нашим військовим — передає техніку, спорядження, засоби зв'язку. (Калниболоцький Роман)</p>	<p>Через поєднання екологічної стійкості, національної безпеки і аудиторських інструментів формується управлінська рамка, здатна забезпечити повоєнне відновлення України не лише швидко, а й безпечно, справедливо та об'єднавче для суспільства (Мартинюк Артем)</p>
I місце	<p>Ми маємо будувати державне управління, в якому етика є такою ж твердою валютою, як і бюджет, а відповідальність є основою кожного законопроекту. Тільки так світло перемагає темряву – не ситуативно, а назавжди (Корнелюк Тарас)</p>			
II місце	<p>Моя держава – не ідеальна. Вона втомлена, поранена, але жива. Вона болить, як болить серце, коли втрачаєш когось свого. Але ця держава жива саме тому, що в ній є ми – ті, хто тримається, хто працює, хто не втрачає віри. І поки в мені є ця віра, поки я здатна діяти, підтримувати, створювати – доти жива і держава (Данилко Людмила)</p> <p>Я - ветеран. Я пройшов війну і бачив, скільки вона забирає. Але я також бачив, як багато вона розкриває в людях – силу, яку важко зламати. І тому, коли я сьогодні кажу «держава – це я», я маю на увазі не гордість, а обов'язок (Серeda Володимир)</p>			
III місце	<p>Інституційна слабкість посилюється інформаційною закритістю, що породжує відчуженість – антипод Соборності (Яковенко Олексій)</p> <p>Лише в Україні я відчуваю себе «своєю», частиною цілого, а не випадковим гвинтиком у чужому механізмі. За роки війни моя свідомість кардинально змінилася. Я чітко й упевнено кажу: я – українка. І це не просто громадянство, це вибір серця (Олександра Нацевич)</p> <p>Соборність це не лише про територіальну цілісність, а й про духовну згуртованість та активну участь у суспільно-політичному житті, волонтерстві, здійсненні громадських ініціатив (Ірина Балабанська)</p>			

У 2026 році Журі Конкурсу відзначило дипломом першого ступеня студента 2-го курсу денної форми навчання **Корнелюка Тараса**, дипломом другого ступеня - студента 1-го курсу заочної форми навчання **Середу Володимира** та студентку 1-го курсу заочної форми навчання **Данилко Людмилу**, дипломи третього ступеня - студентку 1-го курсу заочної форми навчання **Нацевич Олександрю**, студентку 2-го курсу денної форми навчання (бакалаврат) **Балабанську Ірину** та студента 2-го курсу денної форми навчання **Яковенка Олексія**.

КОНКУРСНІ РОБОТИ У 2026 році

АКИМОВА Марія,

студентка 3-го курсу (заочна форма) ОП «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Кожен українець у глибині душі щодня чекає на той момент, коли нарешті почує слова, вимовлені зі сльозами: війна закінчилася. Це відчуватиметься як глибокий видих: межа між болем і надією, постійною тривогою і першим полегшенням. Ці слова означатимуть кінець щоденної боротьби за виживання та початок великої праці – відновлення країни й самих себе. Разом із радістю свободи постане складне і, все-таки, чесне запитання: якою стане Україна після перемоги?

Роки війни змінили нас усіх. Для багатьох мирне життя стало далеким спогадом, майже абстрактним поняттям. Кожен українець втратив щось важливе: дім, близьку людину, здоров'я, відчуття безпеки або віру в справедливість. Наш світогляд більше ніколи не буде таким, як раніше – і це правда, яку потрібно прийняти. Та водночас у наших силах не дозволити цим змінам зруйнувати нас із середини.

Ми не можемо дозволити війні забрати нашу віру в себе та одне в одного. Українці довели, що здатні бути сильними в найважчі моменти. Після перемоги ця сила повинна трансформуватися в уміння будувати, підтримувати й зберігати. Ми можемо перетворити пережитий біль на основу для внутрішньої сили, навчитися бути стійкими й передати цю здатність іншим. Адже від того, наскільки мудро ми скористаємося цим досвідом, залежатиме майбутнє держави.

День Соборності України сьогодні має важливий зміст. У роки війни ми бачимо справжню соборність у дії: люди з різних куточків країни допомагають одне одному, діляться останнім, приймають незнайомців як рідних. І в час після війни цей день звучатиме по-особливому – як нагадування про те, що наша сила завжди була в єдності.

Відбудова України – це, передусім, відновлення стабільності: економічної, соціальної, психологічної. Людям необхідно відчути ґрунт під ногами, зрозуміти, що завтрашній день можна планувати без страху. Економічна стабільність означатиме нові робочі місця, підтримку бізнесу, повернення інвестицій і розвиток виробництва. Соціальна стабільність передбачатиме справедливу систему допомоги тим, хто постраждав найбільше, а також довіру до державних інституцій. Психологічна – стане запорукою морально здорового суспільства, здатного рухатися вперед.

Велику роль у відбудові України відіграватиме міжнародна спільнота. Кожен розуміє, якою ціною Україна бореться за свободу – не лише свою, а й спільні демократичні цінності. Світ визнав нашу боротьбу та продемонстрував солідарність, але також важливо розуміти, що під час процесу відновлення Україна перебуває у вразливому стані і все ще потребує суттєвої підтримки. Після війни вона може проявитися через масштабні програми відновлення, фінансову допомогу, співпрацю у сфері енергетики, інфраструктури, медицини й освіти. Досвід інших країн, які пережили війни, допоможе уникнути багатьох помилок і прискорити процес відбудови.

Проте важливо пам'ятати: жодна зовнішня допомога не матиме сенсу без нашої внутрішньої відповідальності та бажання будувати чесну державу. Відновлення вимагатиме прозорих рішень, свідомого використання ресурсів і реальної боротьби з корупцією. Україна має шанс створити нову модель держави, де справедливість і закон матимуть справжню цінність.

Особливу увагу потрібно приділити людям – ветеранам, переселенцям, дітям, які виростили під звуки сирен. Їхній досвід – це біль і водночас безцінна сила. Повоєнна Україна має створити умови для їхньої повноцінної адаптації, підтримки та гідного життя; стати країною, де піклування про психічне здоров'я буде так само важливим, як і відбудова міст. Адже зцілення нації починається з відновлення людини. Підтримка, взаєморозуміння та повага одне до одного допоможуть нам не втратити людяність, яку ворог так намагався зламати.

Майбутнє країни значною мірою залежатиме від молоді. Саме вона стане рушієм змін, джерелом нових ідей і рішень. Інвестиції в освіту, науку, технології та культуру дадуть можливість виро-

стити покоління, яке мислитиме вільно, відповідально й глобально. Молоді українці вже довели, що здатні брати на себе відповідальність і діяти рішуче.

Ми маємо шанс створити країну, де хочеться жити, працювати й виховувати дітей. Важливим аспектом відновлення стане також розвиток громад. Міста й села, які постраждали від війни, можуть відродитися як сучасні, зручні для життя простори. Планування з урахуванням екології, доступності та потреб людей зробить Україну прикладом того, як трагедія може стати поштовхом до прогресу.

Соборність у повоєнний час означатиме більше, ніж територіальну цілісність. Це буде єдність цінностей, відповідальності та спільної мети. Україна стане сильнішою не тому, що забуде війну, а тому, що зробить із неї правильні висновки. Ми навчимося цінувати мир, підтримувати одне одного й не залишатися байдужими.

Після перемоги перед нами відкриється складний шлях, але він буде нашим – чесним і справжнім. Україна відновиться з руїн, спираючись на силу свого народу, на підтримку світу та на спільне прагнення жити у вільній і справедливій країні. І тоді слова «війна завершилася» стануть початком нової історії – історії сильної, стабільної та соборної України.

ЄДНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

Напевне, для кожного українця День Соборності є не просто датою в календарі, а й важливою подією в історії нашої країни. Адже українські землі нарешті возз'єднались в одній державі. Проте, соборність це не лише про територіальну цілісність, а й про духовну згуртованість. Це про почуття єдності в культурі, ідеології та спільній меті – побудові вільної та незалежної України.

Впродовж років ми показали, що тільки завдяки цій згуртованості всі випробування можна подолати. Революція Гідності, початок російської агресії, окупація, повномасштабне вторгнення принесли багато горя та втрат для українських сімей, але також показали, що саме в єдності наша сила. Російська пропаганда, яка поділила Україну на «схід» та «захід», не спрацювала. З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну українці стали єдиним цілим. Завдяки військовим, волонтерам, громадським організаціям та просто небайдужим, тисячі тих, хто були змушені покинути свої домівки, зуміли знайти прихисток у незнайомих, але таких рідних людей.

Важлива роль дісталась молоді. Вона як ніхто зрозуміла, що майбутнє цієї країни у її руках. Ті, хто лише у 2014 закінчили початкову школу, у 2022 взяли до рук зброю, щоб протистояти тому ж ворогу.

Зокрема, багато підлітків зіштовхнулись із питанням: «Яке майбутнє їх чекає в Україні, і чи буде вони таким, яким вони його очікують?» І хоча є ті, хто виїхав за кордон у пошуках кращого життя, багато хто залишився. Вони впевнені, що їх чекає світле майбутнє, яке вони побудують для себе тут, в Україні. Молодь вірить у перемогу України, бере активну участь у суспільному та політичному житті, займається волонтерством, а завдяки соціальним мережам поширює збори та здійснює громадські ініціативи [4]. Можна сказати, що популярність волонтерства серед молоді за останні роки значно зросла. Як і патріотичні настрої та почуття єдності й згуртованості [1].

Важко творити успішну суверенну державу, не будучи водночас єдиними у своїх прагненнях та баченні майбутнього. Красиві гасла не такі вагомі як реальні вчинки. І тільки в єдності можна побудувати демократичну Україну, у якій довго та щасливо будуть жити вільні люди, які з гідністю будуть поширювати спадщину своїх предків.

Єдність є головним фактором соборності України, який можна простежити крізь роки. Від проголошення єдиної незалежної Української народної республіки, Революції на граніті, Помаранчевої революції, Революції Гідності, спротиву окупації та початку повномасштабної війни і до сьогоднішнього дня завдяки злагоді та взаємній підтримці існує Україна.

Тому соборність для нас має надзвичайно важливе значення, адже саме доля України в наших руках. І від нас залежить те, в якій саме країні ми будемо жити.

Список використаних джерел

1. Вплив війни на молодь в Україні | Cedoss. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-na-molod-v-ukrayini/>.

2. Інформаційні матеріали до Дня Соборності України – 2023 та 105-ї річниці проголошення незалежності Української Народної Республіки. Український інститут національної пам'яті – офіційний веб-сайт. URL: <https://uin.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-sobornosti-ukrayiny-2023-ta-105-yi-richnyci-progoloshennya-nezalezhnosti-ukrayinskoji-narodnoyi-respubliki>.

3. Харківський національний університет внутрішніх справ. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/20_01_2017/pdf/19.pdf.

4. Як змінилася українська молодь під час війни і чого хочуть підлітки?. Visit Ukraine – SERVICE PORTAL ABOUT UKRAINE 24/7. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/1861/how-has-ukrainian-youth-changed-during-the-war-and-what-do-teenagers-want?srsId=AfmBOoqkKcnwqulhacQUQBxhysvkXY-TwL_N5asVQccsKIENVmKjSfg#molod-virit-u-peremogu-i-planuje-maibutnje-v-ukraini.

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Ідея соборності є однією з ключових засад української національної ідентичності, що формувалася впродовж багатовікової історії боротьби за право бути єдиним народом у власній державі. День Соборності України – це не лише нагадування про Акт Злуки 22 січня 1919 року, а й символ глибинного прагнення українців до єдності, яке неодноразово проходило випробування часом, війнами та втратами. Саме соборність стала тією внутрішньою опорою, яка дозволяла нації вистояти тоді, коли здавалося, що сили вичерпано.

У традиційному розумінні соборність асоціюється з територіальною цілісністю та державним об'єднанням українських земель. Проте в сучасних реаліях її зміст значно ширший. Сьогодні соборність – це єдність людей, які, перебуваючи в різних куточках країни й світу, відчувають спільну відповідальність за долю України. Повномасштабна війна стала надзвичайно болючим випробуванням, але водночас вона оголила істину: соборність для українців – не абстрактне поняття, а життєва необхідність і практична дія. Незламність українського народу проявляється насамперед у здатності об'єднуватися в моменти найбільшої загрози. У ці роки ми стали свідками того, як суспільство перетворилося на єдиний організм: хтось зі зброєю в руках боронить державу, хтось рятує життя, хтось підтримує тил, хтось словом і працею зберігає віру. Вона проявляється у щоденних вчинках: у волонтерській допомозі, у підтримці внутрішньо переміщених осіб, у роботі медиків, учителів, рятувальників, енергетиків, які забезпечують життєдіяльність країни попри постійну небезпеку. На мою думку, саме в цій синергії зусиль і полягає справжня сутність соборності – коли кожен усвідомлює свою роль у спільній боротьбі та не відмежовується від загальнонаціональної відповідальності.

Важливою складовою соборності є мова та культура як чинники, що об'єднують націю. Сьогодні українська мова стала не лише засобом спілкування, а й символом спротиву та самоідентифікації. Усвідомлений перехід на українську мову для багатьох громадян є проявом громадянської позиції та підтвердженням належності до спільного національного простору. Це ще раз доводить, що соборність – це єдність не за примусом, а за свідомим вибором.

Історичний досвід України переконливо доводить, що соборність ніколи не була лише символом. Акт Злуки 1919 року, «живий ланцюг» 1990 року, події Революції Гідності, а також сучасний спротив агресії – це приклади того, як ідея єдності перетворювалася на конкретні дії. У кожному з цих випадків українці доводили, що здатні відкласти внутрішні розбіжності заради вищої мети – збереження держави та свободи. Сьогодні цей досвід знову актуалізується, адже від рівня нашої єдності залежить не лише результат боротьби, а й майбутній розвиток країни.

На мою думку, соборність у сучасному контексті є не лише моральною категорією, а й стратегічним ресурсом держави. Саме вона забезпечує стійкість суспільства, його здатність до самоорганізації та відновлення. Незламність українського народу полягає не у відсутності страху чи втрат, а в умінні не зламатися під їхнім тиском, зберегти людяність і віру в спільне майбутнє. У цьому сенсі соборність виступає джерелом внутрішньої сили, що дозволяє витримувати тривале напруження та рухатися вперед.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ідея соборності в контексті незламності українського народу є не лише частиною історичної пам'яті, а й активним чинником сучасного державотворення. Вона формує відчуття спільної долі, відповідальності та взаємної підтримки, без яких неможливе існування сильної нації. Я переконана, що саме через збереження й поглиблення ідеї соборності – як єдності дій, цінностей і переконань – Україна здатна не лише вистояти у найважчі часи, а й закласти міцний фундамент для свого майбутнього як незалежної, демократичної та єдиної держави.

БОЙКО Руслан,

студент 2-го року навчання, освітня програма «Парламентаризм та парламентська діяльність», спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МОЛОДЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

У сучасних умовах, коли Україна проходить крізь випробування війною та процеси відновлення, поняття «національна стійкість» (national resilience) трансформувалося з теоретичного концепту на імператив виживання та розвитку держави. Стійкість – це не лише здатність системи витримувати удари, але й уміння адаптуватися, відновлюватися та ставати міцнішою після криз. У цій архітектурі національної безпеки молодь відіграє роль не пасивного об'єкта захисту, а активного суб'єкта змін, драйвера соціальної згуртованості та гаранта соборності України.

Актуальність цієї роботи зумовлена необхідністю переосмислення ролі молодого покоління в системі публічного управління та національної безпеки, адже саме молодь демонструє найвищий рівень адаптивності та інноваційності у відповідь на гібридні загрози.

I. Молодь як рушій громадянської та волонтерської стійкості.

Феномен української стійкості значною мірою базується на горизонтальних зв'язках та самоорганізації суспільства. Молодь, яка є носієм цінностей свободи та демократії, стала першою лінією громадянської оборони. Згідно з Концепцією забезпечення національної системи стійкості, однією з базових складових є стійкість суспільства. Українська молодь забезпечує цю складову через розгалужені волонтерські мережі, які діють за принципом «рівний-рівному».

Мобільність молодих людей дозволяє їм оперативно закрити критичні потреби фронту і тилу – від логістики гуманітарних вантажів до високотехнологічних рішень (виробництво FPV-дронів, 3D-друк деталей). Це свідчить про те, що молодь виступає каталізатором швидких рішень там, де державна машина може бути менш гнучкою. Така синергія державного сектору та молодіжного волонтерського руху є фундаментом національної єдності.

II. Інформаційна та когнітивна стійкість: цифрові вартості.

В умовах когнітивної війни, яку веде ворог, молодь стає ключовим елементом інформаційної безпеки. Цифрова нативність (digital nativity) молодого покоління дозволяє ефективно протидіяти дезінформації, створювати проукраїнські наративи та поширювати їх у світовому просторі.

Молодь формує так званий «цифровий щит» держави. Ініціативи у сфері OSINT (розвідка з відкритих джерел), кіберзахисту та цифрової дипломатії демонструють, що молоді фахівці здатні захищати суверенітет України в кіберпросторі не менш ефективно, ніж на фізичному полі бою. Це відповідає пріоритетам цифровізації, закріпленим у Стратегії національної безпеки України, де людський капітал визначено як найцінніший ресурс.

IV. Економічна стійкість та відновлення: погляд у майбутнє.

Соборність України неможлива без економічної інтеграції та відновлення постраждалих регіонів. Нова Державна цільова соціальна програма «Молодь України: покоління стійкості – 2030», затверджена Урядом на початку 2026 року, робить акцент саме на економічній спроможності молоді. Молодіжне підприємництво, стартапи у сфері Military Tech та AgriTech, а також участь у програмах відновлення громад стають запорукою того, що Україна не лише відбудує зруйноване, а й модернізує свою економіку.

Молодь, яка повертається в деокуповані громади або інтегрується в нові громади як ВПО, стає «цементом», що скріплює різні регіони України єдиною візією майбутнього. Їхня участь у процесах прийняття рішень на місцевому рівні є практичним втіленням єдності та демократії.

Молодь є критично важливою складовою національної стійкості України. Вона забезпечує безперервність спротиву, інноваційний розвиток оборонних спроможностей та збереження національної ідентичності. Забезпечення умов для самореалізації молоді, її залучення до процесів державотворення та повоєнного відновлення є стратегічним завданням держави.

Лише через синергію досвіду державних інституцій та енергії молоді можливо досягти справжньої національної стійкості, яка стане запорукою непорушної соборності України. Молодь сьогодні – це не «майбутнє», це дієве «теперішнє» нашої перемоги.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України № 479/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості»».
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 січня 2026 р. «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України: покоління стійкості – 2030»».
3. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX.
4. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.
5. Національна стратегія державної молодіжної політики до 2030 року, затверджена Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021.
6. Лібанова Е. М. Людський капітал України: втрати та перспективи відновлення. Вісник НАН України. 2024. № 5.
7. Концепція забезпечення національної системи стійкості: аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. К.: НІСД, 2023.
8. Resilience in the face of war: The role of youth in Ukraine's defense and recovery / UNDP Ukraine Analytical Report, 2025.
9. Горбулін В. П. Як перемогти Росію у війні майбутнього. Київ: Брайт Букс, 2022.
10. Європейська хартія участі молоді в місцевому та регіональному житті (переглянута) / Конгрес місцевих та регіональних влад Європи. 2003 (ратифікована Україною).

БАНДУРА Юлія,

студентка 1-го курсу ОПП «Публічний аудит» спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Юлія ШЕСТАКОВА**, доктор філософії з політології, асистент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ЯК ЧИННИК СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ГІДНОСТІ, СВОБОДИ ТА РІВНОГО ДОСТУПУ

Проблема доступності пандусів для осіб з інвалідністю та інших груп з обмеженою мобільністю має загальнодержавне значення та безпосередньо пов'язана з ідеєю соборності. Йдеться про єдність країни не лише в територіальному вимірі, а й у забезпеченні рівних прав і можливостей для кожної людини. Доступність простору виступає показником реальної інтегрованості громадян у суспільне життя та здатності держави гарантувати гідні умови для всіх без винятку.

Ця проблема охоплює всі регіони України, адже майже в кожному населеному пункті існують об'єкти соціальної, освітньої чи транспортної інфраструктури, що залишаються недоступними для людей, які пересуваються на інвалідних візках, користуються милицями або мають інші фізичні обмеження. Водночас питання безбар'єрності не стосується виключно осіб з інвалідністю. Воно зачіпає значну частину населення, зокрема людей похилого віку, батьків із дитячими візками, поранених військовослужбовців і цивільних, а також осіб із тимчасовими травмами. Таким чином, недоступність середовища є проблемою суспільного масштабу.

Особливої актуальності питання безбар'єрного доступу набуло в умовах повномасштабної війни, коли кількість громадян з інвалідністю зростає щодня. Серед них – ветерани, військовослужбовці та цивільні постраждалі, які, повертаючись до мирного життя, стикаються з численними архітектурними бар'єрами. У воєнний період саме єдність і взаємопідтримка стають головними символами соборності, а доступність простору – її практичним виявом: країна має бути відкритою й придатною для життя в кожній громаді.

Динаміка цієї проблеми демонструє тенденцію до критичного посилення, що зумовлено руйнуванням інфраструктури, відсутністю системного підходу до відбудови з урахуванням принципів універсального дизайну та безбар'єрності, а також недостатнім фінансуванням місцевих програм розвитку доступного середовища. Значну роль відіграє й спадщина радянської архітектури, більшість об'єктів якої спроектовані без урахування потреб осіб з обмеженою мобільністю. Попри наявність сучасної нормативно-правової бази, зокрема ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», їх дотримання часто має формальний характер, а механізми контролю залишаються недостатньо ефективними. Важливим чинником також є низький рівень обізнаності суспільства та посадових осіб, які нерідко сприймають безбар'єрність як елемент соціальної допомоги, а не як складову прав людини та людської гідності.

Формування ефективної публічної політики у сфері безбар'єрності потребує чіткого визначення ролей і взаємодії ключових акторів. До основних стейкхолдерів у цій сфері належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації осіб з інвалідністю, бізнес-сектор та міжнародні партнери. Бенефіціарами такої політики є особи з інвалідністю, ветерани війни та поранені військовослужбовці, люди похилого віку, батьки з малолітніми дітьми, а також громадяни з тимчасовими фізичними обмеженнями.

Проблема безбар'єрного доступу в Україні, зокрема облаштування пандусів, є одним із ключових викликів публічної політики в умовах післявоєнного відновлення держави. Її розв'язання потребує комплексного підходу, що поєднує цілеспрямовану діяльність органів влади, розвиток місцевого самоврядування, активну участь громадянського суспільства та підтримку міжнародних партнерів. У цьому контексті важливими передумовами є відновлення демократичних інститутів, забезпечення прозорості використання бюджетних коштів, посилення громадського контролю та залучення громадян до процесів ухвалення рішень.

У довгостроковій перспективі реалізація ефективної безбар'єрної політики здатна забезпечити перехід від декларативних підходів до реальних змін у повсякденному житті громадян. Країна, що відбудовується як доступна для всіх, не лише підвищує якість життя своїх громадян, а й зміцнює соборність, формує інклюзивне суспільство та робить свободу і гідність відчутними на практиці.

СОБОРНІСТЬ У МИСТЕЦТВІ ТА КУЛЬТУРІ: ЩО ОБ'ЄДНУЄ УКРАЇНЦІВ СЬОГОДНІ

Соборність часто асоціюють з історичними подіями, і водночас вона проявляється в культурних практиках та мистецьких формах, які об'єднують людей у щоденному житті. Музика, кіно, театр, література та інші прояви творчості дозволяють українцям відчувати спільну історію, спільні переживання та спільну надію, формуючи відчуття єдності, яке підтримує націю щодня. Українське мистецтво завжди було дзеркалом суспільства: воно відображало біль і надію, протест і радість, давало голос тим, кого не чути на політичній арені. Сьогодні, коли країна проходить через неймовірні випробування, саме культура стає одним із головних механізмів соборності, об'єднуючи українців у різних регіонах, вікових групах та соціальних середовищах.

Першим і найочевиднішим проявом є музика. Від народних пісень до сучасних хітів українських гуртів та виконавців, музика сьогодні виконує роль об'єднавчого фактору. Під час війни тисячі людей слухають пісні, які стали символами спротиву та національної ідентичності. Українці почали активно повертатися до творів Володимира Івасюка, згадали гімн УПА та виконують «Ой у лузі червона калина». Українські співаки та музичні колективи їздять на фронт, щоб співати для військових і волонтерів, підтримуючи бойовий дух та моральний стан тих, хто боронить країну.

Мелодії, які раніше здавалися просто популярними, сьогодні набувають глибшого значення – вони підтримують морально та нагадують, що всі ми частина одного цілого. Музика формує відчуття спільного досвіду, спільного болю та надії, що робить її потужним інструментом соборності.

Не менш важливим є образотворче мистецтво. Під час війни українські художники створюють картини та інсталяції, що відображають життя воєнних умовах, героїзм простих людей і їхню щоденну боротьбу.

Виставки сучасного мистецтва, які експонуються як в Україні, так і за кордоном, демонструють, що культура не має кордонів і здатна об'єднувати не лише всередині країни, а й міжнародну спільноту. Наприклад, проєкт «Мистецтво заради України», який об'єднав художників зі всієї країни, перетворив приватні полотна на інструмент підтримки волонтерських організацій та гуманітарних ініціатив. Такі дії показують: соборність сьогодні – це практичний процес взаємопідтримки та солідарності через творчість.

Театр і кіно також відіграють важливу роль. Прем'єри українських фільмів і вистав за останні роки не лише популяризують українську мову та культуру, а й допомагають глядачам осмислити події, що відбуваються навколо. Особливо помітним стало об'єднання творчих колективів із різних регіонів: режисери з Києва, Львова та Харкова спільно працюють над постановками, що торкаються теми війни, втрат і надії. Такі спільні проєкти створюють символічний простір, де регіональні відмінності відходять на другий план, а на перший виходить спільна культурна ідентичність. Прикладом такого об'єднавчого кіно є фільм «Будинок Слово», який розповідає про розстріляне Відродження – покоління українських письменників та інтелектуалів, знищене радянською репресивною машиною. Фільм нагадує про важливість збереження пам'яті, культурної спадщини та національної ідентичності, показуючи, що соборність не лише у сьогоденні, а й у здатності берегти й передавати історію наступним поколінням.

Мова є ще одним важливим елементом культурної соборності. Українська мова сьогодні стає внутрішнім актом єднання. Вона звучить у піснях, театральних виставах, поезії, блогах та соціальних мережах. Обираючи говорити українською, людина демонструє свій внесок у підтримку національної ідентичності. Таким чином культура та мова взаємопов'язані: перша створює середовище єдності, а друга надає цьому середовищу конкретний голос.

Волонтерські проєкти, локальні виставки, аматорські театральні колективи, музичні вечори у містечках – усе це створює відчуття спільного простору, де кожен може відчути себе частиною нації. Ці прояви культури формують громадянську свідомість, відповідальність та готовність підтримувати один одного – якраз те, що й означає соборність у сьогоденних умовах. На мою думку, саме культура перестає бути пасивним фоном і перетворюється на активний механізм формування національної єдності.

Соборність у мистецтві та культурі сьогодні проявляється у взаємопідтримці, спільному переживанні досвіду та бажанні зберегти ідентичність. Від музики до кіно, від поезії до соціальних мереж, культура створює середовище, де українці можуть відчувати себе частиною єдиного цілого. І саме ця невидима, але дуже відчутна єдність робить країну сильною, здатною вистояти перед будь-якими випробуваннями.

БОРОНА Марія,

студентка 1-го курсу, ОС «Магістр» заочної форми навчання освітньої програми «Парламентаризм та парламентська діяльність» спеціальності Д4 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРО МОЮ НАЦІЮ

Українці мої! То вкраїнці ми з вами, чи як?

В.Баранов

Томас Гоббс у своїй концепції Leviathan стверджував, що держава виникає для забезпечення миру й безпеки, а люди передають їй частину своєї свободи. Жан-Жак Руссо, навпаки, говорив про суспільний договір як про взаємну волю громадян творити спільність. Сьогодні я знаходжу себе ближче до Руссо: я не передаю свою громадянську свідомість державі – я вношу її у спільний проєкт. Я – частина суспільного договору, я його підписант і співвиконавець.

Макс Вебер визначав державу через монополію на легітимне насильство, але він також говорив про відповідальну політику як етику служіння. Держава – це інституції й сила закону, але не меншою мірою – це ціннісна поведінка її громадян. Ганна Арендт наголошувала, що політика народжується там, де люди діють разом, де існує простір публічності та свободи слова. Тож держава – це не лише система влади, а простір нашої спільної дії та відповідальності.

Саме так я відчуваю свою державу сьогодні. Я несу свою частку відповідальності – у виборі, у слові, у дії, у волонтерстві, у підтримці тих, хто потребує тепла й сили. Коли я навчаю дітей, розвиваю молодіжні спільноти, зв'язую культуру, екологію та громадянську активність – я не просто дію в суспільстві, я формую державність. Моє право голосу, моє критичне мислення, моє бажання миру й справедливості – це так само держава, як і парламент чи уряд.

Україна сьогодні доводить, що держава – це не крісло влади, а нервова система мільйонів людей, об'єднаних спільним досвідом і майбутнім. Як писав Іван Франко, нація – це не лише територія, а пам'ять, воля й солідарність. Наша держава твориться не через наказ, а через емпатію, мужність і єдність. Ми не піддані – ми співтворці.

«Держава – це я». Колись ці слова, приписувані Людовику XIV, символізували абсолютну монархічну владу, концентрацію сили в руках однієї людини. Це було уособленням держави як вертикалі, де народ – лише піддані, а правитель – єдиний джерело законності. Проте сьогодні, у XXI столітті, я переосмислюю їх зовсім інакше. Не як вияв абсолютизму, а як особисте відчуття відповідальності. «Держава – це я» – не про володарювання. Це про приналежність, співтворення, свідомий вибір бути її живою частиною.

«Держава – це я» – значить, що я не відділяю себе від спільної долі. Я не чекаю, хто прийде і вирішить. Я дію. Я підтримую, голосую, навчаюсь, допомагаю, думаю, ставлю запитання і шукаю відповіді. Моє громадянство – це моя свідомість і моя готовність діяти. І що важливо – держава не зводиться до мене, але вона і не існує без мене. Вона живе в кожному небайдужому погляді, у кожному рішенні не залишитися осторонь.

Так, я не маю корони. Але маю голос. І маю обов'язок. Я маю свободу – і несу її. А свобода, як нагадував Арістотель, передбачає участь. Держава – це я – тому що я вибираю відповідальність. Держава – це ми – бо ми обираємо одне одного і майбутнє, яке будемо разом.

І поки кожен із нас вимовляє ці слова не як претензію на владу, а як клятву гідності та участі – наша держава існує, зростає і перемагає.

СОБОРНІСТЬ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОСТІ ТА НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНИ

Ідея соборності є однією з найглибших і найстійкіших цінностей української державності, сформованою впродовж багатовікової історії боротьби за право на самостійне політичне й культурне існування. Вона виникла не як абстрактне гасло, а як відповідь на тривалу роз'єднаність українських земель, що перебували під владою різних імперій, та постійну загрозу втрати власної ідентичності. У цьому сенсі соборність для українського народу завжди означала більше, ніж територіальну цілісність, – вона втілювала прагнення до єдності, взаємної відповідальності та спільної долі.

Історичний розвиток української державності свідчить про те, що саме соборність виступала її ціннісним підґрунтям. Від часів Київської Русі, яка була не лише політичним, а й духовним центром східноєвропейського простору, до козацької доби, коли ідея спільної землі та свободи об'єднувала різні верстви суспільства, українці неодноразово доводили здатність до самоорганізації та єдності. Символічним апогеєм цих прагнень у ХХ столітті став Акт Злуки 22 січня 1919 року, який засвідчив усвідомлене бажання українського народу жити в єдиній державі. Попри те, що політичні обставини того часу не дозволили закріпити цей крок на міжнародному рівні, ідея соборності збереглася як моральний орієнтир і складова національної пам'яті.

У новітній історії України єдність народу стала ключовим чинником національної стійкості. Проголошення незалежності у 1991 році відкрило перед державою складний шлях консолідації суспільства, що мало різний історичний досвід і соціальні виклики. Події Революції Гідності, а згодом і боротьба за територіальну цілісність показали, що соборність перестала бути лише символом минулого й набула реального змісту. Українці з різних регіонів, незалежно від мови спілкування чи культурних особливостей, об'єдналися навколо спільних цінностей свободи, гідності та відповідальності за державу. Саме ця єдність дозволила суспільству витримати надзвичайні випробування та зберегти внутрішню цілісність.

Повномасштабна війна стала найсерйознішим випробуванням для ідеї соборності в сучасному вимірі. Вона оголила як сильні сторони українського суспільства, так і наявні проблеми. Масове переміщення населення, руйнування інфраструктури, соціально-економічні втрати створюють нові виклики для збереження єдності. Водночас саме в цих умовах соборність проявляється як жива практика взаємодопомоги, волонтерства, підтримки армії та цивільного населення. Вона перестає бути виключно політичним поняттям і перетворюється на щоденний моральний вибір громадян.

Сучасне розуміння соборності передбачає не лише повернення тимчасово окупованих територій, а й інтеграцію людей, які пережили війну, у спільний національний простір. Повоєнне відновлення України вимагатиме високого рівня суспільної довіри, співпраці між регіонами та усвідомлення спільної відповідальності за майбутнє держави. У цьому контексті соборність виступає стратегічним ресурсом, що здатний забезпечити не лише фізичну відбудову країни, а й її моральне та ціннісне відновлення.

Таким чином, соборність є фундаментальною цінністю української державності, чинником національної стійкості та орієнтиром для подальшого розвитку. Вона поєднує історичний досвід і сучасні виклики, формуючи підґрунтя для майбутнього України як незалежної, демократичної та єдиної держави. Саме через соборність український народ демонструє свою незламність і здатність не лише вистояти, а й відновитися та розвиватися попри найтяжчі випробування.

ДАНИЛКО Людмила,

студентка 1-го курсу, ОС «Магістр» заочної форми навчання спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Парламентаризм та парламентська діяльність» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГРОМАДЯНСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕРЖАВУ

Фраза «Держава – це я» стала відомою завдяки французькому монарху Людовику XIV. У його вустах вона була символом абсолютної влади та ототожнення держави з особистістю правителя. Але у сучасному світі, особливо для українців, цей вислів має зовсім інший зміст. Він уже не про всевладдя, а про відповідальність – про усвідомлення, що держава починається не з політичних еліт, а з кожної окремої людини, її позиції, морального вибору, участі у спільному житті.

Сучасна політична наука розглядає державу як складну систему – інституційну, правову, соціальну, але водночас і духовну. Це не лише структура влади, а й форма організації суспільства, у якій відбиваються його цінності, культура, рівень громадянської свідомості. Відтак, держава – це не просто апарат управління, а жива взаємодія людей, які її наповнюють змістом.

Для мене вислів «Держава – це я» – це не декларація зверхності, а визнання власної участі у всьому, що відбувається. Держава – це я, коли не мовчу, коли не чекаю, що «вони» щось зроблять, а дію сама. Коли не проходжу повз несправедливість, коли працюю чесно, коли вірю в людей поруч. Це не гасло – це внутрішній принцип. Бо держава не може бути кращою за своїх громадян.

Держава – це я, коли мені болить. Коли я не можу залишатися осторонь чужої біди, коли відчуваю відповідальність за тих, хто поруч. Це я, коли розумію, що зміни починаються не з законів, а з прояву людяності.

Україна сьогодні – яскравий приклад того, як глибокий зміст цієї фрази оживає на практиці. У роки війни, у часи випробувань, ми побачили, що держава – це не тільки уряд чи парламент. Це лікар, який рятує поранених під обстрілами. Це вчитель, який проводить уроки у сховищі. Це волонтер, який збирає допомогу. Це військовий, який стоїть на передовій. Це кожен, хто не зламався.

Філософія громадянського суспільства полягає саме у цьому – в активній участі особистості у спільному житті, у готовності діяти не через примус, а через внутрішній обов'язок. Як писав Гегель, держава – це «реальність моральної ідеї». Вона існує там, де громадяни відчувають себе її частиною. І я відчуваю.

Моя держава – не ідеальна. Вона втомлена, поранена, але жива. Вона болить, як болить серце, коли втрачаєш когось свого. Але ця держава жива саме тому, що в ній є ми – ті, хто тримається, хто працює, хто не втрачає віри. І поки в мені є ця віра, поки я здатна діяти, підтримувати, створювати – доти жива і держава. Тому коли я кажу: «Держава – це я», я не ставлю себе над іншими.

Я просто визнаю, що маю частку відповідальності за все, що в ній відбувається. Що мої дії – це її обличчя, мої слова – це її голос, моя совість – це її основа.

«Не питай, що твоя країна може зробити для тебе, – спитай, що ти можеш зробити для своєї країни». Цю безсмертну фразу написав Тед Соренсен, радник президента США Джона Кеннеді, яку Кеннеді виголосив у своїй інавгураційній промові в 1961 році.

Держава – це я.

І якщо кожен із нас зможе сказати це щиро, то ми матимемо не просто територію, а справжню країну – живу, вистраждану, вистояну, таку, якою можна пишатися.

ДЕЙНЕКА Сергій,

студент 2-го курсу магістратури кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЄДНІСТЬ ЯК ФОРМУЛА ВИЖИВАННЯ І ПЕРЕМОГИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Писати про єдність України сьогодні – це не аналізувати записані архіви 1919 року. Це аналізувати стрічку новин, збори у соціальних мережах та погляди людей у метро під час тривоги. Для мене, як для студента, що живе в епоху великої війни, поняття «Соборність» втратило свій пафосний характер. Воно набуло запаху пороху, волонтерських коробок і тактичної медицини. Сьогодні єдність – це не просто символ; це головний ресурс, який дозволив нам вистояти, коли весь світ давав нам «три дні». Роками ворожі пропагандисти намагалися нав'язати нам тезу про розкол: «Схід проти Заходу». Сучасність жорстко і назавжди зруйнувала цей міф.

Поточна війна показала, що Харків, Херсон, Дніпро та Одеса є такими ж форпостами української державності, як Львів чи Івано-Франківськ. Ми побачили, як стираються окупаційні нарративи. Більше немає «чужого» горя. Ракетний удар по житловому будинку в Тернополі викликає однаковий біль і лють у мешканця Ужгорода та мешканця Слов'янська. Міцність сучасної України базується на «усвідомленому виборі». Російськомовні українці в окопах, які захищають право своїх дітей жити у вільній європейській країні, довели, що соборність – це не питання лінгвістики чи походження, а питання цінностей та спільної долі.

Унікальність нашої сучасної єдності полягає у формі її організації. Якщо в тоталітарних державах єдність забезпечується примусом і страхом (вертикаль), то українська міцність – це «об'єднання для спільної мети». Коли держава не спроможна вчасно реагувати на динамічні події, вмикається громадянське суспільство.

Потрібен супутник? Українці скидаються за добу. Потрібні дрони? Маленькі майстерні у гаражах стають частиною ОПК.

Українська самоорганізація стала одним із символів держави на політичній арені. Ця здатність до самоорганізації є нашим головним символом міцності. Окупанти розраховували легко знищити наш суверенітет, але вони не зуміли згадати, що ми «Нація», яка гартувалася віками, і в наших генах закладена свобода та боротьба. Унікальність українців у тому, що ми можемо мати різні погляди, але в потрібний момент ми завжди фокусуємося в одному напрямку, і цей напрямок і є СОБОРНІСТЬ.

В умовах постійного стресу єдність – це єдине, що нагадує нам, що ми не самі. Вона об'єднує, допомагає краще розуміти, що ми не просто сусіди, колеги, знайомі. Українці – це насамперед про сім'ю, про спільні цінності та мету. Толерантність в суспільстві стала для нас фундаментальною основою. Там, де раніше був розкол (політичні суперечки), зараз для нас це дрібниці, про які всі забули. Ми пізнали істинні цінності – без соборності ми не матимемо жодних прав.

Сьогодні українці борються за можливість жити та існувати. І я все більше переконуюся, що єдність перестала бути мрією – вона стала прагматичним інструментом виживання. Українці ще раз довели, що, будучи різними, ми готові стояти разом заради спільного майбутнього. Ми довели, що соборність – це не про звичай святкувати, це щоденна боротьба для процвітаючого майбутнього України.

ЗАБЕЙДА Анастасія,

студентка 2-го курсу бакалаврату кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОБОРНІСТЬ ЯК ЦІННІСТЬ, А НЕ ЛИШЕ ПОЛІТИЧНИЙ ПРИНЦИП

Для багатьох українців поняття єдності асоціюється насамперед з певними історичними подіями та політичними рішеннями. Часто воно розглядається як офіційно встановлений принцип щодо територіальної цілісності держави. Однак сучасні обставини диктують необхідність ширшого розуміння цього явища. Єдність поступово виходить за межі політичної сфери, набуваючи значення соціальної цінності, що впливає на відносини між людьми та їхнє ставлення до своєї держави.

Як політичний принцип, єдність забезпечує цілісність країни в межах її кордонів та правового регулювання. Однак цього недостатньо для стабільного розвитку, особливо в кризові часи. Справжня єдність починається, коли між громадянами виникає довіра та взаємна відповідальність. Саме в цьому ціннісному вимірі вона набуває реального значення, перестаючи бути лише декларацією.

Події останніх років чітко показали, що єдність як цінність виражається не через гасла, а через конкретні дії. Під час війни українське суспільство продемонструвало свою здатність об'єднуватися попри регіональні, соціальні чи культурні відмінності. Підтримка армії, волонтерство та допомога жертвам війни демонструють, як єдність проявляється у повсякденній практиці. Така єдність виникає природно, як внутрішня потреба. Формування ціннісного розуміння єдності значною мірою залежить від молоді. Молоде покоління сприймає єдність не лише як спадщину, а й як основу свого майбутнього.

Активна участь молоді в громадянських ініціативах та її готовність брати на себе відповідальність сприяють утвердженню єдності як соціальної норми. У цьому контексті єдність перестає бути обов'язком, нав'язаним державою, і стає свідомим вибором самих громадян. Навіть після закінчення війни важливість єдності залишатиметься актуальною. У післявоєнний період Україна зіткнеться з новими викликами, пов'язаними з відновленням інфраструктури та подоланням наслідків агресії. У цей час саме внутрішня єдність, взаємопідтримка та готовність до співпраці стануть основою для ефективного відродження країни.

Саме тому єдність України слід сприймати не лише як політичний принцип чи історичний символ, а насамперед як фундаментальну соціальну цінність. Вона формується через щоденну взаємодію між людьми, їхню солідарність та прагнення спільного майбутнього. Така єдність може гарантувати стабільність країни та назавжди зміцнити її демократичні засади.

СОБОРНІСТЬ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ЗОВНІШНЮ АГРЕСІЮ

У період війни питання єдності набуває вирішального значення, адже від неї залежить не лише стійкість держави, а й саме майбутнє нації. Саме тому ми маємо бути соборними – у думках, у вчинках, у відповідальності один за одного. Зовнішня агресія завжди спрямована на руйнування зсередини. Вона намагається посіяти страх, недовіру, ворожнечу, розколоти суспільство на окремі частини, протиставити людей між собою. У такій ситуації соборність стає нашою головною відповіддю. Вона означає здатність вистояти разом, не дозволити зовнішній силі скористатися нашими відмінностями. Ми маємо бути соборними, щоб не дати ворогові жодного шансу зламати нашу внутрішню цілісність.

Бути соборними – означає усвідомлювати спільність долі. Кожен громадянин, незалежно від місця проживання чи особистого досвіду, є частиною єдиного цілого. У час війни немає «чужих» проблем: біль одних стає болем усіх, а відповідальність за майбутнє лягає на кожного. Саме в цьому проявляється справжня єдність – у готовності підтримати, допомогти, не залишитися осторонь. Ми маємо бути соборними, бо лише так можемо перетворити розрізнене суспільство на згуртовану спільноту.

Соборність також передбачає внутрішню зрілість і моральний вибір. Вона не нав'язується силою і не тримається на страху. Вона народжується з розуміння того, що свобода і незалежність можливі лише за умови взаємної довіри та солідарності. Кожен вчинок – великий чи малий – або зміцнює цю єдність, або послаблює її. Тому ми маємо бути соборними у своїх рішеннях, словах і діях, усвідомлюючи наслідки власної позиції.

В умовах війни особливо важливо зберігати єдність між тими, хто захищає країну, і тими, хто підтримує її в тилу. Це не два окремі світи, а спільний простір боротьби. Кожна праця, кожна допомога, кожна форма участі є складовою спільного спротиву. Коли ми діємо разом, навіть у різних ролях, ми стаємо сильнішими. Саме тому ми маємо бути соборними – щоб перетворити різні зусилля на одну спільну силу.

Всеєдність у час зовнішньої агресії – це не абстрактний ідеал, а життєва необхідність. Вона є нашою відповіддю на насильство, спроби зламати волю та позбавити нас майбутнього. Ми маємо бути соборними, бо лише в єдності народ здатен вистояти, зберегти гідність і відстояти своє право на свободу. Це не разове завдання, а постійний вибір, який визначає, ким ми є і ким будемо далі.

ІВАНЧЕНКО Анастасія,

студентка 1-го курсу, ОС «Магістр» денної форми навчання освітньої програми «Парламентаризм та парламентська діяльність» спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МИСТЕЦТВО ДІАЛОГІЗОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ

Традиційно власне висловлення «Держава – це я» безпосередньо пов'язується з абсолютизмом, однак починаючи вже з ХХІ століття з'являються інші сенси, більш усвідомлені для громадянина, його ідентичності у політичному полюсі функціонуванні державних інститутів. Саме цей переломний момент визначає психологічну зрілість суспільства, яке здатне приймати відповідальність за політичні рішення, процеси та наслідки, відступаючи у протилежний бік від усталеної персоніфікації влади монарха та вертикалі управління.

Сучасність демонструє важливість такого переходу, від одноосібного керування до діалогізованого управління. Сьогодні українська державність проходить тяжкі випробування в умовах повномасштабного неспровокованого несправедливого кривавого вторгнення, коли додаткове навантаження посилюється очікуваннями громадянського суспільства, яке стикається з опором реальних усталених практик влади та демонструють, наскільки складним є шлях до зрілої демократичної взаємодії.

Кризові події підтверджують просте твердження – демократична система ослаблюється там, де відповідальність пригнічується пасивністю, а інституційна прозорість перетворюється на кулуарні рішення. Можна стверджувати, що у ситуаціях реакції суспільства виключно після публічного розкриття проблем, надалі нормалізується вкрай небезпечна політична культура «постфактум», яка і продукує укріплення в системі влади непрофесійне управління, непрозорі рішення та персоналізовані впливи.

Якщо звернутися до політичної психології, ми визначимо, що держава являє собою певну проєкцію колективних рис суспільства. Отже, якщо громадяни звикають до ухвалення рішень десь «на горі», відповідно вони внутрішньо вже відмовляються від права на вплив.

Толерування суспільством непрозорості управлінських процесів або ж коли напруга знімається емоційно, шляхом публічних скандалів, а не через публічний контроль, сприяє формуванню політичного середовища з явищем переважаючої випадковості над компетентністю. На жаль, така динаміка взаємодії послаблює інституції, а також створює психологічну залежність від «сильної руки» («фігури»), а не від сильної процедури, а це вже напряму тяжіє до авторитарних настроїв в управлінні.

Саме тому «Держава – це я» у сучасному вимірі перш за все означає готовність до відповідальності, і аж ніяк не самозвеличення, адже демократичні права несуть в собі не тільки права, а й обов'язки шляхом участі у процесі формування держави – участь у виборах, громадському контролі, волонтерстві, нульова толерантність до некомпетентності та непрозорості. Лише суспільство, яке вимагає зрілості від себе, здатне вимагати зрілості від влади

Отже, держава не є абстрактною надбудовою над громадянами, це дзеркало їхніх рішень, реакцій, мовчання та активності. І там, де громадяни усвідомлюють твердження «Держава – це я» не як претензію, а як відповідальність, там і формується політичний лад, стійкий до криз, прозорий у рішеннях і зрілий у своєму розвитку. Саме така модель державності є ключем до української стійкості в умовах війни та до розвитку демократичної системи в майбутньому.

МОЯ ДЕРЖАВА – МОЯ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Коли я думаю про державу, перед очима не лише прапор і кордони. Для мене держава – це простір, у якому живе надія, відповідальність і щоденна праця мільйонів людей. Це не хтось «там нагорі» – це ми всі, хто любить, будує, бореться й не здається.

І коли я кажу «держава – це я», то маю на увазі не гординю, а усвідомлення: моя робота, моя позиція, мої рішення, мої цінності прямо впливають на її майбутнє.

Мій шлях почався з бізнесу – зі створення логістичної компанії, яка сьогодні забезпечує транспортування і митне оформлення вантажів, у тому числі військового та подвійного призначення. Ми беремо участь у реалізації міжурядової угоди ESP Energy Security Project, спрямованої на відновлення та стабілізацію енергетичного ринку України. Ця робота показала мені: держава – це не лише закон чи інституція. Це взаємодія – коли бізнес, громадяни та влада працюють разом заради спільної мети.

Та з часом я зрозумів, що лише економічної діяльності недостатньо. Під час війни головне – не стояти осторонь. Тому я створив благодійний фонд Zayka Foundation, який допомагає нашим військовим – передає техніку, спорядження, засоби зв'язку. Кожна поїздка на фронт, кожна передача – це не просто допомога, це відчуття єдності. Там, серед людей, які щодня ризикують життям, я особливо гостро відчув: держава – це не структура, це спільнота, де кожен важливий.

Інший вимір моєї діяльності – культурна дипломатія. У 2022 році я став продюсером документального фільму «Життя на Межі», який розповідає історію України від Революції Гідності до повномасштабного вторгнення. Цей фільм здобув міжнародні нагороди, його переглянули у різних країнах світу, а Массачусетський університет у США включив його до своєї цифрової довічної бібліотеки. Я зрозумів, наскільки важливо, щоб світ бачив нас такими, якими ми є – сильними, щирими, вільними. Саме через культуру народжується повага до держави.

Пізніше я мав честь представляти Україну у США в межах дипломатичної місії, спрямованої на зміцнення її іміджу України. І тоді остаточно переконався: справжня держава починається не в кабінетах, а в серцях тих, хто її представляє.

У березні 2026 року я матиму за честь представити документальний фільм «Життя на Межі» в Австралії та Новій Зеландії. Для мене це не лише культурна подія, а продовження дипломатичної місії – донести голос України, збільшити емпатію до України до тих, хто, можливо, ніколи не чув її так близько. Вірю, що через мистецтво ми здатні формувати повагу до нашої держави там, де слова політиків іноді безсилі.

Я намагаюся бути не лише бізнесменом чи продюсером, а громадянином, який створює цінності. Мені важливо не просто працювати – а бути частиною процесу відродження країни. Тому я продюсував фотокнигу «Мій Маріуполь та світ довкола» Мирослава Кобилянського – як спосіб зберегти пам'ять про довоєнне життя, показати людське обличчя трагедії й надії. Такі проєкти – це не просто творчість, це форма боротьби за пам'ять, за ідентичність, за державу.

Я вірю, що в основі сильної України лежить поєднання трьох складових: свідомого громадянина, професійного управління і живої культури, яка говорить мовою серця.

Саме тому я прагну продовжити навчання за програмою «Парламентаризм і парламентська діяльність». Бо хочу не просто розуміти, як працює держава, – хочу бути частиною тих, хто робить її людянішою, чеснішою, ефективнішою.

Мені важливо поєднати практичний досвід з глибокими знаннями у сфері публічного управління, щоб мої ініціативи мали системний вплив і допомагали формувати політику, засновану на справедливості, прозорості та людяності.

Я бачу Україну як державу, у якій не треба буде доводити свою гідність, бо вона очевидна; у якій чесність стане нормою, а не подвигом; у якій сила народу вимірюється не зброєю, а взаємною підтримкою.

І коли я кажу: «моя держава – це відображення мого серця», я вірю в це буквально. Бо поки ми самі чесно, гідно й натхненно робимо свою справу – держава живе, дихає, росте.

Україна – це не хтось інший. Україна – Це Я, це Ми, це Кожен, хто не мовчить і не зупиняється. І поки є люди, які говорять правду, працюють, допомагають і вірять – держава існує.

Я пишаюся тим, що є частиною своєї держави – України, яка сьогодні стоїть на передовій свободи, останнього форпосту цивілізованого світу.

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОНСТИТУЦІЇ ТА ДЕРЖАВНИХ СИМВОЛІВ

Соборність є однією з ключових ідей української державності, що уособлює прагнення народу до єдності, цілісності та спільної відповідальності за долю країни. Вона не обмежується лише територіальним аспектом, а охоплює духовну, політичну та правову єдність українського суспільства. Особливе значення ідея соборності набуває через її закріплення в Конституції України та відображення у державних символах, які виступають концентрованим виразом національних цінностей і історичної пам'яті.

Конституція України є основним нормативно-правовим актом, що визначає засади державного устрою, правової системи та суспільного життя. В преамбулі Основного Закону проголошується прагнення українського народу до утвердження прав і свобод людини, громадянської злагоди та відповідальності перед попередніми, нинішніми й майбутніми поколіннями. Ці положення безпосередньо відображають ідею соборності як усвідомленої єдності громадян навколо спільних цінностей та цілей.

Принцип соборності закріплений у Конституції України, де зазначено, що Україна є унітарною державою, а її територія в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Це положення має не лише юридичне, а й глибоке символічне значення, адже підкреслює непорушність державної єдності та неприпустимість будь-яких посягань на територіальну цілісність. Таким чином, соборність постає як конституційний принцип, що гарантує стабільність і суверенітет держави.

Важливу роль у формуванні та збереженні соборності відіграють державні символи України – Державний Прапор, Державний Герб і Державний Гімн. Вони є офіційними атрибутами держави та потужними об'єднавчими чинниками, які формують почуття належності до єдиного народу та спільної історії. Синьо-жовтий прапор символізує мирне небо та родючу землю, уособлюючи гармонію й життєдайну силу української землі. Він є знаком єдності всіх регіонів України, незалежно від їхніх історичних чи культурних особливостей.

Державний Герб – тризуб – має глибоке історичне коріння, що сягає часів Київської Русі. Його використання як малого Державного Герба України символізує спадкоємність української державності та неперервність історичного розвитку. Тризуб об'єднує минуле, сучасне й майбутнє українського народу, наголошуючи на спільному походженні та спільній відповідальності за збереження держави.

Особливе емоційне та духовне значення має Державний Гімн України. Його слова сповнені ідеї національного відродження, боротьби та віри у власні сили. Гімн виконує важливу функцію консолідації суспільства, особливо в переломні моменти історії, коли єдність стає запорукою виживання й розвитку держави. Через спільне виконання гімну громадяни відчувають себе частиною єдиного цілого – української нації.

Отже, соборність України є багатовимірним явищем, що знаходить своє відображення як у конституційних нормах, так і в державних символах. Конституція закріплює правові основи єдності та цілісності держави, тоді як символи наповнюють цю єдність духовним і емоційним змістом. У поєднанні вони формують міцний фундамент української державності, зміцнюють національну ідентичність та сприяють консолідації суспільства. Через усвідомлення значення соборності Україна здатна протистояти викликам сучасності й впевнено рухатися шляхом демократичного розвитку.

ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Соборність України в умовах повномасштабної війни перестала бути просто урочистою ідеєю з підручників історії, перетворившись на стратегічну умову виживання нації. Якщо раніше єдність сприймалася як бажаний ідеал, то сьогодні це – єдиний фундамент, на якому тримається державність під безпрецедентним тиском. Проте воєнний стан висуває до цієї єдності надскладні виклики, які мають не лише територіальний, а й глибокий соціальний, психологічний та ментальний характер.

Першим і найбільш болючим викликом є виклик роз'єданого досвіду. Війна створила в межах однієї країни кілька паралельних реальностей: досвід воїна в окопі під постійним вогнем, досвід цивільного в окупації, досвід людей у прифронтових містах та досвід мешканців глибокого тилу. Ця різниця в пережитому створює ризик відчуження, коли громадянам стає дедалі важче зрозуміти емоційний стан і мотивацію одне одного. Соборність сьогодні – це здатність зшивати ці розірвані досвіди в єдине полотно, не допускаючи появи внутрішніх бар'єрів між тими, хто бачив смерть в обличчя, і тими, хто тримає економічний фронт у відносному спокої.

Крім того, серйозним випробуванням стала масштабна внутрішня та зовнішня міграція. Мільйони українців змушені були покинути свої домівки, що призвело до масштабного «перемішування» регіонів. З одного боку, це сприяє соборності, адже мешканець Донеччини чи Херсонщини ближче знайомиться з побутом Галичини чи Волині, руйнуючи старі стереотипи, нав'язані ворожою пропагандою. З іншого боку, це створює соціальну напругу через питання адаптації, конкуренцію за ресурси та різницю в поглядах на мову чи побут. Справжня соборність у цьому контексті вимагає від суспільства колосального рівня емпатії та терпимості, щоб інтеграція переселенців стала джерелом сили, а не приводом для конфліктів.

Не менш важливим є виклик інформаційної та ментальної деокупації. Ворог роками вбивав клин між українцями, маніпулюючи питаннями мови, релігії та історії. У воєнний час ці маніпуляції стають ще агресивнішими. Росія намагається переконати жителів окупованих територій, що Україна про них забула, а мешканців вільних земель – що боротьба за Крим чи Донбас є занадто дорогою ціною. Тому соборність сьогодні – це безперервний інформаційний та культурний зв'язок. Це усвідомлення того, що державний кордон має проходити не по лінії фронту, а по межі нашої ідентичності. Ми маємо боротися за серце кожного громадянина, який опинився в ізоляції, доводячи, що соборність – це непорушна обіцянка держави повернути своє і своїх.

Нарешті, війна поставила перед нами виклик політичної та громадянської зрілості. У часи великих потрясінь завжди існує спокуса внутрішніх чвар та пошуку винних. Проте історичний досвід України показує, що втрата внутрішньої єдності завжди призводила до втрати незалежності. Сучасна соборність – це здатність відкласти другорядні суперечки заради головної мети. Це розуміння того, що Україна є соборною лише тоді, коли вона єдина у своєму гніві проти агресора та у своєму прагненні до побудови справедливого суспільства.

Отже, виклики соборності у воєнний період – це не лише про повернення територій до міжнародно визнаних кордонів. Це передусім про збереження людського зв'язку, подолання травм роз'єднання та формування нової, інклюзивної ідентичності. Наша соборність гартується в чергах за кров'ю для поранених, у спільних молитвах і в кожному гуманітарному вантажі, що прямує із заходу на схід. Це динамічний процес, який вимагає від кожного з нас щоденного вибору на користь єдності, адже лише цілісна нація здатна не тільки вистояти у війні, а й відбудувати гідне майбутнє після неї.

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ І ВІЙНА

Соборність України традиційно сприймається як єдність територій, народу та спільної історичної долі. Однак у воєнний період це поняття набуває значно ширшого значення. Війна не лише перевіряє міцність державних кордонів, а й випробовує внутрішню єдність суспільства, його здатність зберігати солідарність, довіру та спільне бачення майбутнього.

Одним із головних викликів соборності в умовах війни стала масова вимушена міграція. Мільйони українців були змушені покинути свої домівки, виїхати в інші регіони країни або за кордон. Це створило нові соціальні напруження, різний досвід переживання війни та нерівномірний розподіл тягара відповідальності. Водночас саме ці обставини показали, що соборність не обмежується географією – вона проявляється у взаємній підтримці, прийнятті та солідарності між людьми.

Ще одним серйозним викликом стала інформаційна війна. Ворог намагається підірвати єдність українського суспільства через дезінформацію, маніпуляції та нав'язування внутрішніх конфліктів. У таких умовах соборність залежить від рівня критичного мислення громадян, довіри до державних інституцій та відповідальності медіа. Збереження інформаційної стійкості стає необхідною умовою національної єдності.

Не менш важливим є виклик соціальної та психологічної втоми. Тривала війна впливає на моральний стан суспільства, породжує відчуття виснаження та невизначеності. Саме тут соборність проявляється як здатність суспільства не розпадатися під тиском страху й болю, а знаходити сили для взаємної підтримки та спільних дій. Волонтерство, громадська активність і взаємодопомога стали відповіддю українців на ці загрози. Особливу роль у подоланні викликів соборності відіграє молодь. Молоде покоління активно залучене до волонтерського руху, інформаційного спротиву, міжнародної комунікації та формування позитивного іміджу України у світі. Саме молодь сьогодні стає носієм нової культури єдності – відкритої, відповідальної та орієнтованої на майбутнє.

Отже, воєнний період поставив перед Україною складні виклики, які загрожують соборності, але водночас і зміцнюють її. Подолання цих викликів можливе лише за умови національної стійкості, активної громадянської позиції та спільної відповідальності за державу. Соборність України в умовах війни – це не даність, а щоденний вибір українського суспільства на користь єдності, свободи та майбутнього.

ДЕРЖАВА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Фраза «Держава – це я», яку зазвичай пов'язують із Людовиком XIV, історично асоціюється з абсолютною монархією, де вся влада зосереджувалася в руках однієї людини. Символ домінування правителя над суспільством, ця формула у ХХІ столітті набуває нового звучання. Сучасний світ руйнує уявлення про державу як відокремлену структуру, що стоїть над народом. В епоху демократії та громадянської активності вона перетворюється на організм, що існує завдяки людям і взаємодії між ними. І тому сьогодні «Держава – це я» може означати не самодержавство, а особисту відповідальність.

Держава в класичному розумінні – це система інститутів, влади, права і норм. Вона має армію, суд, парламент, уряд. Але всі ці структури залишаються порожніми, якщо громадяни пасивні, не беруть участі у політичному процесі, не контролюють владу і не відчують власної причетності. Держава стає живою лише тоді, коли люди усвідомлюють: закони створюються для них і завдяки ним.

Саме тому громадянське суспільство перетворюється на необхідний простір співпраці. Громадські організації, медіа, волонтерські рухи, студентські ініціативи та професійні об'єднання формують альтернативний голос, який здатен впливати на державні рішення. Коли громадянин платить податки, голосує, звертається до суду, бере участь у волонтерстві чи навіть просто не порушує закон, він стає частиною механізму держави. Влада перестає бути «чужою», якщо вона залежить від суспільства.

У недемократичних режимах людина залишається підданим. У демократичних вона стає співтворцем. Тому фраза Людовика XIV сьогодні може бути прочитана навпаки: не одна особа втілює державу, а кожна людина володіє часткою влади, яку делегує обраним представникам. Держава не є відділеною. Вона складається з поведінки, моральних рішень та дій громадян. Якщо вони байдужі, пасивні, готові до корупційних компромісів, тоді держава стає слабкою або несправедливою. Якщо вони активні, відповідальні та вимогливі, тоді з'являється правова, демократична система.

Український досвід яскраво підтверджує цю думку. Суспільство багато разів брало на себе функції держави у критичні моменти. Волонтерство, самоорганізація, підтримка армії, контроль за владою, вимога реформ довели, що навіть за слабких інституцій громадяни здатні творити державність. Там, де інститути не працювали, українці створювали їх самостійно – від добровольчих батальйонів до волонтерських фондів, від місцевих ініціатив до громадського контролю за корупцією. І саме в такі моменти вислів «Держава – це я» перестає бути символом тиранії та стає проявом громадянської зрілості.

Сучасне розуміння цієї фрази полягає не в гегемонії однієї особи, а в усвідомленні участі кожного. Держава починається з відповідальності. Вона живе там, де люди дотримуються закону не зі страху, а зі свідомості; сплачують податки не із примусу, а з розуміння спільної користі; критикують владу не зі злості, а з бажання змінювати систему.

Отже, «Держава – це я» у ХХІ столітті можна читати як «Держава – це ми», але кожне «ми» народжується з окремого «я». Держава існує не лише у конституції чи кабінетах чиновників, а у щоденних вчинках громадян. Вона зростає разом із усвідомленням відповідальності, активності і спільної волі людей творити майбутнє. І там, де громадяни перестають бути сторонніми спостерігачами, держава нарешті стає справді народною.

«БУТИ СВІТЛОМ»: ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА ВІД МАРТИНА ЛЮТЕРА КІНГА ДО РОМАНА РАТУШНОГО

В умовах війни та повоєнного відновлення Соборність набуває етичного виміру – це єдність цінностей та здатність суспільства генерувати «світло» в часи тотальної невизначеності. Мартін Лютер Кінг зазначав: «Темрява не може вигнати темряву: тільки світло може зробити це». Він заклав фундамент сучасного розуміння ненасильницького спротиву, базуючись на тезі про «неминучу мережу взаємозалежності» (inescapable network of mutuality). Його лідерство було проактивним: не чекати справедливості, а бути її джерелом.

Роман Ратушний – активіст, найбільш відомий як голова ініціативи «Захистимо Протасів Яр». Він очолив боротьбу громади проти незаконної забудови зеленої зони в центрі Києва. Роман був активним учасником Євромайдану з перших днів. Йому було лише 16 років.

Найгірший злочин – це мовчання. Як казав Кінг: «Наші життя закінчуються в день, коли ми замовкаємо про важливі речі».

Управлінське кредо Бориса Петровича Клімчука – «Я не бізнесмен, я – державний менеджер» – стало антитезою до олігархічної моделі влади, що панувала в Україні десятиліттями. Унікальність його підходу в здатності переплавляти історичний біль у конструктивні рішення. Наша родина має глибоку рану: в період Волинської трагедії 20 січня 1944 року під час нападу на село Гончий Брід загинув мій прапрадід Іван (батько моєї прабабусі Галини). Тоді було вбито понад 50 людей. Прапрадід приїхав до дочки на свято і залишився допомогти по господарству. Приїхав кіньми на санях. Коли хлів загорівся, він кинувся виводити коней. Почалася стрілянина. Почав бігти, його поранили, він впав. Підійшли і зробили контрольний постріл в голову. Потім тими ж кіньми відвезли тіло у Волюшки. Це була «темрява» в чистому вигляді – хаос міжетнічної ворожнечі та безправ'я. На могилі в мого прапрадіда написано, що він помер. Але ми знаємо, що його вбили. У важких сторінках історії не треба длубатися, але варто пам'ятати. Треба пам'ятати і не забувати. Для того й за правління Клімчука встановили пам'ятний знак у селі Гончий Брід.

Маючи таку родинну пам'ять, Борис Клімчук міг би обрати шлях ресентименту. Натомість він обрав шлях «світла» – дипломатію та примирення. Впорядкування польських та українських кладовищ, спільні молебні, економічна співпраця з Люблінським воєводством – це був його спосіб гарантувати, що трагедія Гончого Броду не повториться. Це приклад терапевтичного лідерства: коли державний діяч лікує суспільні травми не гаслами, а інституційними механізмами співпраці.

Борис Клімчук розумів соборність як економічну та соціальну спроможність громад. Його ініціативи – від перших ЦНАПів (прозорість влади) до розвитку місцевої енергетики та погосподарського обліку – були спрямовані на створення суб'єктності громадянина. Він не просто «давав світло» в села, він створював умови, щоб громада могла це світло оплатити й підтримувати. Аналізуючи ці три постаті, для системи публічного управління та парламентаризму я пропоную модель «Тріада відповідальності», яку доцільно імплементувати в навчальний процес та кодекси етики держслужбовців:

Ціннісний орієнтир (Вектор Кінга): Здатність держслужбовця бачити «мережу взаємозалежності» регіонів та соціальних груп. Розуміння, що корупція в тилу – це пряма загроза фронту.

Безкомпромісність дії (Вектор Ратушного): Готовність до непопулярних рішень заради захисту екзистенційних інтересів держави. Принцип «нульової толерантності» до ворожих впливів та внутрішньої некомпетентності.

Інституційна спроможність (Вектор Клімчука): Професіоналізм, що базується на перетворенні ідей у працюючі механізми. Вміння працювати зі складною історією (як у випадку з Волинською трагедією) заради майбутнього, а не минулого.

У 2026 році Україна стоїть перед викликом не лише відбудови стін, але й відбудови довіри. «Бути світлом» сьогодні означає поєднати в собі правду Кінга, відвагу Ратушного та мудрість Клімчука.

Завдання мого покоління управлінців – не зрадити жодного з них. Ми маємо будувати державне управління, в якому етика є такою ж твердою валютою, як і бюджет, а відповідальність є основою кожного законопроекту. Тільки так світло перемагає темряву – не ситуативно, а назавжди.

Список використаних джерел

1. Борис Клімчук: Синдром простого рішення – найгірше, що може бути для управлінця. Волинська обласна рада : офіційний сайт. URL: <https://volynrada.gov.ua/masmedia/boris-klimchuk-sindrom-prostogo-rishennya-naigirshe-shcho-mozhe-buti-dlya-upravlintsya> (дата звернення: 21.01.2026).
2. Борис Клімчук: Я не бізнесмен, я – державний менеджер. Волинська обласна рада : офіційний сайт. URL: <https://volynrada.gov.ua/masmedia/boris-klimchuk-ya-ne-biznesmen-ya-derzhavniimenedzher> (дата звернення: 20.01.2026).
3. Grint K. Leadership: A Very Short Introduction. Oxford : Oxford University Press, 2010. 160 p.
4. King M. L. Letter from Birmingham Jail. The Atlantic Monthly. 1963. Vol. 212, № 2. P. 78–88.

ЛУКІН Святослав,

студент 3-го курсу бакалаврату заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Європейські та євроатлантичні управлінські студії Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЄДНІСТЬ ЯК КЛЮЧ СПАСІННЯ В НАЙТЕМНІШІ ЧАСИ

Історія України часто нагадує складне полотно, де яскраві нитки перемог та процвітань переплітаються з темними кольорами випробувань. І в цьому візерунку існує такий особливий елемент, який проявляється саме в ті моменти, коли навколишня темрява здається непроглядною – мова йде про феномен української єдності. Це саме та невидима сила, що здатна перетворити тисячі різних прагнень на один незламний моноліт. Ми звикли сприймати соборність як урочисте свято, проте насправді вона є нашою головною стратегією виживання та кодом порятунку в ті страшні часи, коли звичний «світ», який ми наче ще вчора добре розуміли, починає поступово руйнуватися прямо на очах.

Минуле вчить нас, що найтемніші періоди зазвичай починалися там, де зникла суспільна згода. Велич Київської Русі згасла не тільки під зовнішнім тиском, а й через внутрішні чвари князів, які в певний момент забули про силу спільного коріння. Цей гіркий досвід навчив наступні покоління цінувати соборність понад усе. Коли в січні 1919 року на Софійському майдані проголосили Акт Злуки, ця подія стала чимось значно більшим за політичну декларацію. Це був справжній крик душі нашого народу, який довгий час перебував у складі різних імперій. Навіть під загрозою ворожої навали українці тоді довели, що мрія про спільний дім виявляється сильнішою за будь-які штучні кордони чи розбіжності в мові.

Національна стійкість не є простою даністю, оскільки це результат постійного та свідомого вибору кожної людини. Ми обирали триматися разом у часи Голодоморів, коли люди ділилися останньою крихтою хліба заради життя ближнього. Ми зберігали цю єдність у підпіллі та в дисидентських рухах, попри постійний тиск тогочасної системи. Неймовірним прикладом цієї сили став 1990 рік, коли мільйони громадян взялися за руки та утворили живий ланцюг від Києва до Львова. В той момент темрява застарілого режиму почала відступати перед світлом мільйонів сердець, які нарешті почали битися в унісон.

Сьогодні ми проходимо крізь чи не найважче випробування в нашій сучасній історії. Лютий 2022 року став для кожного з нас тією самою найтемнішою годиною, проте саме тоді знову активувався наш давній генетичний механізм захисту. Весь світ із захватом спостерігав за тим, як попри всі спроби ворога деморалізувати нас з перших вибухів з самого ранку, наші люди об'єдналися та створили ту саму національну стійкість, про яку тепер пишуть у наукових працях. Ми вкотре зрозуміли, що справжня єдність не вимагає повної відсутності суперечок. Вона полягає у здатності відкласти все другорядне заради єдиної мети, яка є значно більшою за інтереси однієї людини.

Сучасна молодь сьогодні опинилася в центрі розбудови цієї нової соборності. Нове покоління не просто вивчає факти з минулого, а власноруч творить нову історію та наповнює поняття державної міцності новими сенсами.

Соборність у 2026 році охоплює не лише території чи людські цінності, а й демонструє, що українська єдність є нашим найсильнішим інструментом у боротьбі за свободу. Це глибоке усвідомлення того, що кожен громадянин є незамінною частиною великого та важливого цілого – нашого майбутнього.

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

День Соборності 22 січня – це не просто дата в календарі, це символ багатовікового прагнення українського народу до єдності, незалежності та власної державності. Цей день нам нагадує про трагічні сторінки історії України, про втрачені можливості та боротьбу за виживання. Він вчить нас цінувати єдність та незалежність, а також робити висновки з помилок минулого. Тож соборність передбачає не лише пам'ять про минуле, а й потребує згуртованої спільної праці та взаємодії в сучасній Україні, коли ми, з різних регіонів, спілкуємося, разом працюємо, створюємо знакове і важливе.

Значення цього свята полягає у тому, що століттями роз'єднаний український народ визволився з неволі – Наддніпрянщина вийшла з Російської, а Західна Україна – з Австро-Угорської імперій і возз'єднався на своїй землі в єдиній Українській державі.

Разом із тим слід зазначити, що Соборність – це не лише об'єднання в рамках національної держави всіх земель, що заселяє конкретна нація на суцільній території. Це перш за все і духовна консолідація всього населення країни, єдність усіх її громадян, незалежно від національності, віри та мови спілкування.

Ідея соборності бере свій початок з об'єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві, а її філософське коріння сягає часів Візантії. Протягом віків її практичним втіленням займались українські гетьмани Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик.

У другій половині XIX ст. українська інтелігенція усвідомлювала небезпеку бездержавності та поділу українських земель між імперіями. Тому вона докладала значних зусиль для зближення українців Наддніпрянщини і Галичини. Важливу роль у цьому відіграло створення у 1873 році у Львові Літературного товариства ім. Тараса Шевченка, яке згодом було реорганізоване в Наукове товариство і виконувало функції національної академії наук.

Реальні можливості для об'єднання українських земель з'явилися на початку XX ст. після розпаду Російської та Австро-Угорської імперій. Проголошення Української Народної Республіки в 1917 році засвідчило прагнення українців до власної держави та соборності.

Після революції в Австро-Угорщині 1918 року українці Західної України також заявили про право на самовизначення. 18 жовтня 1918 року у Львові була створена Українська Національна Рада, яка проголосила намір об'єднати західноукраїнські землі з Наддніпрянською Україною.

1 грудня 1918 року було підписано попередній договір про об'єднання УНР і ЗУНР, а 22 січня 1919 року в Києві урочисто проголошено Акт Злуки. Цим актом було заявлено про створення єдиної незалежної Української Народної Республіки, що стало символом здійснення віковичної мрії українського народу, хоча шлях до цього рішення був складним і суперечливим.

Для України соборність – це єдність у багатоманітності, об'єднання навколо української державності й ідентичності. Ідея територіальної цілісності країни поєднується з ідеєю духовної згуртованості. Тож соборність невіддільна від державності, суверенітету й незалежності нації – фундаменту для побудови демократичної держави. Вона нагадує нам, що лише в єдності ми можемо протистояти викликам, зберігати незалежність та будувати сильну демократичну країну

Сьогодні, під час російсько-української війни, ідея соборності набуває нового значення. Це не лише історична подія, а й актуальний символ єдності у боротьбі за територіальну цілісність та суверенітет, адже нині, як ніколи, українцям потрібно об'єднатися заради майбутнього. Цей день зближує українців у боротьбі проти агресора, нагадує про важливість національної єдності та віри у власні сили. Це день пам'яті, день гордості та день надії на мирне та процвітаюче майбутнє соборної України. Тож гасло теперішньої інформаційної кампанії – «В єдності сила».

Ідея соборності та єдності є однією з ключових цінностей європейської цивілізації. Відзначаючи День Соборності, Україна підтверджує свій європейський вибір та прагнення до інтеграції в європейську спільноту. Адже національна єдність є не тільки базовою цінністю громадян країни, а й обов'язковою передумовою успішного спротиву зовнішній агресії. Ця дата стає символом незламності українського духу, та віри у перемогу та надихає українців на боротьбу за свою землю, свою свободу та своє майбутнє.

Сьогодні Україна продовжує боротьбу за незалежність і соборність. Тому соборність залишається на порядку денному національних завдань. Цілісність буде цілковито відновлена після того, як Україна звільнить усі території, захоплені ворогом. Соборність – мета Перемоги.

КОРОТКИЙ НАРИС ОСМИСЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОСОБИ І ДЕРЖАВИ З АНТИЧНИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Відносини між індивідуумом, або «Я», і державою становлять одну з центральних і найбільш конфліктних тем в історії людської думки. Сама проблема постала з часів виникнення держави як публічної організації влади, що здійснюється окремими інституціями, а не всім суспільством, як це було при первісному ладі. Відокремлення спеціального апарату здійснення влади від всього суспільства, розшарування самого суспільства дозволили людині усвідомити себе як цілісну мислячу істоту, відокремлену від суспільства.

Діяльність і погляди людини як окремої, неподільної істоти почали усвідомлюватись громадською думкою. Сам термін «індивідуум» в перекладі з латинської мови означає «неподільний» або «той, якого не можна поділити». Протягом століть цей зв'язок трансформувался від відносин панування (пан і підданий) до складної системи прав та обов'язків між громадянином і апаратом влади. Сьогодні, в умовах глобалізації та цифрової революції, цей діалог набув нових, критичних вимірів. Однак для розуміння сучасного стану взаємовідносин громадянина і індивіда доцільно розглянути ретроспективу поглядів на ці відносини.

I. Античні часи: Від поліса до космополіса

Найбільшого філософського осмислення взаємовідносин людини і держави набули в демократичній Древній Греції і поширились в античні часи. Античність охоплює період від класичної Греції до пізньої Римської імперії і демонструє еволюцію відносин «Я» і влади. Цей період розпочався з повного занурення особистості в колектив і завершився її внутрішньою емансипацією перед обличчям величезної імперської машини. З цієї точки зору еволюцію поглядів на взаємовідносини людини і держави можна поділити на два етапи:

2. Класичний поліс (Греція, V–IV ст. до н.е.)

Центром життя був поліс (місто-держава). Тут індивідуум був нерозривно пов'язаний із колективом. Роль «Я» визначалася громадянством: це була найвища цінність, що надавала право брати активну участь у політичному житті (ухвалювати закони, служити в армії, засідати в суді). Людина була, за визначенням Аристотеля, «політичною твариною» (*zoon politikon*), і її реалізація була неможлива поза державою.

3. Еллінізм та Римська імперія (III ст. до н.е. – V ст. н.е.)

Завоювання Александра Македонського та подальше піднесення Риму знищили суверенні поліси. Громадянин перетворився на пасивного підданого величезних імперій – космополісів. Особистість відчула свою нікчемність перед обличчям непостійної та віддаленої влади, що призвело до втрати політичної значущості.

У відповідь на це виникли філософські школи, які шукали свободу не в політиці, а всередині себе:

Стоїцизм: проголошував ідеал автаркії (самодостатності). Справжня свобода досягається через внутрішній розум, моральне самовладання та служіння універсальному (космічному) закону, а не примхам конкретної держави.

Епікуреїзм: пропагував атараксію (безтурботність) і відхід від суспільного життя. Найкращий спосіб життя – жити «непомітно» (*lathe biosas*), мінімізуючи контакти з владою.

Таким чином, Античні часи здійснили перехід від ідеалу активного громадянина до ідеалу індивідуальної авторефлексії, де справжня автономія особистості ставилася вище, ніж політична участь.

II. Середньовіччя: влада вертикалі та станів

Епоха Середньовіччя (V–XV століття) становить радикальний контраст із класичним полісом. У цей період відносини «Держава і Я» визначалися трьома ключовими чинниками: феодалними відносинами, владою Церкви та становою належністю:

Феодална децентралізація. Держава не існувала як єдиний, централізований апарат, що володіє монополією на насильство. Влада була розподілена по вертикалі: «Я» було пов'язане не з

абстрактною державою, а з конкретним феодалом (сеньйором) через особисту клятву вірності. Принцип «Васал мого васала – не мій васал» підкреслював, що лояльність була персональною, а не громадянською. Права та обов'язки індивіда залежали від його місця в цій ієрархії (сеньйор, лицар, селянин).

Панування Церкви. Духовна влада (Церква) часто превалювала над світською (королем/імператором). «Я» насамперед було членом універсального Християнського Тіла (Corpus Christianum). Вищим законом вважався закон Божий, а не світський. Саме Церква формувала світогляд, етику та правові норми, що робило роль світської держави вторинною і підпорядкованою релігійній доктрині.

Станова належність. Індивідуум не володів невідчужуваними правами. Його статус, права, свободи і навіть його особистість були повністю визначені його станом (дворянство, духовенство, селянство, бюргерство). «Я» розчинялося в колективі свого стану, а будь-які його відносини з владою були опосередковані корпоративними нормами.

Таким чином, Середньовіччя не знало поняття абстрактного громадянина. «Я» було «підданим», частиною жорстко структурованої, ієрархічної системи, де лояльність і захист обмінювалися на службу і присягу, а політичне життя було невіддільне від релігійного.

III. Епоха Просвітництва: народження Громадянина

Епоха Просвітництва (XVIII століття) стала інтелектуальною революцією, яка не лише похитнула основи абсолютизму, але й докорінно змінила самосвідомість особистості, трансформувавши підданого в громадянина. Фундаментальною ідеєю стало переконання, що влада походить не від божественного права, а від людського розуму та природних прав.

Початок цьому процесу поклав Джон Локк, який стверджував, що кожна людина має невідчужувані права на життя, свободу та власність (хоча пізніше американські революціонери замінили «власність» на «прагнення до щастя»). Локк постулював, що первісна мета держави – це обмеження влади для захисту цих прав. Таким чином, якщо держава (або монарх) порушує природні права, вона втрачає легітимність, і народ має право її повалити. Ця ідея стала теоретичною основою для всіх подальших революцій.

Жан-Жак Руссо розвинув концепцію суспільного договору, згідно з якою легітимність держави ґрунтується не на силі, а на добровільній згоді вільних людей.

Договір: індивідуум відмовляється від своєї природної свободи, щоб отримати громадянську свободу та захист від цілого.

Спільна Воля (Volonté Générale): на відміну від простої суми індивідуальних інтересів, Спільна Воля виражає загальне благо. Руссо стверджував, що, підкоряючись спільній волі, «Я» насправді підкоряється найкращій, раціональній частині самого себе. Таким чином, особистість стає сувереном – джерелом влади.

Щоб запобігти зловживанню владою, Шарль де Монтеск'є у праці «Про дух законів» запропонував ключовий механізм – розділення державної влади на три незалежні гілки:

- законодавча (створює закони).
- виконавча (забезпечує їх виконання).
- судова (забезпечує правосуддя та захист прав).

Цей принцип стримувань і противаг (checks and balances) був покликаний гарантувати, що жодна особа чи інституція не зможе узурпувати абсолютну владу та поглинути свободу громадянина.

Вольтер та інші енциклопедисти боролися за конкретні громадянські свободи, які були невід'ємними від нового статусу громадянина: свободу слова, свободу друку та, особливо, релігійну толерантність. Вони стверджували, що лише в державі, де панує верховенство права (Rule of Law), а не сваволя правителя, «Я» може повноцінно розвиватися.

Просвітництво створило майже ідеальну модель, у якій держава вперше в історії була визначена як інструмент, що існує виключно для забезпечення прав та інтересів особистості, а не навпаки.

Слід зазначити, що ідеї та погляди просвітителів напряму втілювались в основні закони нових буржуазних країн – Конституцію США, Декларацію прав людини часів Французької революції тощо.

Ці ідеї і сьогодні вважаються головними критеріями демократичної правової держави і закріплені в Конституціях більшості країн світу.

IV. Сучасні уявлення: від соціальної держави до цифрового контролю

XX століття, з його тоталітарними режимами та світовими війнами, стало жорстокою перевіркою ідеалів Просвітництва. Воно показало, що держава, створена для захисту, легко може пере-

творитися на головного гнобителя. Проте, післявоєнна епоха закріпила ідею соціальної держави, де відносини «Держава і Я» виходять за межі простого договору про захист.

Сучасний громадянин очікує від держави не лише безпеки та правосуддя, але й:

- економічної стабільності: регулювання ринку, захист від криз.
- соціальних гарантій: доступ до охорони здоров'я, освіти, пенсій.
- екологічного захисту: стійкий розвиток і боротьба з кліматичними викликами.

У ХХІ столітті, з розвитком технологій, це рівняння ускладнилося: з'явився новий суб'єкт – цифрова держава.

Сьогодні відносини «Держава і Я» багато в чому визначаються тим, як держава управляє нашими даними. Індивідуум, активно існуючи в цифровому просторі (соціальні мережі, банківські операції, онлайн-сервіси), неминуче залишає цифровий слід.

Питання, яке ставить цифрова епоха, безпосередньо сходить до Руссо: що саме ми обмінюємо на свою безпеку та зручність?

Контроль vs. Приватність: держава використовує технології для ефективного управління (збору податків, боротьби зі злочинністю, надання послуг), але при цьому отримує безпрецедентні можливості для стеження та контролю.

Глобалізація: наше «Я» тепер є не лише громадянином конкретної країни, але й частиною глобальної інформаційної спільноти. Держава часто нездатна або не готова контролювати транснаціональні корпорації (Google, Meta), які також мають величезний вплив на життя особистості.

Висновок

Шлях від античного поліса, де «Я» було повністю розчинене в колективі, через середньовічну вертикаль станової та релігійної ієрархії, до епохи Просвітництва – це історія поступового народження автономного індивідуума. Просвітителі остаточно трансформували «підданого» у «громадянина», наділеного невідчужуваними правами. Цей історичний рух – від ідеї свободи як політичної участі (античність) до свободи як можливості для самореалізації, гарантованої державою (сучасність).

Сьогоднішній виклик полягає в тому, щоб знайти баланс між правами і свободами людини і державним контролем, можливості якого значно зросли у цифрову еру, а аткож змусити громіздкий і технологічно оснащений державний апарат залишатися слугою, а не паном.

Індивідуум, наділений правом, про яке мріяли Монтеस्क'є та Руссо, має постійно відстоювати свою приватність та автономію в нових, цифрових умовах. Діалог «Держава і Я» залишається живим: його суть – вічна боротьба за баланс між порядком і свободою, яка є основою будь-якої демократичної системи.

СОБОРНІСТЬ І ЄДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ОСНОВА НЕЗЛАМНОСТІ, ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Як студентка другого курсу КНУ імені Тараса Шевченка, яка навчається на заочній формі, я сприймаю поняття «соборність» не через призму академічних годин у лекційних залах, а через щоденний досвід поєднання професійного життя, побуту та навчання в умовах війни. Для нашого покоління соборність перестала бути лише історичною подією, закарбованою в календарі 22 січня. Сьогодні це – жива енергія, що пульсує в кожному нашому рішенні, у кожному донаті, у кожному підключенні до лекції під звуки тривоги. Саме ця єдність є фундаментом нашої незламності та стратегічним планом нашого майбутнього відродження. Для студентки-заочниці соборність починається не з гасел, а з тихого сповіщення в телефоні: «Ти як? Є світло?». Дистанційне навчання, яке колись здавалося лише формальністю, перетворилося на простір справжнього єднання. Наші чати стали не просто місцем для обговорення семінарів, а віртуальними кімнатами підтримки, де діляться не лише конспектами, а й надією, витримкою та людським теплом. Коли зникає світло, але не зникає зв'язок між нами – саме тоді соборність проявляється найчіткіше. Вона народжується у коротких повідомленнях, у взаємній готовності підставити плече, у відчутті, що ти не сам у цій невизначеності. Це маленька, але дуже точна модель української соборності: бути разом, навіть коли між нами сотні кілометрів, різні міста й обставини.

Ми поступово усвідомили головне: соборність – це не про однаковість думок чи життєвих шляхів. Це про спільний вектор. Хтось із нас уже працює за фахом, хтось тільки шукає себе; хтось говорить українською щодня, хтось переходить на неї крок за кроком. Та всіх нас об'єднує спільний «генетичний код» свободи – внутрішнє знання, що гідність і незалежність не підлягають компромісам. Саме цей код зробив нас незламними. Ті, хто очікував внутрішнього розколу, помилилися. Натомість постало монолітне суспільство, де кожен – навіть звичайний цивільний – став елементом великої системи спротиву. Соборність більше не абстрактне поняття з підручника історії. Вона живе в нашому щоденному виборі залишатися разом, підтримувати одне одного і рухатися вперед – попри темряву, відстань і втому.

Виклики війни: Соціальний клей єдності Війна поставила перед нами виклики неймовірного масштабу. Але саме вони стали тим «клеєм», що зварив націю до купи. Як людина, яка поєднує роботу з навчанням, я бачу, як трансформувалися наші соціальні зв'язки:

Волонтерська солідарність: Це найвищий прояв соборності. Коли ми з колегами по роботі або одногрупниками збираємо на потреби захисників, ми стираємо межі між приватним і суспільним. У цей момент ми – єдиний організм. Ця горизонтальна єдність виявилася сильнішою за будь-яку вертикальну ієрархію.

Взаємопідтримка та адаптація: Величезна кількість людей була змушена змінити місце проживання. Соборність проявилася в тому, як українці відкривали свої домівки та серця для співвітчизників. Це остаточно зруйнувало міфи про регіональне протистояння, які роками намагалися нав'язати нам ззовні.

Освіта як акт спротиву: Наше навчання на другому курсі – це теж прояв незламності. Продовжувати здобувати освіту в провідному університеті країни – це наш спосіб сказати, що ми віримо у своє майбутнє. Ми вчимося не для «корочки», а щоб стати тими фахівцями, які будуть відбудовувати цю країну.

Повоєнне відновлення: Відбудова смислів

Подолання наслідків війни – це не лише про нові заводи чи дороги. Це про архітектуру людських взаємин. Повоєнна соборність має стати основою для великого відновлення. Інтеграція досвідів: Після перемоги нам доведеться об'єднувати дуже різні досвіди: тих, хто воював, тих, хто працю-

вав у тилу, і тих, хто змушений був виїхати. Соборність допоможе нам не шукати винних, а шукати спільні точки дотику для руху вперед.

Економічна солідарність: Відновлення потребуватиме від нас розуміння того, що процвітання однієї громади неможливе без відновлення іншої. Ми маємо діяти як єдиний економічний простір, де ресурси та зусилля спрямовані на спільне благо.

Роль молодих фахівців: Саме ми, нинішні студенти КНУ, станемо тим інтелектуальним десантом, який впроваджуватиме європейські стандарти в Україні. Наша заочна форма навчання навчила нас гнучкості та мультизадачності – якостей, що будуть критично важливими під час відбудови.

Соборність – це не дар, це щоденна праця. Це вибір залишатися людиною, підтримувати своїх і вірити в державу навіть у найтемніші часи. Як студентка Шевченкового університету, я пишаюся тим, що є частиною цього великого руху.

Ми вже довели, що нас неможливо зламати, бо ми єдині. Тепер наше завдання – зробити цю єдність основою для процвітаючої, сучасної та сильної України. Ми не просто мріємо про мир – ми готуємося до нього, здобуваючи знання та зміцнюючи наші зв'язки.

Соборність була нашим порятунком на початку війни, і вона стане нашою перемогою в часи відновлення

ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Соборність України, яка відображає єдність державності та національної ідентичності, передбачає об'єднання громадян навколо спільних цінностей і державних інститутів. Це питання стає особливо важливим у воєнний час. День Соборності, який щорічно відзначається 22 січня, та історичний Акт Злуки 1919 року насамперед мають символічне значення, наголошуючи на потребі єдності українських земель і нації. У сучасних умовах російсько-української війни та тимчасової окупації Криму тема соборності набуває особливої гостроти, адже українцям зараз важливо згуртуватися для захисту державності та майбутнього країни [1, с. 270].

У воєнний період стійкість критичної інфраструктури стає ключовим чинником безпеки, стабільності економіки та забезпечення нормального життя населення. До неї належать енергетичні системи, транспортні мережі, інформаційно-комунікаційні платформи, водопостачання, медичні заклади, фінансові установи та служби реагування на надзвичайні ситуації. Саме від їхньої роботи залежить, чи зможе держава задовольняти базові потреби громадян і виконувати життєво важливі функції.

Стійка інфраструктура передбачає здатність працювати у складних умовах, швидко адаптуватися до змін, відновлюватися після руйнувань, захищатися від фізичних і кіберзагроз, витримувати зовнішні та внутрішні шоки та ефективно взаємодіяти з іншими системами. Особливо важливими є цифрові платформи та фінансовий сектор, які підтримують роботу державних систем і економічну взаємодію між регіонами.

Під час війни інфраструктура стикається з численними загрозами: обстрілами, руйнуваннями енергетичних і транспортних мереж, кібератаками, аваріями на промислових об'єктах, природними катастрофами та економічними труднощами. Недофінансування, застаріле обладнання, корупція та відсутність чітких стратегій лише підсилюють її вразливість.

Надійна робота критичної інфраструктури безпосередньо впливає на соборність України. Вона сприяє збереженню єдності держави та громадян, підтримці економічних і соціальних процесів і зміцненню довіри населення. Фінансові та інформаційні системи об'єднують регіони в єдиний економічний і інформаційний простір, а їхній захист від воєнних і кіберзагроз дозволяє державі зберігати контроль над усією територією. Тому надійна та стійка інфраструктура є одним із практичних механізмів підтримки соборності України під час війни [2, с. 50].

Безпека критичної інфраструктури включає технічні, організаційні та координаційні заходи, а також роботу правоохоронних і спеціальних служб для запобігання злочинам і оперативного реагування на надзвичайні ситуації. Крім того, постійним викликом залишаються кібератаки та диверсії, протидія яким потребує злагодженої взаємодії всіх зацікавлених структур [3, с. 225].

Особливе значення має фінансовий сектор, який забезпечує безперервне надання послуг та функціонування державних систем. Його стабільність прямо впливає на економічну безпеку, можливість органів влади виконувати життєво важливі функції та підтримувати соціальну стабільність. Перебої у роботі фінансової інфраструктури шкодять економіці та довірі громадян. Для захисту застосовують комплекс заходів: кіберзахист, управління ресурсами та контроль фінансових потоків. Стабільна робота фінансового сектору дозволяє державі залишатися стійкою та забезпечує безперервність державних процесів, що особливо важливо під час війни [4, с. 10].

Отже, під час війни соборність України проявляється не лише у важливих історичних подіях та символічних датах, а й у здатності держави забезпечувати безперервну роботу ключових систем життєзабезпечення. Військові загрози, кібератаки та економічні труднощі підкреслюють необхідність ефективної взаємодії між владою та громадянами. Стійкість критичної інфраструктури показує, що держава може зберігати єдність, гарантувати безпеку та підтримувати довіру людей. Саме завдяки таким реальним крокам Україна демонструє свою соборність навіть у найскладніших умовах.

Список використаних джерел

1. Бевз Т. А. Соборність України: виклики і загрози. Наукові записки. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2024. Вип. 1 (93). С. 269–281.
2. Плахотнюк Р. В. Забезпечення стійкості критичної інфраструктури в Україні в умовах сучасних викликів. Економічний простір. 2024. № 195. С. 47–54.
3. Рощина І.О. Захист критичної інфраструктури як складова частина забезпечення національної безпеки України. Київський часопис права. 2024. №3. С. 224–228.
4. Барановський О. І. Фінансова безпека критичної інфраструктури. Економічна безпека: теорія, практика, управління. 2024. №12. С. 7–24.

НАЦЕВИЧ Олександра,

студентка 1-го року навчання, ОПП «Парламентаризм та парламентська діяльність», спеціальність D4 «Публічне управління та адміністрування», Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МОЯ СТІЙКІСТЬ – ЧАСТИНА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

Колись слово «держава» здавалося мені чимось абстрактним – поняттям із підручників, новин і гучних промов політичних діячів. Воно існувало поруч, але не всередині. Я жила власним життям, будувала плани, вірила в стабільність і звичну рутину, не замислюючись над тим, що насправді тримає цю стабільність. Я не думала про націю, єдність, свідомий патріотизм – не тому, що була байдужою, а тому, що ніколи не відчувала потреби боронити те, що здавалося незмінним. Проте 24 лютого 2022 року стало межею між «до» і «після». У той день держава перестала бути абстракцією – вона увійшла в моє життя через страх, біль, тишу тривожних ранків і гучність вибухів.

Раніше, як і багато хто, я вірила, що за кордоном життя буде легшим, кращим, а майбутнє – світлішим. Коли мені довелося поїхати з України, ця віра була моїм тихим втіленням надії – на безпеку, на спокій, на шанс побудувати щось нове. Але, як виявилось, лише в Україні я відчуваю себе «своєю», частиною цілого, а не випадковим гвинтиком у чужому механізмі. За роки війни моя свідомість кардинально змінилася. Я чітко й упевнено кажу: я – українка. І це не просто громадянство, це вибір серця. Я люблю свою країну за її людей – добрих, працьовитих, живих. За талановиту молодь, за силу жінок, за витримку чоловіків. За прості, але справжні речі: доступну допомогу, теплу їжу, рідні смаки, знайому мову. Ми навчилися жити навіть тоді, коли здавалося, що жити неможливо. Ми не втратили здатність співчувати, підтримувати, вірити. Саме ця здатність зробила нас єдиними.

Війна стала для мене моментом глибокого внутрішнього перелому. Я переоцінила життя. Те, що колись здавалося нескінченним, виявилось крихким. Ми звикли думати, що попереду завжди є час – ще один день, ще одна розмова, ще один шанс. Ми не боялися втрат, не берегли слова, не цінували миті. Сьогодні ж я бачу тисячі історій, у яких війна забрала повсякденність: жінок, що чекають коротке повідомлення з фронту; дітей, які дорослішають без обіймів батька; родини, розлучені кілометрами й окопами. Я бачу біль, який не кричить, але ламає зсередини.

Люди, які проживають війну, починають бачити світ інакше. Солдати цінують тепло, воду, шматок хліба й чисте небо. А я зрозуміла, наскільки дрібними є наші надумані проблеми. Іноді мені соромно за колишні образи й страхи, які здавалися такими важливими. Війна навчила мене цінувати родину – як сенс життя, як тиху гавань серед хаосу. Вона навчила мене боятися, але не тікати. Є моменти, коли життя стає неконтрольованим: ніч, сирени, ракети, холод, безпорадність. У ці моменти ти розумієш, що твоя сила – не у відсутності страху, а в здатності жити попри нього.

Особливе місце у моєму серці займають військові. Коли я думаю про них – у грудях стискає, і сльози навертаються самі собою. Для мене це люди-титани, які тримають на своїх плечах наше «сьогодні» й «завтра». Саме тому я відчуваю обов'язок тримати свій фронт тут – працювати, допомагати, підтримувати, донатити, не втрачати людяність. Бо стійкість – це не лише зброя, це щоденна відповідальність.

З часом моє «я» природно переросло в «ми». Я люблю Україну і пишаюся нею. Я не хочу шукати іншого дому. Так, багато людей виїхали – хтось вимушено, хтось свідомо. Хтось допомагає здалеку, хтось мріє повернутися, а хтось зрадив. Війна показала справжні обличчя й зробила вибір неминучим. Я не засуджую – кожен несе свою відповідальність сам. Але ті, хто залишився, мають особливу місію: бути опорою зараз і фундаментом після війни.

Патріотизм – це не гасла. Це чесність, праця, здатність думати наперед. Це вміння не красти, не брехати, не принижувати слабшого, а простягати руку допомоги. У справжній єдності немає лише «я» – є «ми», яке крок за кроком відбудовує країну. Я щиро вірю, що Україна стане прикладом для світу – не лише через біль, а через гідність.

Моя стійкість – це мій щоденний вибір не зламатися. І саме з таких виборів народжується стійкість держави. Бо країна – це не територія. Це люди. І поки ми тримаємося – тримається Україна.

НИКОЛАЙЧУК Олександр,

студент 2-го курсу ОП «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Соборність за етимологією має два ключових значення. Перше – це об'єднаність всіх територій держави. Друге – це духовна згуртованість людей, коли кожен індивід відносить себе до спільної соціокультурної групи, держави.

Воєнний період, а саме з 2014 року і до сьогоднішнього дня, створив глобальне протиріччя для першого значення соборності. Коли де-юре всі території України визнані міжнародною спільнотою в її кордонах 1991 року, але де-факто контролюються іншою державою. Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації ситуація з українськими територіями значно погіршилася через наступ російської армії з подальшою окупацією наших земель.

З приводу другого значення соборності, можна стверджувати, що українська нація стала більш згуртованою на початку війни. Ця війна як глобальний феномен, що вплинув на кожного громадянина та всі сфери громадянського суспільства, стала приводом для об'єднання всієї країни перед лицем ворога. Попередні розбіжності всередині країни стали менш значущими. Введення військового стану дозволило прискорити політику українізації та декомунізації, прибрати ворожі елементи, такі як проросійські партії, що розколювали суспільство. Однак війна, яка на початку консолідувала суспільство, невідворотно зробила сучасне життя українців важким, і всі її наслідки стали новими викликами для соборності України. Мільйони людей наразі знаходяться поза межами нашої держави, що призводить до поглиблення прірви у розумінні сучасних проблем між тими, хто виїхав, і людьми, які залишаються на території воюючої країни. Всередині держави зростає непорозуміння між військовою часткою населення, їх родинами та людьми, незалученими до лав Збройних сил. Постає гостре питання так званих «ухилянтів». Військова сучасність породжує багато складних питань, на які немає сил давати складні відповіді. Через це утворюються прості форми – ярлики, кліше, які дають прості відповіді на складні питання. Це спричиняє велику кількість деструктивних конфліктів всередині суспільства.

Отже, існує велика різноманітність сучасних викликів для соборності України. Від подолання яких залежить наше спільне соборне майбутнє. Ці виклики не відмінюють, а в деякому сенсі посилюють нашу спільну мрію – перемогу. Триває п'ятий рік повномасштабної війни, стоїть вільний Київ, український народ продовжує відстоювати своє право на свободу.

ОСТАПОВ Андрій,

студент 1-го року навчання, ОПП «Парламентаризм та парламентська діяльність», спеціальність D4 «Публічне управління та адміністрування», Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА

Фраза «Держава – це я», приписувана французькому монарху Людовику XIV, стала символом епохи абсолютизму, коли вся повнота влади зосереджувалася в руках однієї особи. У ній сконцентрована ідея ототожнення держави з правителем, його волею та інтересами. Такий підхід відповідав тогочасним уявленням про політичний порядок: народ – лише піддані, держава – апарат влади, а її легітимність випливає з божественного чи спадкового права монарха.

Однак розвиток політичної думки, еволюція суспільних відносин і формування інститутів демократії докорінно змінили зміст цієї формули. У ХХІ столітті вона набуває протилежного звучання: «Держава – це я» – вже не прояв владного егоїзму, а вислів громадянської свідомості, нагадування про особисту відповідальність кожного за долю держави. У цьому контексті «я» – не монарх, а громадянин, який усвідомлює себе активним учасником політичного, економічного й культурного життя країни.

Сучасне розуміння держави вимагає переосмислення ролі людини у публічному управлінні. Якщо раніше громадянин був лише об'єктом впливу державної політики, то тепер він – суб'єкт управління, співтворець правил, за якими функціонує суспільство. Цей зсув відбувається завдяки становленню інституту представництва, який забезпечує реалізацію принципу народного суверенітету.

Фраза Людовику XIV, вирвана з контексту абсолютизму, у наш час стає філософським викликом. Вона спонукає задуматися: хто сьогодні уособлює державу – апарат чиновників, парламент, президент чи все ж громадяни, які делегують свої повноваження через демократичні інститути? У відповідях на ці питання розкривається сутність сучасного парламентаризму, публічного управління та народного представництва.

Таким чином, «Держава – це я» – це вже не формула влади, а формула відповідальності. Її сучасне звучання відкриває шлях до розуміння глибинного взаємозв'язку між державою та громадянином, між владою і суспільством, між політичними інститутами та реальним життям.

І саме через цей призму варто розглядати розвиток інститутів представництва, демократії та публічного управління як серцевину сучасної державності.

Інститут представництва як серце демократії

Жодна держава не може існувати без механізму представництва – своєрідного містка між владою і суспільством, між індивідуальною волею громадянина та колективним інтересом народу. Інститут представництва – це не просто сукупність виборчих процедур чи політичних органів. Це інституційна форма народного суверенітету, спосіб реалізації головного принципу демократії – влада належить народу.

Через систему представництва громадяни делегують свої повноваження тим, хто має ухвалювати рішення від їхнього імені. Така передача влади є актом довіри, який зобов'язує представників діяти не за особистими чи партійними інтересами, а відповідно до волі виборців і суспільного блага. У цьому – моральна й правова сутність представницької демократії.

Разом із тим, демократія не може існувати лише у представницькій формі. Вона передбачає постійний діалог між владою і громадянами. Тому сучасна держава спирається на поєднання двох моделей – прямої та представницької демократії. Пряма демократія проявляється у всеукраїнських і місцевих референдумах, громадських слуханнях, електронних петиціях, ініціативах та механізмах місцевої участі. Вона дозволяє громадянам безпосередньо впливати на рішення, що стосуються їхнього життя. Представницька ж демократія забезпечує стабільність, професійність і системність політичного процесу, адже не кожне питання може вирішуватися колективно в масштабах усієї держави.

У центрі цього процесу – взаємна відповідальність. Громадянин, який голосує на виборах, бере на себе моральний обов'язок стежити за діяльністю обраних ним представників, висловлювати позицію, контролювати й вимагати підзвітності. Водночас сам представник, отримавши мандат довіри, несе не лише політичну, а й етичну відповідальність перед своїми виборцями. У цьому полягає

справжня суть народовладдя: влада перестає бути дистанційною структурою – вона стає частиною суспільного організму.

З теоретичної точки зору, інститут представництва – це механізм балансування між двома полюсами: індивідуальною свободою людини та колективною владою держави. Без нього демократія або розпадається на хаос безлічі окремих голосів, або скочується у диктатуру бюрократії. Саме представництво робить владу публічною – тобто такою, що належить усім, і водночас відповідальною перед кожним.

У сучасному світі, де інформаційні технології відкрили нові способи комунікації між владою і суспільством, інститут представництва переживає трансформацію. Від нього очікують більшої прозорості, участі, швидкості реакції. Але, попри ці зміни, його сутність залишається незмінною: він є серцем демократії, яке перекачує кров політичного життя – енергію громадянської активності – у кожен орган влади, кожна громаду, кожен інститут держави.

Саме через цей інститут фраза «Держава – це я» отримує практичне наповнення. Вона означає не лише внутрішнє усвідомлення власної причетності, а й активну участь у процесах управління – через голосування, представництво, громадський контроль. Коли цей механізм працює чесно й ефективно, тоді народ дійсно стає суб'єктом влади, а не її об'єктом.

Парламентаризм і публічне управління: єдність влади через розподіл

Парламентаризм – це не просто форма організації державної влади. Це, передусім, механізм колективного представництва суспільних інтересів, який втілює у політичну практику ідею народного суверенітету. Парламент – це дзеркало суспільства, його політична мозаїка, у якій поєднуються різні ідеї, регіони, світогляди та соціальні групи. Його місія – не лише ухвалювати закони, а й формувати політичний баланс, забезпечуючи мирне співіснування інтересів у межах спільної держави.

Формула «єдність влади через розподіл» здається парадоксальною, але саме вона лежить в основі сучасного публічного управління. Суть її полягає в тому, що держава діє як єдиний організм, проте його частини – законодавча, виконавча та судова гілки – мають власні функції, повноваження та механізми взаємного контролю. Це не роз'єднання, а внутрішня рівновага, яка запобігає узурпації влади.

Парламент у цій системі виконує подвійну роль: він є і виразником волі народу, і наглядовим органом над виконавчою владою. Його діяльність – це інституціоналізований діалог між суспільством і державою. Засідання, дебати, парламентські слухання, комітетські розслідування – усе це інструменти публічності, відкритості, контролю. Вони дозволяють зробити процес управління прозорим і підзвітним, що є невід'ємною ознакою демократії.

У контексті публічного управління парламентаризм виконує також функцію стратегічного планування. Через ухвалення законів, затвердження бюджету, формування уряду парламент задає напрям розвитку держави. Проте ефективність цього процесу залежить від того, наскільки тісно він пов'язаний із суспільством. Якщо депутати втрачають контакт із громадянами, парламент перетворюється на замкнену систему, відірвану від реальних потреб народу.

Саме тому сучасна модель публічного управління базується на принципах участі, партнерства і підзвітності. Парламент – не «вежа зі слонової кістки», а простір постійної комунікації між владою та громадянами. Цей підхід відображає концепцію *governance* – управління не зверху вниз, а через горизонтальні зв'язки між державними структурами, громадськими організаціями, медіа та бізнесом.

Український досвід парламентаризму є особливим. Від перших демократичних виборів до Верховної Ради незалежної України 1990 року до сьогодні парламент пройшов шлях від формального органу ухвалення рішень до реального центру політичного процесу. Однак цей шлях був і залишається складним: політична поляризація, партійна нестабільність, вплив фінансово-промислових груп, дефіцит довіри суспільства. Проте саме через парламент в Україні поступово утверджується культура публічного управління, у якій головним джерелом влади визнається народ.

Таким чином, парламентаризм – це не лише інститут влади, а й етичний простір відповідальності. Він ґрунтується на усвідомленні, що влада не є привілеєм, а служінням. У цьому контексті вислів «Держава – це я» набуває особливого звучання: не як особисте самоствердження, а як колективна відповідальність за спільне благо. Адже кожен депутат, кожен службовець, кожен громадянин, що бере участь у політичному житті, стає частиною великої системи, яка має діяти в інтересах суспільства, а не навпаки.

Парламентаризм і публічне управління – це дві сторони однієї медалі. Перший забезпечує представництво волі народу, друге – реалізацію цієї волі через ефективні механізми державної полі-

тики. Їхня гармонія формує підґрунтя зрілої демократії, у якій держава – не абстрактна структура, а спільна справа всіх її громадян.

Український і зарубіжний досвід народного представництва

Інститут народного представництва не є універсальним у своїй формі, але його сутність всюди одна – забезпечити участь громадян у здійсненні влади. Історичний розвиток цього інституту в різних країнах демонструє, як по-різному суспільства знаходили баланс між владою та народом, між централізацією та самоврядуванням, між правом і політикою.

У зарубіжних демократіях народне представництво формувалося століттями.

У Великій Британії, яка вважається колыскою парламентаризму, парламент не лише приймає закони, а й уособлює історичну спадкоємність політичної культури. Саме тут зародився принцип «король панує, але не керує», що означає верховенство представницького органу над виконавчою владою. Палата громад – це символ політичної волі суспільства, а її дебати є простором публічного контролю над урядом.

У США Конгрес виконує подвійну функцію: він є ареною політичного змагання та гарантом федералізму. Сенат представляє інтереси штатів, а Палата представників – інтереси громадян. Ця двопалатна система забезпечує баланс між регіональною автономією та єдністю держави.

У Німеччині народне представництво втілюється не лише у Бундестазі, але й у федеральній структурі земель, які мають власні парламенти й уряди. Це дозволяє громадянам впливати на політику не лише через загальнодержавні, а й регіональні інститути. Водночас німецький парламент відомий високою політичною дисципліною, розвиненою партійною системою та орієнтацією на консенсус – риси, які роблять систему стабільною та передбачуваною.

Особливе місце посідає Швейцарія, де народне представництво поєднується з елементами прямої демократії. Референдуми, народні ініціативи, колегіальна виконавча влада – усе це формує унікальну модель політичної участі, де громадяни буквально щомісяця беруть участь у прийнятті рішень. У цій державі вислів «Держава – це я» має буквальне значення – кожен швейцарець справді відчуває себе співтворцем державної політики.

На тлі цих прикладів український досвід народного представництва має свої особливості, зумовлені історичними, політичними й культурними факторами. Україна пройшла складний шлях – від традицій козацького самоврядування, де важливу роль відігравали ради старшин і загальні збори, до сучасного парламентського інституту. В епоху незалежності цей шлях супроводжувався спробами знайти оптимальний баланс між сильною владою та самоврядним суспільством.

Ключовим етапом стала реформа децентралізації, що розпочалася у 2014 році. Її мета полягала не лише в перерозподілі повноважень, а у зміні самої філософії управління: від вертикальної моделі – до горизонтальної, де громади отримують право самостійно ухвалювати рішення, розпоряджатися ресурсами, формувати місцеві стратегії розвитку. Децентралізація дала потужний імпульс розвитку місцевого самоврядування, яке стало реальною школою демократії для тисяч громадян.

Сьогодні українська система народного представництва поєднує парламентський рівень – Верховну Раду України, місцевий рівень – обласні, районні, сільські та міські ради, а також численні механізми громадської участі: консультації, електронні петиції, громадські бюджети. Це створює умови для появи нової політичної культури – культури участі, відповідальності й довіри.

Проте ця система ще формується. Її ефективність часто стримується недосконалістю виборчого законодавства, партійною фрагментованістю, впливом фінансових груп. Тому важливо, щоб процес інституціоналізації народного представництва в Україні супроводжувався не лише юридичними змінами, а й зміною політичної свідомості – як представників влади, так і громадян.

Досвід зарубіжних країн доводить: демократія стає сталою лише тоді, коли інститут представництва перетворюється на життєву норму, а не формальну процедуру. І саме в цьому напрямі сьогодні рухається Україна, поступово переходячи від декларацій народовладдя до його реального втілення в механізмах управління.

Таким чином, порівняльний аналіз показує: ефективне народне представництво – це не просто результат розвиненої політичної системи, а висока культура взаємодії держави й суспільства. Коли громадяни розуміють, що їхній голос не зникає після виборів, а продовжує жити у рішеннях представників, тоді ідея «Держава – це я» перестає бути метафорою – вона стає реальністю.

Проблеми та перспективи народного представництва

Попри досягнення у розвитку демократичних інститутів, український інститут народного представництва все ще перебуває у стані становлення. Його проблематика – багатовимірною, адже охоплює не лише політичні чи правові аспекти, а й глибші – соціокультурні, моральні, світоглядні. Народне представництво – це не просто парламент або місцева рада. Це віддзеркалення рівня політичної зрілості суспільства. І поки ця зрілість не стане загальною культурною нормою, демократія залишатиметься вразливою.

Однією з головних проблем є криза довіри до представницьких інститутів. Соціологічні опитування показують, що парламент, партії та навіть місцеві ради часто сприймаються громадянами як віддалені структури, що не виражають їхніх інтересів. Причини цього явища – у низькій якості політичних еліт, персоналізації влади, корупційних практиках, відсутності стабільної партійної системи. Виборець часто голосує не за ідеї, а за обличчя, тому після виборів розчарування стає закономірним.

Не менш актуальною проблемою є олігархічний вплив на політичні процеси. Фінансово-промислові групи, маючи потужні медійні ресурси, формують політичні проекти, що підмінюють справжнє представництво. У результаті політичне поле стає не ареною конкуренції програм, а боротьбою за вплив. Це призводить до деформації принципу народовладдя: замість того, щоб служити суспільству, влада починає обслуговувати інтереси вузьких груп.

Іншою суттєвою проблемою є низький рівень політичної культури громадян. Часто виборці не усвідомлюють, що демократія – це не лише право обирати, а й обов'язок контролювати, вимагати, брати участь. Багато громадян пасивно сприймають політику як сферу «чужу» або «брудну», забуваючи, що саме байдужість є живильним середовищем для корупції та безвідповідальності.

Разом із тим, існують і позитивні тенденції, які формують перспективу розвитку народного представництва. Насамперед, це реформа децентралізації, що відкрила нові можливості для місцевої демократії. Громади отримали реальні фінансові ресурси, право ухвалювати рішення і відповідати за їх виконання. Це поступово створює покоління нових лідерів – не політичних «номінантів», а менеджерів, які виростили в місцевому середовищі й працюють на благо своїх громад.

Важливу роль відіграє і цифровізація публічного управління. Поява електронних петицій, онлайн-консультацій, публічних реєстрів, системи «Дія» – усе це робить державу більш відкритою й підзвітною. Громадяни дедалі частіше взаємодіють із владою без посередників, що формує нову культуру політичної участі. З часом це може стати фундаментом для глибшої демократизації.

Крім того, українське суспільство, попри складні умови війни, проявило небачений рівень громадянської активності. Волонтерські рухи, самоорганізація громад, ініціативи з відновлення місцевої інфраструктури – усе це реальні прояви народного представництва на практиці, навіть поза формальними рамками політичних інститутів. Народ починає усвідомлювати, що влада – це не лише депутати чи чиновники, а кожен, хто бере на себе відповідальність за спільну справу.

Отже, перспективи розвитку інституту народного представництва в Україні безпосередньо залежать від трансформації суспільної свідомості. Необхідно виховати нову культуру політичної участі, у якій громадянин не є споживачем державних послуг, а активним співтворцем політики. Для цього потрібні якісна освіта, розвиток громадянських ініціатив, посилення місцевої демократії та незалежність медіа.

Народне представництво – це процес, який ніколи не завершується. Воно потребує постійного оновлення, морального очищення й інституційного вдосконалення. І саме тут фраза «Держава – це я» набуває практичного значення: вона перетворюється на заклик до дії, на формулу громадянської зрілості, де кожен відчуває свою причетність до управління країною.

Лише тоді, коли кожен українець усвідомить, що держава – не «вони», а «ми», коли політик буде вимірювати свою роботу не кількістю гасел, а рівнем довіри громади, – народне представництво стане справжнім механізмом демократії, а не лише її декларацією. І тоді в цій фразі, колись монархічній, остаточно перемаже сенс свободи та відповідальності:

«Держава – це я, бо я – частина народу, а народ – це влада».

Висновки

Історична фраза Людовіка XIV – «Держава – це я» – протягом століть асоціювалася з абсолютизмом, свавіллям влади й отождоженням держави з особою монарха. Проте в умовах сучасного демократичного суспільства вона отримує нове, протилежне значення. Сьогодні це не декларація владної величч, а формула громадянської відповідальності, що втілює принцип народовладдя. У ній

приховано нагадування: держава не існує поза людиною, без її активної участі, віри, праці, рішень і відповідальності.

У демократичній моделі публічного управління «держава» – це спільна праця інститутів влади і громадянського суспільства, заснована на представництві, діалозі та контролі. Відповідно, сучасне тлумачення цієї фрази означає, що кожен громадянин є не пасивним об'єктом політики, а суб'єктом, співтворцем державної системи. Парламент, уряд, місцеві ради – це не щось відокремлене від суспільства, а його продовження, його голос у формальних структурах управління.

У цьому контексті особливо важливою стає інституціональна зрілість представницької влади. Вона повинна забезпечувати не лише політичну стабільність, а й справжній зворотний зв'язок між народом і державою. Український досвід засвідчує, що будь-які реформи – децентралізація, цифровізація, адміністративна перебудова – не матимуть тривалого ефекту, якщо громадянин залишатиметься байдужим, а держава – закритою. Лише гармонійна взаємодія між владою та громадянами здатна створити політичну систему, де влада не домінує, а служить.

Сучасна Україна переживає глибоку трансформацію, у якій переосмислюється сам зміст державності. Війна, реформи, зміни у свідомості людей формують новий тип громадянина – активного, ініціативного, здатного до самоорганізації. У такому громадянині втілюється нова формула держави – не вертикальної, а мережевої, де влада розподілена, а відповідальність спільна.

Фраза «Держава – це я» у XXI столітті – це не символ пиhi, а маніфест зрілого громадянства. Вона звучить як заклик до кожного: не чекати змін згори, а творити їх навколо себе – у громаді, у професійному середовищі, у щоденних рішеннях. Це етична позиція, коли людина відчуває власну причетність до суспільних процесів і розуміє, що демократія не існує без її участі. У кінцевому підсумку держава – це не уряд і не парламент самі по собі, а сукупність усіх громадян, їхніх дій, переконань, солідарності. І справжня сила держави полягає не у владі окремих осіб, а у спільній волі народу, який здатний мислити, вибирати й діяти.

Отже, сьогодні вислів «Держава – це я» можна читати як «Держава – це ми». Бо саме в цій множинності – у єдності людей, що вірять у спільну справу, – народжується справжнє народне представництво, міцне громадянське суспільство та демократична Україна майбутнього.

ПОЛИЩУК Максим,

студент 3-го курсу ОП «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОБОРНІСТЬ ЯК ЩОДЕННИЙ ВИБІР ГРОМАДЯНИНА

Соборність часто уявляють як лінію на карті, проведену лінійкою історії. Але насправді вона радше схожа на пульс. Його не видно, та саме він свідчить: держава жива. І цей пульс народжується в щоденному виборі кожного з нас. Щоранку Україна прокидається разом із мільйонами маленьких рішень. Хтось донатить «на каву», але ця кава перетворюється на турнікет чи дрон. Хтось у темному під'їзді після чергового блекауту вмикає ліхтарик не лише собі, а й сусідам. Хтось не відвертається від чужої тривоги й знаходить слова підтримки, розуміючи, що єдність починається з уважності одне до одного. Це не героїзм у класичному розумінні – це соборність у дії.

Пригадується, як на початку війни для багатьох українців фронт не обмежувався лінією бойових дій. У перші місяці повномасштабного вторгнення для тисяч жінок, а також для відомих артистів і публічних осіб, фронтом стала кухня. Приготування їжі для військових і вимушених переселенців перетворилося на щоденну форму участі в спільній справі.

Такі дії формували відчуття єдності та взаємної відповідальності. Саме в цьому проявляється соборність як практичний, щоденний вибір.

Соборність – це також вміння слухати одне одного. Українці різні: за акцентом, досвідом, болем. Але саме війна оголила просту істину – нас об'єднує не однаковість, а відповідальність. Коли мешканці прифронтових громад діляться останнім з тими, хто втік від обстрілів, коли Херсон передає великі електростанції Києву, хоча сам потерпає від щоденних обстрілів – між ними зникають умовні кордони.

Навіть мовний вибір сьогодні – це про позицію. Для багатьох українська мова стала не лише засобом спілкування, а внутрішнім актом єднання. Вона звучить у чергах, укриттях, волонтерських чатах – інколи з помилками, але щиро. І в цій щирості більше соборності, ніж у будь-яких деклараціях. Соборність не живе лише 22 січня. Вона проявляється, коли ми не поширюємо фейк, бо розуміємо його небезпеку. Коли не проходимо повз чуже горе. Коли не знецінюємо досвід іншого, навіть якщо він відрізняється від нашого. Це вибір – бути частиною цілого, навіть тоді, коли важко.

Україна сьогодні – як мозаїка, складена з мільйонів різних фрагментів. І якщо хоча б один випаді, зображення втратить цілісність. Соборність – це рука, яка щоразу повертає цей фрагмент на місце. Не примусом, а свідомістю. Тому соборність – це щоденне «я з вами», сказане дією. І поки цей вибір роблять мільйони українців – Україна залишається єдиною. Не лише на карті, а в серцях кожного.

ЄДНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ СИМВОЛ СОБОРНОСТІ І МІЦНОСТІ УКРАЇНИ

Україна – це не лише територія, окреслена кордонами на мапі світу. Це передусім люди, об'єднані спільною пам'яттю, мовою, культурою та відповідальністю за майбутнє. Саме тому єдність є головним символом соборності й міцності України – тією невидимою, але надзвичайно потужною силою, що тримає державу навіть у найважчі часи.

День Соборності України нагадує нам про історичну подію – Акт Злуки 22 січня 1919 року, коли було проголошено об'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Цей акт мав не лише політичне, а й глибоке символічне значення. Він засвідчив прагнення українців бути єдиним народом, незважаючи на століття розділеності, зовнішній тиск і спроби знищити національну ідентичність. Проте соборність – це не лише історичний факт, а живий процес, який триває й сьогодні.

Єдність України проявляється в різноманітті. Наш народ складається з людей різних регіонів, з різними традиціями, діалектами, звичаями. Карпати й степи, великі міста й маленькі села, схід і захід – усе це частини єдиного цілого. Справжня єдність не заперечує відмінностей, а навпаки – приймає їх як джерело сили. Уміння поважати одне одного, чути різні думки й знаходити спільну мету робить українське суспільство стійким і зрілим.

Особливо яскраво значення єдності розкривається в часи випробувань. Коли Україна постає перед загрозами, внутрішні розбіжності втрачають сенс, а на перший план виходить спільна відповідальність. Саме єдність громадян – військових і цивільних, волонтерів і медиків, учителів і студентів – стала основою опору, витривалості й віри. Кожен вчинок підтримки, кожне простягнуте плече допомоги – це маленька, але надзвичайно важлива цеглина у фундаменті державної міцності.

Соборність – це не лише цілісність території, а й цілісність духу. Це здатність залишатися людьми навіть у складних обставинах, не втрачати людяності, зберігати моральні. Єдність проявляється у спільному прагненні до свободи, справедливості та гідності. Саме ці цінності об'єднують українців значно сильніше, ніж будь-які зовнішні обставини.

Сьогодні єдність – це щоденний вибір кожного з нас. Вибір говорити правду, діти відповідально, поважати свою країну та людей поруч. Це усвідомлення того, що майбутнє України залежить не лише від історичних подій чи рішень влади, а від нашої здатності бути разом.

Єдність як символ соборності – це коріння, яке не дозволяє зламати державу, і крила, що допомагають їй рухатися вперед. Поки українці зберігають єдність сердець і спільну віру в свою країну, Україна залишатиметься міцною, вільною й непереможною.

ДЕРЖАВА – ЦЕ СПІЛЬНА ВОЛЯ МІЛЬЙОНІВ

Для мене фраза «Держава – це я» звучить зовсім не як прояв зверхності чи влади, а як глибоке внутрішнє усвідомлення відповідальності. Адже держава – це не лише будівлі міністерств, закони чи чиновники. Це ми з вами – ті, хто живе, працює, виховує дітей, сплачує податки, допомагає армії, хто не виїхав навіть у найтемніші дні війни, бо вірить: тут наш дім, наша сила і наш обов'язок.

Я бачу державу щодня – у щирій праці медиків під вибухами, у системності роботи військових адміністрацій, у боротьбі за кожен гривню бюджету, яка має піти на лікування, на захист, на розвиток. Я чітко розумію: ефективність держави залежить не від гасел, а від чесності, відповідальності й сумління кожного на своєму місці. Там, де люди виконують свої обов'язки не з примусу, а з переконання, держава сильна й незламна.

На жаль, наша історія не раз показувала, як корупція може підточувати державу зсередини. Коли хтось ставить власну вигоду вище за спільне благо, він фактично зраджує державу. Корупція – це не просто крадіжка грошей, це крадіжка довіри, майбутнього, надії. І я переконана: справжній патріот – це не лише той, хто тримає зброю в руках, а й той, хто не бере хабарів, хто не шукає «обходів» системи, хто живе чесно. Бо держава починається з чесності.

Я – мати двох дітей, і моє відчуття держави проходить крізь турботу про їхнє майбутнє. Мені важливо, щоб вони жили у вільній, сильній, справедливій Україні. Тому я не дозволяю собі стояти осторонь. Коли працюю – роблю це як для себе, коли голосую – роблю свідомий вибір, коли говорю про Україну – завжди з гордістю.

Кожен громадянин має свій внесок у розбудову держави. Наш обов'язок – чесно сплачувати податки, бо саме з них формується бюджет, що дає змогу платити зарплати лікарям, освітянам, військовим, ремонтувати дороги, будувати лікарні, школи, відновлювати зруйновані міста. Не можна вимагати від держави соціальної підтримки, якщо ми самі не готові підтримувати її. Платити податки – це не тягар, а вияв громадянської зрілості, розуміння, що спільне благо важливіше за особисту вигоду.

Ми часто нарікаємо на систему, на бюрократію, на несправедливість. Але якщо кожен з нас зробить хоча б крок – не дасть і не візьме хабаря, не приховає прибуток, не кине сміття під ноги, допоможе тим, хто поруч, – система почне змінюватися. Бо держава – це не хтось далекий «нагорі». Це ми. Це наші дії, наші вибори, наша щоденна поведінка.

Сьогодні Україна переживає найважчі випробування у своїй новітній історії. Війна забрала спокій, тисячі життів, домівки, але не забрала головного – віри. Ми вистояли там, де не мали вистояти, і це стало можливим завдяки єдності, взаємній підтримці, усвідомленню, що кожен із нас – частинка великої сили, яка називається Україною.

Я вірю, що після перемоги наша держава відродиться ще могутнішою. Люди, які виїхали через війну, повернуться, привезуть із собою новий досвід, нові знання, нову енергію. Ми відбудуємо наші міста, школи, лікарні, відродимо економіку й культуру. Але це можливо лише тоді, коли кожен відчує: від мене теж залежить, якою буде країна завтра.

Я мрію, щоб мої діти виростили в Україні, де цінують працю, де влада служить народу, а не навпаки, де закони діють для всіх однаково, де повага до держави виростає не зі страху, а з довіри. Ми маємо шанс побудувати таку державу – чесну, відкриту, людяну. І цей шанс починається з усвідомлення простої істини: держава – це не «вони», а «ми».

Тому сьогодні я говорю: «Держава – це я» – не з гордощів, а з глибокого усвідомлення. Бо саме з мого вибору, моєї праці, моєї віри і любові до Батьківщини складається Україна. І поки кожен із нас відчуває це так само – наша держава буде стояти, боротися і перемагати.

МИ РАЗОМ – І ТОМУ МИ ВИСТОЇМО!

Соборність для українців – це більше, ніж просто гарні слова з офіційних промов чи ще одна дата в календарі. Це серцебиття нації, яке триває навіть у найважчі моменти. Це внутрішній голос, що нагадує: ми разом – і тому вистоїмо. Ідея соборності нерозривно пов'язана з незламністю українського народу – силою, яка дозволяє підніматися після поразок, берегти своє і не давати стерти себе з історії.

Українська земля неодноразово ставала сценою для жорстоких битв, а її народ – об'єктом утисків і спроб знищення. Та кожен крок у цьому напрямку лише ще більше зміцнював нашу стійкість. Поділ кордонами об'єднував нас пам'яттю. Заборона мови не змогла змусити її зникнути – вона звучала в піснях, молитвах, коліскових. Коли нищили культуру – вона проростала в піснях, вишивках і традиціях. Соборність народжувалася не в кабінетах, а в серцях людей, які відмовлялися забути, ким вони є.

Акт Злуки 1919 року став тим моментом, коли віковична мрія українців матеріалізувалася на короткий час у реальності. Але навіть після втрати державної єдності українці не втратили внутрішньої. Бо соборність – це не лише лінія на карті, це зв'язок, який не перерізати жодними кордонами. Це усвідомлення, що по обидва боки будь-якої межі б'ється одне серце – українське.

Сьогодні ця ідея стала ще більш значущою, пробуджуючи водночас і біль, і неймовірну силу. Повномасштабна війна стала важким випробуванням, яке мало на меті зруйнувати Україну, але врешті відкрило наші найкращі сторони, об'єднавши нас так, як ніколи раніше. Україна стала свідченням того, як сила народу здатна перетворити страждання на мужність, страх – на боротьбу, а втому – на непохитне прагнення до життя. Там, де ворог бачив хаос, народжувалася згуртованість, там, де сподівалися на капітуляцію, виростав непохитний супротив.

Наша незламність проявляється не лише на фронті. Вона живе у серцях волонтерів, які невинно працюють для допомоги іншим. У людях, що відкривають двері своїх домівок незнайомцям. У тих, хто втратив оселю, але знаходить в собі сили почати заново. У родинах, що ховають загиблих близьких і водночас підтримують нездоланну віру в перемогу. Саме з таких щоденних вчинків і складається справжня соборність – тиха, непомітна, але надзвичайно потужна.

Соборність означає дихати разом одним ритмом. Це коли чужий біль відгукується в кожному, а перемога одного становиться радістю для всіх. Це коли зовсім незнайомі люди стають ближчими, ніж рідні, бо їх об'єднує спільна мета і боротьба. Саме тоді розумієш: Україна – це більше ніж територія. Це єдність людей, укріплена взаємною підтримкою та вірою одне в одного.

Соборність – це коли країна живе у гармонії. Коли біль однієї людини стає спільним болем, а перемога окремих – джерелом надії для мільйонів. Це момент, коли незнайомі об'єднуються сильніше, ніж навіть родинні зв'язки, бо їх єднає одна боротьба. У такі часи розумієш: Україна – це не просто територія, а велика спільнота, побудована на взаємній підтримці й непохитній вірі одне в одного. Молодь відіграє особливу роль у цій боротьбі – покоління, яке зростає під звуки сирен, але не втрачає віру в майбутнє. Саме зараз вони взяли на себе лідерство у волонтерських центрах, створенні інформаційних платформ, а також у залученні міжнародної підтримки для України. Молоде покоління доводить, що патріотизм – це не гучні декларації, а щоденна віддана праця задля кращого майбутнього. У їхніх руках ідея соборності трансформується зі спадщини минулого в конкретні дії для майбутнього.

Незламність українського народу – це здатність не лише вистояти, а й залишитися людяними. Не перетворитися на те, проти чого борешся. Зберігати свої цінності, гідність та віру навіть у найжорстокіші моменти. Саме ця моральна сила робить соборність не короточасною реакцією на виклики, а стабільною рисою національного характеру. Таким чином, ідея соборності у контексті незламності українського народу – це історія про націю, що не піддається розколу, адже її єдність базується не лише на кордонах, а на спільному досвіді, болю, мріях і відповідальності. Це історія про людей, які знову і знову демонструють: навіть коли падаєш – можна піднятися, коли втрачаєш – можна зберегти віру, а коли об'єднуєшся – стаєш непереможним. Саме тому Україна була, є і буде, бо народ, який обирає єдність, неможливо зламати.

СЕРЕДА Володимир,

ветеран війни, підприємець, засновник ветеранського бізнесу, магістр спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Парламентаризм та парламентська діяльність» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА БУДЕ ЖИТИ!

Коли я чую слово «держава», перед очима не герб і не портрети політиків. Переді мною – люди, з якими я стояв на передовій, з якими ділив останній сухпайок і мовчки дивився у ніч, чекаючи світанку. Для мене держава – це не апарат влади і не система. Це ті, хто вміє тримати слово, хто не зраджує, хто стоїть поруч, коли найважче. І серед них – я сам.

Я бачив державу не на екрані новин, а в окопах, у поранених руках побратимів, у дитячих очах, які зустрічали нас після ротації. Тоді я зрозумів: держава – це не хтось далекий, це не чиновники у високих кабінетах. Держава – це кожен, хто не втратив людяності, коли навколо темрява. Це ми – ті, хто вибрав не мовчати, не тікати, а вистояти.

Після війни я повернувся до життя, але війна не пішла з мене. Вона навчила цінувати час, прості речі, людей. Я відкрив ветеранський бізнес не заради прибутку, а щоб мати змогу працювати для країни по-іншому. Створювати – після того, як довелось руйнувати. Давати роботу іншим ветеранам, підтримувати тих, хто повертається з фронту. Бо справжня перемога – це не лише на полі бою. Це коли ти зберігаєш здатність діяти, коли будуєш там, де було спалено.

Ми звикли чекати від держави допомоги, справедливості, уваги. Але якщо я кажу «держава – це я», то це означає, що я не перекладаю відповідальність. Я сам – частина цієї країни, і моя сила – у тому, що я роблю. У моїх рішеннях, у моїй праці, у тому, як я ставлюся до людей. Держава починається не з парламенту, а з порогу власного дому. З того, чи я плачу податки, чи підтримую тих, хто поруч, чи не втрачаю поваги навіть у суперечці. Держава – у моєму виборі бути чесним, у готовності допомогти, у здатності не втратити віру. Бо країну не створюють закони – її створюють люди, які живуть по совісті. Я не ідеалізую Україну. У ній є корупція, несправедливість, байдужість. Але якщо я бачив, як у найтемніші часи люди залишались людьми, – я знаю, що в нас є майбутнє. Бо держава – це не тільки про владу. Це про гідність, про пам'ять і про тих, хто готовий іти далі, навіть коли боляче.

Я – ветеран. Я пройшов війну і бачив, скільки вона забирає. Але я також бачив, як багато вона розкриває в людях – силу, яку важко зламати. І тому, коли я сьогодні кажу «держава – це я», я маю на увазі не гордість, а обов'язок. Обов'язок бути чесним, працювати, підтримувати інших і ніколи не забувати, заради чого ми стояли. Бо держава – це не символи. Це ми, живі люди, які не опускають рук. І поки є ті, хто готовий боротися і створювати, держава буде жити.

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Ідея соборності посідає центральне місце в ідейно-політичній традиції українського державотворення та є однією з фундаментальних засад національної ідентичності. Вона передбачає не лише територіальну цілісність українських земель, а й глибоку духовну єдність суспільства, що ґрунтується на спільних цінностях, історичній пам'яті та відповідальності за майбутнє держави. Упродовж багатовікової боротьби за незалежність саме усвідомлення соборності ставало джерелом стійкості й незламності українського народу.

Історично ідея соборності формувалася як прагнення до подолання політичної роздробленості та об'єднання українців навколо спільної національної мети. Її практичне втілення знайшло відображення у ключових офіційних документах державотворення, зокрема, в Акті Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки 22 січня 1919 року, який символізував прагнення до єдиної незалежної держави. Водночас соборність ніколи не зводилася виключно до територіального виміру. Вона охоплювала ідею духовного об'єднання суспільства, консолідації громадян незалежно від регіонального походження чи соціального статусу.

Особливої актуальності ідея соборності набула в період Української революції 1917–1921 років, коли саме здатність суспільства до єднання визначала перспективи існування Української Народної Республіки. У цьому контексті бій під Крутами 29 січня 1918 року став одним із найяскравіших і водночас найтрагічніших прикладів практичного втілення соборного духу. Невеликий загін українських оборонців, до складу якого входили переважно курсанти Першої Української юнацької школи імені Богдана Хмельницького та студенти-добровольці Помічного студентського куреня, сформованого зі студентської молоді протистояв наступу на Київ значно чисельнішим більшовицьким силам під командуванням полковника Михайла Муравйова.

Незважаючи на брак бойового досвіду й озброєння, молоді захисники керувалися не стільки військовим розрахунком, скільки усвідомленням власного обов'язку перед державою. Їх об'єднувала спільна національна ідея та готовність до самопожертви заради збереження української державності. Попри очевидну нерівність сил оборона тривала майже шість годин. Ворог зазнав відчутних втрат – до кількох сотень убитих і поранених. І хоча бій завершився тактичною поразкою, він мав важливе стратегічне значення: затримка наступу ворога дала змогу урядові УНР укласти Берестейський мир, що забезпечив міжнародне визнання України.

Подвиг Героїв Крут став потужним морально-патріотичним символом, який засвідчив незламність українського народу навіть у найбільш несприятливих умовах. Він увійшов до національної пам'яті як приклад того, що соборність проявляється не лише в деклараціях і документах, а й у конкретних вчинках, заснованих на єдності духу та спільній відповідальності. Саме тому бій під Крутами розглядається як яскравий прояв соборного духу української нації.

Сьогодні, як і сто років тому, національна єдність є необхідною передумовою ефективного спротиву зовнішній агресії. Солідарність військових, волонтерів і цивільного населення переконливо демонструє, що соборність залишається живою практикою спільної волі, а не абстрактним поняттям. Недаремно сучасних захисників України часто порівнюють із Героями Крут, підкреслюючи спадковість боротьби за свободу та незалежність.

Отже, бій під Крутами є не лише трагічною сторінкою української історії, а й глибоким символом соборності та незламності українського народу. Він наочно засвідчує, що національна стійкість ґрунтується на єдності духу, готовності до самопожертви та усвідомленні спільної відповідальності за долю держави.

Саме через такі історичні приклади ідея соборності набуває реального змісту та залишається визначальним чинником збереження й розвитку української державності в минулому й сучасності.

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЯК ВИПРОБУВАННЯ СОБОРНІСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

«Історії ж бо пишуть на столі. Ми ж пишем кров'ю на своїй землі. Ми пишем плугом, шаблею, мечем, піснями і неவில்ницьким плачем. А від пожеж і мов від кадител – іде дим в небо через всі віки».

Саме з цих слів Ліни Костенко я свідомо починаю розмову про національну стійкість і соборність України. Бо вони не лише про минуле – вони про спосіб нашого існування в історії. Наш народ виживав у часи, коли сили імперій намагалися знищити його ідентичність, і саме завдяки єдності предків ми зберегли свою культуру, мову, віру і право бути собою. І так з кожним поколінням додавались до цієї «живої тканини» нації свої страждання і перемоги, свій вибір залишатися разом, навіть тоді, коли обставини нав'язували розбрат. Саме завдяки цій спадковій згуртованості народжувалася наша національна стійкість – внутрішня сила, яка дозволяє вистояти у найскладніші моменти історії.

Соборність України – це не абстрактне гасло, а здатність суспільства до самоорганізації, коли кожен громадянин стає невід'ємною ланкою великого ланцюга, здатного протистояти важким випробуванням. Національна стійкість народжується у просторі, де кожен робить свідомий вибір: діяти разом заради спільного блага, а не чекати зовнішніх директив.

Ця здатність – є не випадковим феноменом. Вона формувалася віками: від княжої доби, коли Київська Русь тримала фронт проти численніших ворогів, до козацьких спільнот XVII–XVIII століть, де виживання громади залежало від солідарності та взаємодопомоги. І кожен поступовий історичний досвід, від Акту Злуки 1919 року до «Живого ланцюга» 1990 року, засвідчує одну закономірність: коли народ об'єднується навколо спільної мети, він здатен перевести поразку у внутрішню силу, а історичні втрати – у життєву енергію для майбутнього.

Сучасна війна перевіряє соборність нашої нації.

І змушує нашу спадкову силу проявляти себе у найскладніші моменти. Особливо, під час зимового загострення війни, коли зникає світло, тепло, а звичний ритм нашого життя порушується, саме здатність до самоорганізації стає тим, що тримає суспільство разом. Волонтерські мережі, місцеві штаби допомоги, пункти незламності, евакуаційні центри в прифронтових зонах та ініціативи громад – усе це живі прояви тієї самої соборності, яка століттями кристалізувалася у крові, піснях і рішеннях наших предків стояти разом. Кожна допомога, кожне слово підтримки, кожна спільна дія – це невидимі вузли єдності, які перетворюють хаос і страх на порядок і силу, дарують нам українцям відчуття хоча б крихти контролю та взаємної відповідальності, роблячи наш народ здатним витримати будь-яке випробування.

А що якби цього не було? Я вважаю, що трагедії війни могли б розчинити державу ще на перших етапах конфлікту. Без цієї горизонтальної солідарності люди залишалися б самотніми у своїх випробуваннях, а роз'єднаність поглинала б національний дух. Але саме завдяки нашій здатності до спільних дій ми демонструємо нашу націю як ту, що спирається на власну колективну відповідальність і витримує найскладніші випробування.

Зараз це наша повсякденна реальність. Коли люди, від дітей до літніх, організовують допомогу, приносять теплі речі, продукти, рятують тих, хто постраждав, або просто підтримують один одного словом, народжується справжня сила. Сила, яка не вимірюється зброєю, а здатністю залишатися єдиними, не втрачати людяності навіть у найтемніші дні.

Я хочу щоб кожен усвідомив, що важливо не соромитися просити підтримки, без вагань простягати руку тим, хто її потребує, ділитися ресурсами та досвідом. Ці буденні дії формують широку мережу взаємодії, яка утримує наше суспільство на плаву, укріплюючи національну стійкість. Саме тому ми називаємо себе незламними. Бо ми не лише виборюємо незалежність, а й вчимося підставляти плече один одному, відновлювати довіру і зберігати гідність навіть серед руйнувань і нестач. Українська незламність – є нашим щоденним вибором діяти разом, навіть коли холод, темрява чи тривога здаються непереможними.

На завершення, я знову повертаюся до слів Ліни Костенко, яка є символом незламності та гідності українського народу: «Держава – це я, а не те, що вони з нею зробили. І якби кожен усвідомив, що держава – це він, то досі у нас вже була б достойна держава...». Ці слова лаконічно, але надзвичайно точно окреслюють сутність соборності та національної стійкості. Держава і єдність живуть у кожному, і лише усвідомлена відповідальність кожного українця робить нашу націю непереможною.

НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ, ЯКИЙ МИ ЗАХИЩАЄМО

Фраза «Держава – це я» (*L'État, c'est moi*) давно вийшла за межі свого історичного контексту й стала символом роздумів про сутність влади, громадянства та відповідальності. Уперше ці слова приписують французькому королю Людовику XIV – «королю-сонцю», який уособлював абсолютну монархію XVII століття. Для нього держава не була спільнотою людей чи системою інститутів – вона була продовженням його особистої волі. Такий підхід концентрував у руках однієї людини всю владу, перетворюючи громадян на підданих. Проте часи змінилися. Світ пережив революції, війни, розпад імперій, формування демократій.

Людство зрозуміло, що держава не може належати одній людині. І сьогодні, коли ми говоримо «держава – це я», ми вкладаємо у ці слова зовсім інший зміст. Це не гордовите самопроголошення правителя, а вираз особистої причетності та відповідальності кожного з нас. У добу абсолютизму держава ототожнювалася з владою монарха. Людовік XIV вважав себе джерелом усіх законів і благ. Його влада була безмежною, а народ – лише об'єктом управління. «Держава – це я» тоді означало: без мене не існує влади, не існує порядку, не існує нації. Сьогодні ж ми розуміємо: коли вся держава концентрується в одній людині, вона стає крихкою. Історія показала, що справжня сила держави полягає не в силі правителя, а в активності, єдності та відповідальності її громадян. Саме тому сучасна інтерпретація цієї фрази звучить радше як «держава – це ми», але починається вона завжди з «я». Бо спільнота складається з окремих особистостей, і кожен із нас є її фундаментом.

Для мене держава – це не просто апарат влади, не лише президент, парламент чи поліція. Держава – це середовище, у якому я живу, це простір мого буття, моєї гідності й моїх можливостей. Це дороги, якими я ходжу, мова, якою я думаю, школа, де я навчався, прапор, який символізує спільну ідентичність. Держава для мене – це не щось віддалене. Вона присутня у дрібницях: коли я отримую документ, голосую на виборах, звертаюся до лікаря, плачу податки чи навіть просто прибираю за собою в парку. У кожній дії, у кожному рішенні я або зміцнюю свою державу, або, навпаки, підриваю її зсередини. Тому фраза «держава – це я» означає для мене усвідомлення власної участі у спільному житті. Якщо я обманюю, мовчу, коли бачу несправедливість, або чекаю, що «держава все зробить за мене» – то я сам руйную те, частиною чого є. Але якщо я чесно працюю, дотримуюся законів, поважаю інших, цікавлюся політичним життям, допомагаю тим, хто потребує – тоді я створюю кращу державу.

Іноді здається, що окрема людина нічого не може змінити. Але історія доводить протилежне. Кожна велика зміна починалася з маленького «я» – з людини, яка не погодилася мовчати. Я можу впливати на свою державу багатьма способами: через освіту – розвиваючись, думаючи критично, навчаючись поважати закон і цінувати свободу; через участь у виборах – бо мій голос визначає, хто буде ухвалювати рішення від мого імені; через щоденну працю – робити свою справу якісно, з повагою до інших; через громадянську активність – брати участь у волонтерських проєктах, ініціативах, допомагати тим, хто потребує підтримки; через чесність і принциповість – не давати і не брати хабарів, не перекладати відповідальність на «систему». Мій вплив не вимірюється масштабами.

Навіть одна людина може бути прикладом для інших. І якщо кожен зробить крок – держава зміниться.

Для мене держава – це не лише система правил і законів. Це спільнота людей, об'єднаних спільною історією, культурою, мовою, прагненням до свободи й гідності. Особливо це відчуття посилюється під час війни, коли стало зрозуміло: держава – це не просто політична структура, а наш спільний дім, який ми всі захищаємо. Держава – це також відчуття належності: коли ти усвідомлюєш, що не байдужий, що маєш місце, голос і цінність. Це простір, де я можу бути собою, але при цьому розумію, що мої вчинки впливають на інших. Це як взаємна угода: держава гарантує мені права, а я зобов'язаний поважати закон і працювати на благо спільного.

Бути громадянином – це не лише право вимагати, а й обов'язок діяти. Легко критикувати владу, корупцію, байдужість чиновників, але справжні зміни починаються з власної відповідальності. Якщо я не кидаю сміття під ноги, якщо я не шукаю «обхідних шляхів», якщо я голосую свідомо – це

вже внесок у розвиток моєї держави. Держава – це дзеркало суспільства. Якщо ми хочемо бачити в ньому чесність, повагу, порядок – ми маємо віддзеркалювати це у власних діях.

Отже, вислів «держава – це я» – це не лише історична цитата, а філософський принцип сучасного громадянина. Вона нагадує, що держава не існує окремо від людей. Вона живе в нас, у нашій культурі, у нашій совісті, у наших рішеннях. І кожен із нас – не гвинтик системи, а жива клітина великого організму, від якої залежить здоров'я всієї країни. Для мене «держава – це я» – це усвідомлення власної сили та відповідальності. Це готовність діяти, а не чекати. Це віра в те, що навіть маленький учинок має значення. Бо держава – це не «вони», а «ми». І якщо кожен із нас зробить свій внесок, то ми зможемо створити країну, якою будемо пишатися. Держава – це я. Це ти. Це ми всі. І лише разом ми можемо зробити її такою, якою мріємо бачити. мене усвідомлення власної участі у спільному житті. Якщо я обманюю, мовчу, коли бачу несправедливість, або чекаю, що «держава все зробить за мене» – то я сам руйную те, частиною чого є. Але якщо я чесно працюю, дотримуюся законів, поважаю інших, цікавлюся політичним життям, допомагаю тим, хто потребує – тоді я створюю кращу державу.

Іноді здається, що окрема людина нічого не може змінити. Але історія доводить протилежне. Кожна велика зміна починалася з маленького «я» – з людини, яка не погодилася мовчати. Я можу впливати на свою державу багатьма способами: через освіту – розвиваючись, думаючи критично, навчаючись поважати закон і цінувати свободу; через участь у виборах – бо мій голос визначає, хто буде ухвалювати рішення від мого імені; через щоденну працю – робити свою справу якісно, з повагою до інших; через громадянську активність – брати участь у волонтерських проектах, ініціативах, допомагати тим, хто потребує підтримки; через чесність і принциповість – не давати і не брати хабарів, не перекладати відповідальність на «систему». Мій вплив не вимірюється масштабами.

Навіть одна людина може бути прикладом для інших. І якщо кожен зробить крок – держава зміниться.

Для мене держава – це не лише система правил і законів. Це спільнота людей, об'єднаних спільною історією, культурою, мовою, прагненням до свободи й гідності. Особливо це відчуття посилюється під час війни, коли стало зрозуміло: держава – це не просто політична структура, а наш спільний дім, який ми всі захищаємо. Держава – це також відчуття належності: коли ти усвідомлюєш, що не байдужий, що маєш місце, голос і цінність. Це простір, де я можу бути собою, але при цьому розумію, що мої вчинки впливають на інших. Це як взаємна угода: держава гарантує мені права, а я зобов'язаний поважати закон і працювати на благо спільного.

Бути громадянином – це не лише право вимагати, а й обов'язок діяти. Легко критикувати владу, корупцію, байдужість чиновників, але справжні зміни починаються з власної відповідальності. Якщо я не кидаю сміття під ноги, якщо я не шукаю «обхідних шляхів», якщо я голосую свідомо – це вже внесок у розвиток моєї держави. Держава – це дзеркало суспільства. Якщо ми хочемо бачити в ньому чесність, повагу, порядок – ми маємо віддзеркалювати це у власних діях.

Отже, вислів «держава – це я» – це не лише історична цитата, а філософський принцип сучасного громадянина. Вона нагадує, що держава не існує окремо від людей. Вона живе в нас, у нашій культурі, у нашій совісті, у наших рішеннях. І кожен із нас – не гвинтик системи, а жива клітина великого організму, від якої залежить здоров'я всієї країни. Для мене «держава – це я» – це усвідомлення власної сили та відповідальності. Це готовність діяти, а не чекати. Це віра в те, що навіть маленький учинок має значення. Бо держава – це не «вони», а «ми». І якщо кожен із нас зробить свій внесок, то ми зможемо створити країну, якою будемо пишатися. Держава – це я. Це ти. Це ми всі. І лише разом ми можемо зробити її такою, якою мріємо бачити.

ТЕЛІШЕВСЬКА Юлія,

студентка 1-го курсу ОС «Магістр» заочної форми навчання освітньої програми «Парламентаризм та парламентська діяльність» спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВА ЯК СПІЛЬНА СПРАВА

Я – громадянка України. І коли я вимовляю ці слова, я відчуваю не лише приналежність до території, не лише факт громадянства у паспорті. Я відчуваю – причетність до життя самої держави, її болю, боротьби, її прагнення до свободи й гідності. Фраза «Держава – це я» для мене не про владу, а про співпричетність і відповідальність. Це про внутрішнє усвідомлення: без мене держава не існує так само, як без мене не існує мого дому, мого голосу, моїх рішень.

Я – не статистична одиниця, не гвинтик у системі, а жива частина суспільного організму. Моя думка, моя праця, мій голос на виборах, моє слово в університеті чи в громадському просторі – усе це формує державу не менше, ніж робота уряду чи рішення парламенту. Я – студентка, дослідниця, громадянка, яка вчиться мислити критично, аналізувати й діяти в інтересах спільного добра. Через навчання, через участь у громадському житті, через любов до української культури я вибудовую свою державу кожного дня.

Для мене українська держава – не абстрактна конструкція. Це простір, де я реалізую себе, своє право бути вільною, говорити українською, вчитися, розвиватися, відчувати безпеку. Тому коли я кажу: «Держава – це я», я маю на увазі – я є її частиною, її голосом, її обличчям.

Держава – це не «вони» там, у владних кабінетах. Держава – це ми. Кожен, хто працює, навчається, волонтерить, служить у війську, хто не проходить повз несправедливість і робить навіть найменше добро. Коли я плачу податки, коли дотримуюся закону, коли вимагаю чесності від влади – я реалізую себе як частину держави. Коли я підтримую тих, хто боронить країну, – я стаю продовженням її сили. Коли я думаю про майбутнє України і вкладаю свої зусилля в розвиток знання, культури, освіти – я зміцнюю її основу.

Моя держава – це моя відповідальність. І вона народжується не з указів чи законів, а з нашого внутрішнього вибору – бути чесними, небайдужими, справедливими.

Держава як відображення людини

Держава – це дзеркало свого громадянина. Якщо я байдужа – держава стає безголосою. Якщо я обурююсь, але не дію – вона слабне.

А якщо я думаю, говорю, працюю, допомагаю, – держава росте, дихає, очищується. Я бачу Україну не лише через символи – прапор, герб чи гімн. Я бачу її у щирості людей, у силі наших захисників, у тих, хто зберігає віру, навчає, лікує, створює. І я відчуваю, що частина цієї сили – у мені. Тому сказати «держави – це я» – це не акт самозвеличення, а акт єдності: я існую в державі, і держава існує в мені.

Особисте усвідомлення

Моє навчання у сфері публічного управління навчило мене головному – держава починається з людини, а не з інституцій. Закони можна переписати, уряди – змінити, а суспільна мораль і відповідальність формуються в серцях. Я – староста групи, організатор, дослідниця, громадянка, і в кожній цій ролі я представляю не лише себе, а маленьку частинку держави. Бути нею – означає бути свідомою, не мовчати, коли потрібно говорити, не стояти осторонь, коли потрібна дія. Бути нею – означає вірити в державу не як у владу, а як у спільну волю людей жити гідно.

Держава як внутрішній дім

Коли я думаю про Україну, я відчуваю її як дім, який ми всі разом будемо – цеглина за цеглиною: довірою, взаємною підтримкою, добротою. Я – одна з тих, хто тримає цю стіну. Якщо я ослабну, дім втратить опору. Якщо я сильна – він стоятиме. Тому я не шукаю державу зовні. Вона – в мені. У моїй свідомості, у моїй мові, у моїй праці, у моїй любові до людей. Держава – це не інша сутність. Це продовження мене! Держава це я. Тому що я – не байдужа. Тому що я – громадянка, що думає, діє, бере участь. Держава живе доти, доки її громадяни відчувають відповідальність за неї. Я – її серце, її розум, її совість, хай навіть у найменшому вимірі. І коли я вибираю чесність, добро, справедливість – моя держава стає сильнішою. Держава – це не хтось інший. Держава – це я, і це ми всі, хто щодня утверджує Україну в собі!

ТЕЛІШЕВСЬКА Юлія,

студентка 1-го курсу ОС «Магістр» заочної форми навчання ОПП «Парламентаризм та парламентська діяльність» спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕЗЛАМНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В своїй хаті своя й правда, І сила, і воля.

Тарас Шевченко

Ідея соборності є однією з ключових засад української національної ідентичності. Вона уособлює прагнення українського народу до єдності – територіальної, духовної, культурної та політичної. Соборність не обмежується лише географічним об'єднанням земель, а передусім означає внутрішню згуртованість нації, спільність цінностей, історичної пам'яті та відповідальності за майбутнє держави. Саме в цьому глибинному сенсі ідея соборності тісно переплітається з феноменом незламності українського народу.

Історія України – це історія тривалої боротьби за право бути єдиним народом на своїй землі. Протягом століть українські землі перебували під владою різних імперій, що систематично намагалися розділити народ, знищити мову, культуру та самосвідомість. Однак, попри кордони, заборони й репресії, українці зберігали відчуття єдності. Саме ця внутрішня соборність дозволила нації вистояти в умовах бездержавності й не розчинитися серед інших народів.

Кульмінацією прагнення до національної єдності став Акт Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки 22 січня 1919 року. Ця подія мала надзвичайне символічне значення: вона засвідчила, що українці по обидва боки історичних кордонів усвідомлюють себе єдиним народом із спільною метою – створення незалежної держави. Хоча тодішня українська державність зазнала поразки, сама ідея соборності виявилася незнищеною й стала моральним орієнтиром для наступних поколінь.

Незламність українського народу проявляється саме в здатності зберігати цю ідею навіть у найтрагічніші періоди історії – під час Голодомору, масових репресій, воєн і примусової асиміляції. Українці втрачали мільйони життів, але не втрачали відчуття належності до спільного національного цілого. Соборність у таких умовах набувала форми духовного опору – через мову, пісню, традиції, пам'ять про власне коріння.

У новітній історії України ідея соборності отримала нове наповнення. Події Революції Гідності, а згодом і повномасштабна агресія Російської Федерації проти України продемонстрували безпрецедентний рівень національної згуртованості. Українці з різних регіонів, різного віку, соціального статусу та світогляду об'єдналися навколо спільних цінностей – свободи, гідності та незалежності. У цьому єднанні яскраво проявилася незламність нації, яка черпає силу саме в соборності.

Особливо показовим є те, що сучасна соборність не заперечує різноманіття, а навпаки – ґрунтується на взаємній повазі й усвідомленні спільної мети. Український народ довів, що єдність не означає одноманітності, а здатність діяти разом заради збереження держави є проявом зрілої політичної нації. Це єднання стало одним із головних чинників опору агресії та водночас джерелом моральної сили для суспільства.

Отже, ідея соборності є не лише історичним надбанням, а й живою основою незламності українського народу. Вона формує духовний хребет нації, що дозволяє вистояти перед зовнішніми загрозами й внутрішніми викликами. День Соборності України нагадує нам, що справжня сила держави полягає в єдності її громадян, у спільній відповідальності за свободу, суверенітет і майбутнє. Саме в соборності – запорука того, що український народ залишатиметься незламним за будь-яких обставин.

ХАНІН Іван,

студент 2-го курсу ОП «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» кафедра парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИКЛИКИ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

22 січня ми відзначаємо День Соборності України. Саме в цей день більше ста років тому Українська народна республіка та Західноукраїнська народна республіка оголосили про Акт Злуки. Але варто розуміти, що це не просто день, коли було підписано акт. Скільки всього було підписано договорів, актів? Цей день визначний тим, що він є початком невідворотнього процесу. Процесу об'єднання нашого народу після довгих років перебування під імперіями. Процес, який не має кінця. Процес, який почався на початку двадцятого століття і до якого дотичні ми.

Але зараз українська соборність як ніколи важлива. Зараз, коли Україна перебуває в хаосі війни, наше єднання є маяком в штормі. Адже найлегша перемога для ворога настане тоді, коли він зможе змусити українця сваритись з українцем.

Недаремно експерти класифікують війну Росії проти України як гібридну. Крім безпосередньо військових дій на фронті, Росія витрачає мільйони на інформаційну війну. Слово, яке мало кому було відоме до війни – ПІСО, дуже показово доводить, що Росія воює і проти нашої соборності. Використовуючи саме такі інформаційно-психологічні операції росіяни намагаються ділити нас, ще з часів Помаранчевої революції, коли українців ділили на сорти. У війну вони використовують всі можливі розбіжності між українцями-мову, віру, культуру. Навіть те, що у когось є світло, а в когось-ні. Вони не те, що підливають масло у вогонь-вони це вогнище створюють. В цей час варто розуміти, що всі ми люди, всі ми різні, в цьому є наша унікальність. Зараз українці переживають важкі часи, але хто як не ми краще всього зрозумієм один одного? Багато хто травмований війною, хтось вимушений був покинути свій дім та не повернутись, хтось втратив на війні своїх близьких, хтось живе без світла та тепла днями. Але навіть тут можна знайти те, що об'єднує нас-те, що ми українці та війна, нажаль. Можливо, в деяких питаннях ми не будемо сходитись, але варто бути людьми і поважати вибір іншого. Адже саме цього немає у росіян-вони не поважають і не сприймають наш вибір. І саме повага до вибору нашого співвітчизника і утворює нашу соборність. Зараз важливо не відволікатись на внутрішні розборки, і наша влада має подавати нам приклад для цього, адже саме вона має всі ресурси для диктування політики всередині нашої держави. Саме їх бачать всі українці. Звичайно, що українці здатні об'єднуватись і самі, але інколи буває надто пізно, і звичайно, що все в нашому світі простіше, коли є ефективно працююча система.

Як і сто років тому, наша соборність є резистором. Вона є нашим опором, опором проти імперій. Наш щит та меч. Тому кожен рік потрібно згадувати цей день не тільки як день підписання акту Злуки, а як і день процесу, за яким стоїмо ми всі.

ШЕСТАК Каріна,

студентка третього курсу кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

Соборність України – це не лише територіальна цілісність держави, а насамперед духовна, ціннісна й суспільна єдність українського народу. В умовах повномасштабної війни поняття соборності набуло нового, глибшого змісту, адже сьогодні воно нерозривно пов’язане з національною стійкістю – здатністю суспільства зберігати цілісність, ідентичність та волю до життя навіть у найскладніших обставинах.

Ідея соборності має глибоке історичне коріння. Акт Злуки 22 січня 1919 року став символом прагнення українців жити в єдиній, незалежній державі. Проте історія показує, що соборність не може існувати формально – вона потребує постійного внутрішнього наповнення. Саме національна стійкість дозволяє перетворювати ідею єдності на реальну суспільну силу, здатну протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

Під час війни українське суспільство продемонструвало унікальний рівень згуртованості. Регіональні, мовні, соціальні відмінності відійшли на другий план, поступившись усвідомленню спільної відповідальності за майбутнє держави. Волонтерський рух, взаємодопомога, активна громадянська позиція мільйонів людей стали проявами національної стійкості, яка зміцнила соборність України не на папері, а в реальному житті.

Водночас війна висвітлила й серйозні виклики для соборності: вимушену міграцію, втрати людського потенціалу, інформаційні атаки, соціальну втому. Подолання цих викликів неможливе без активної участі молоді. Саме молоде покоління є носієм нових ідей, цінностей та моделей мислення, здатних забезпечити стале повоєнне відновлення України. Освічена, відповідальна та активна молодь формує фундамент майбутньої соборної держави. Перспективи повоєнного розвитку України безпосередньо залежать від того, наскільки ефективно буде збережена і примножена національна стійкість. Відбудова країни – це не лише відновлення інфраструктури, а й зміцнення довіри між громадянами, розвиток демократичних інституцій, утвердження спільних цінностей. У цьому процесі соборність має виступати не гаслом, а стратегічним орієнтиром державної політики.

Отже, національна стійкість є ключовою умовою збереження соборності України. Саме вона дозволяє українському народу залишатися єдиним у боротьбі, сильним у кризі та впевненим у майбутньому. Соборність, підкріплена стійкістю, перетворюється на найпотужніший ресурс держави – ресурс, здатний забезпечити перемогу, відновлення та сталий розвиток України.

ШТАНЬКО Олеся,

студентка 2-го курсу заочної форми навчання спеціальності «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Європейські та євроатлантичні управлінські студії» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОБОРНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ОБОРОНОЗДАТНОСТІ

Двадцять другого січня Україна відзначає один з найважливіших днів в своїй історії – День Соборності. Це свято нагадує нам – громадянам своєї держави, про важливість об'єднання суспільства в один єдиний організм – народ. Адже в далекому 1919 році, під час проголошення Акта Злуки, Українська Народна Республіка (УНР) та Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР) об'єдналися в одну соборну державу. Цей історичний крок дався ціною титанічних зусиль, дипломатичної боротьби та усвідомлення того, що лише разом ми є силою, здатною протистояти зовнішнім ворогам. І хоча сто років тому державність не вдалося втримати надовго, саме той урок історії став фундаментом для розуміння: внутрішня єдність є головною передумовою виживання нації.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, поняття соборності трансформується з історичного символу в критично важливу складову обороноздатності держави. Це не просто красива метафора, а цілком прагматичний елемент системи національної безпеки, який працює на кількох рівнях:

По-перше, соборність – це імунітет проти гібридних загроз. Сучасний агресор робить ставку не лише на ракети, а й на внутрішній розкол – спроби протиставити регіони, мови чи конфесії. Соборна свідомість громадян діє як ментальний щит, що нейтралізує ворожі ПІСО та унеможлиблює реалізацію сценаріїв внутрішньої дестабілізації. Коли суспільство єдине, ворог втрачає «п'яту колону».

По-друге, єдність тилу та фронту. Обороздатність у XXI столітті – це концепція «всеохопної оборони». Соборність забезпечує горизонтальні зв'язки волонтерства, економічної підтримки та взаємодопомоги. Усвідомлення того, що кожен клаптик української землі – від Львова до Донецька, від Чернігова до Криму – є спільним і неподільним, мотивує націю на довготривалий опір.

Отже, соборність нині вимірюється не лише кордонами на мапі, а й міцністю нашого «соціального цементу». Це той стратегічний ресурс, який перетворює населення на державний організм, а армію – на народне військо. Саме тому збереження соборності є таким же пріоритетним завданням оборони, як і забезпечення війська новітньою зброєю.

Список використаних джерел

1. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-sobornosti-ukrayiny-2025>.

ЯКОВЕНКО Олексій,

студент 2-го курсу магістратури кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ДЕМОКРАТІЄЮ: ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ЄДНІСТЬ

Коли понад століття тому, 22 січня 1919 року, на Софійському майдані урочисто проголосили Акт Злуки, це стало не просто об'єднанням двох державних утворень – УНР і ЗУНР, – а тріумфом історичної справедливості над століттями розділення. Тоді українці вперше за довгий час заявили про себе як про єдиний політичний організм, прагнучи стерти кордон, накреслений чужими імперіями по річці Збруч. Цей день назавжди закарбувався в національній пам'яті як символ того, що ми сильні лише тоді, коли стоїмо пліч-о-пліч, і пізніше, у 1990 році, це знайшло своє фізичне втілення у легендарному «живому ланцюгу» від Києва до Львова.

Проте в умовах сучасної повномасштабної війни, коли саме існування держави знову перебуває під загрозою, поняття Соборності виходить за межі географії, історичного сентименту чи просто символів. Національна стійкість сьогодні набуває суто інституційного виміру: це не лише міць наших Збройних Сил на фронті та єдність народу, але й здатність демократичних інститутів функціонувати під тиском, не втрачаючи своєї суті. Зараз Верховна Рада, як один із найважливіших демократичних інститутів країни, перебуває в епіцентрі складної дилеми, оскільки тут проходить тонка межа між необхідною для війни централізацією та життєво важливою для демократії дискусією. Відповідь на питання, як утримати цей баланс, визначає не лише перебіг війни, а й, що важливіше – якість нашої перемоги, бо якщо ми здолаємо зовнішнього ворога, але втратимо внутрішню свободу, сама ідея європейської, соборної України, про яку мріяли творці Акта Злуки, зазнає поразки.

Згадуючи той самий злочасний ранок 24 лютого 2022 року, ми побачили приклад ідеального, сучасного «оборонного консенсусу», коли парламент, відкинувши політичні чвари, приймав доленосні рішення за лічені хвилини, чим довів світові свою легітимність та дієздатність. Однак те, що стало порятунком у перші дні вторгнення: спрощені процедури, «турборежим» та відсутність реальних дебатів – із затягуванням війни поступово трансформувалось у системну проблему. Спокуса «швидких рішень» виявилася оманливою: коли парламент перетворюється на мовчазний механізм затвердження волі виконавчої влади, країна втрачає запобіжники від помилок. Яскравим доказом того, що дискусія є не перешкодою, а необхідністю, стали складні процеси оновлення мобілізаційного законодавства: спроба вирішити це чутливе питання без належного обговорення лише підвищила градус соціальної напруги, і тільки повернення до реальної парламентської роботи дозволило хоч якось збалансувати потреби фронту та права цивільних.

Найтривожнішим сигналом у цьому процесі є поступове, майже непомітне розмивання конституційного дизайну держави. Хоча Основний Закон визначає Україну як парламентсько-президентську республіку, реалії воєнного стану призвели до зміщення реального центру прийняття рішень з-під купола Верховної Ради до інших, закритих владних кабінетів. Ми спостерігаємо тенденцію, коли законодавчий орган певною мірою втрачає свою суб'єктність, перетворюючись із місця, де твориться політика, на технічний інструмент її легалізації. Ключові державні рішення дедалі частіше формуються у вузькому колі й спускаються до сесійної зали як безальтернативний факт, при цьому парламентські процедури, які існують саме для контролю якості та законності, часто ігноруються або зводяться до формальності. Така практика, виправдана потребою в оперативності, несе в собі довгострокові ризики: ігнорування регламенту сьогодні закладає міну сповільненої дії під верховенство права завтра, адже звичка керувати в обхід представницького органу може залишитися й після завершення бойових дій.

Ця інституційна слабкість посилюється інформаційною закритістю, що породжує відчуженість – антипод Соборності. Зрозуміло, що в умовах війни певна секретність є вимушеним заходом безпеки, проте варто згадати – Вінстон Черчилль, керуючи Британією у найтемніші часи, не дарма наполягав на публічності парламенту як джерелі легітимності влади. Коли суспільство потрапляє у вакуум через відсутність комунікації, цей простір миттєво заповнюється чутками та недовірою, що підриває єдність тилу. Справжня Соборність базується на довірі громадянина до своєї держави, а

довіра неможлива без прозорості та розуміння того, хто і як ухвалює доленосні рішення. Ми маємо усвідомлювати, що концентрація влади є природною реакцією організму держави на загрозу, але історія вчить, що владу значно легше сконцентрувати, ніж потім децентралізувати. Головний ризик сьогодення полягає в тому, що тимчасове домінування виконавчої вертикалі над законодавчою може призвести до атрофії демократичних інститутів. Саме тому боротьба за процедуру, за регламент і за повернення парламенту його реальної ваги є не менш важливою частиною нашого опору. Наша сила і наша відмінність від ворога полягають у плюралізмі та повазі до закону, і саме сильний, суб'єктний парламент сьогодні є гарантією того, що Україна завтрашнього дня буде тією демократичною державою, яку уявляли собі покоління борців за незалежність.

КІЦУЛ Владислав,

студент 2-го курсу освітньої програми «Європейські та євроатлантичні управлінські студії», кафедра парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОБОРНІСТЬ НЕЗЛАМНИХ: ЄДНІСТЬ ЯК ДНК УКРАЇНСЬКОЇ ПЕРЕМОГИ

Сьогодні слово «соборність» для кожного українця звучить зовсім інакше, ніж кілька років тому. Якщо раніше ми сприймали це поняття як урочисту згадку про історичний Акт Злуки, то нині воно стало нашою стратегічною зброєю та головною умовою виживання. У горнилі війни народилася нова соборність — не лише територіальна, а насамперед духовна та ментальна.

Ідея соборності в контексті незламності нашого народу проявилася в той момент, коли ворог намагався розрізати Україну на шматки. Замість очікуваного розколу, світ побачив безпрецедентний феномен: кожен регіон став тилом для іншого. Харківський опір, київська незламність і львівська гостинність злилися в один моноліт. Це доводить, що справжня соборність — це не просто кордони на карті, а здатність мільйонів людей відчувати біль сусіда як свій власний. Саме ця емпатія стала фундаментом нашої незламності.

Єдність сьогодні є головним символом міцності держави. Ми переконалися, що Україна сильна не лише кількістю зброї, а кількістю горизонтальних зв'язків. Волонтерський рух, допомога внутрішньо переміщеним особам та спільна робота на інформаційному фронті перетворили нас на єдиний живий організм. Коли мешканець Ужгорода донатить на відбудову лікарні в Ізюмі, а воїн із Одеси захищає терикони Донбасу — це і є соборність у дії. Вона стала символом того, що нас неможливо перемогти поодиноці.

Однак воєнний період приніс і серйозні виклики. Ворог цілеспрямовано намагається маніпулювати нашими відмінностями, викидаючи тези про «різних українців». Тимчасова окупація територій створює фізичні бар'єри, але вони лише підсилюють жагу до возз'єднання. Викликом є також адаптація мільйонів людей до нових громад. Проте саме ці виклики загартували нашу стійкість: ми навчилися бачити в різноманітності регіонів не слабкість, а багатство спільної культури.

Перспективи повоєнного відновлення відкривають перед нами шлях до нової України. Відбудова не повинна бути просто поверненням до того, як було «до». Це має бути велике будівництво єдиного цивілізаційного простору. Повоєнна соборність — це коли інноваційний центр у Києві, промисловий гігант у Маріуполі та аграрна потужність Херсонщини працюють як єдина злагоджена система. Відновлення стане остаточним актом зшивання країни, де кожне місто, незалежно від відстані до кордону, відчуватиме себе частиною європейської родини.

Підсумовуючи, можна сказати: ми більше не «складаємо пазл» України — ми стали єдиним сплавом. Соборність стала нашою національною ідентичністю, а єдність — запорукою того, що після перемоги ми збудуємо державу, яку вже ніхто й ніколи не зможе розділити. Наша незламність тримається на одному простому усвідомленні: ми — це Україна, вся, від краю і до краю!

ДЕРЖАВНІСТЬ І ПУБЛІЧНА СЛУЖБА У ДЗЕРКАЛІ ЗМІ

Державність – це складний механізм, що забезпечує стабільність, суверенітет та розвиток суспільства. Фундаментом цього механізму є інститут публічної служби, який втілює функції держави на практиці. У сучасному світі цей взаємозв'язок неможливий без активної участі засобів масової інформації (ЗМІ). Фактор роботи у ЗМІ стає вирішальним для формування іміджу публічної служби, забезпечення її прозорості та, зрештою, зміцнення самої державності. ЗМІ виконують ключову функцію у демократичній державі – інформування громадян про діяльність органів влади та публічних службовців. Вони діють як своєрідний «міст», що з'єднує владу з народом і допомагає першій доносити свою політику, а другому – висловлювати свої очікування.

Висвітлюючи роботу державного апарату, ЗМІ забезпечують реалізацію принципу прозорості. Публічність процесів та результатів контролю за діяльністю службовців, доступність інформації для громадськості – все це можливе завдяки роботі журналістів. Це, своєю чергою, сприяє підзвітності влади перед суспільством. Крім того, ЗМІ є найважливішим інструментом для просування та реалізації державної політики у різних сферах, зокрема у сфері прав людини. Вони допомагають формувати громадську думку та залучати громадян до обговорення важливих ініціатив. Імідж публічних службовців в Україні значною мірою формується через медіа. Цей вплив може бути як позитивним, так і негативним, залежно від об'єктивності, повноти та якості подачі інформації. Важливу роль у виявленні корупції, порушень морально-етичних норм та інших зловживань у системі публічної служби. Журналістські розслідування стають потужним механізмом недержавного контролю, що змушує владу реагувати та вживати заходів. Варто відзначити, що постійне висвітлення негативних аспектів може підірвати довіру громадян до державних інституцій. Натомість об'єктивне та збалансоване інформування про успішні реформи, професійну роботу службовців, їхню відданість справі сприяє формуванню позитивного іміджу та зміцненню довіри до держави загалом.

Засоби масової інформації (ЗМІ) є ключовим елементом демократичного суспільства, однак їхня робота постійно наражається на різноманітні ризики впливу, які можуть спотворити інформацію, підірвати довіру до медіа та, зрештою, загрожувати самим основам демократії та державності. Вплив на ЗМІ може здійснюватися як зсередини, так і ззовні, набуваючи різних форм – від економічного тиску до фізичного насильства. Багато ЗМІ в Україні та світі належать олігархам або великим фінансово-промисловим групам. Власники часто використовують свої медіаресурси для лобювання власних бізнес-інтересів, політичної боротьби з конкурентами або «відбілювання» своєї репутації. Це призводить до цензури, замовних матеріалів («джинси») та втрати редакційної незалежності. Економічна криза, низька рентабельність медіабізнесу роблять ЗМІ вразливими до фінансової підтримки з боків політичних партій, держави або донорів, що може супроводжуватися висуненням певних умов щодо контенту. До всього, прямий або опосередкований тиск з боку органів влади та політиків є постійною загрозою. Хоча пряма цензура в Україні заборонена Конституцією, існують механізми опосередкованого впливу, такі як перевірки контролюючих органів, ліцензування, розподіл державного фінансування або створення «темників» (негласних інструкцій про те, що і як висвітлювати). Прийняття законів, які обмежують свободу слова під виглядом боротьби з дезінформацією або захисту національної безпеки, може стати інструментом тиску на незалежні медіа. В умовах воєнного є інформаційні війни та зовнішня дезінформація ризик набули критичного значення. Іноземні держави використовують свої медіаресурси та агентуру впливу для поширення пропаганди, маніпуляцій та фейків, спрямованих на підірив державності, розкол суспільства та дестабілізацію ситуації. Крім того, відбувається гонитва за переглядами, клікбейтні заголовки просто заповнили інформаційний простір, як наслідок - порушення журналістських стандартів, гонитва за сенсаціями, неперевірена інформація. Все це, безперечно, знижує довіру до ЗМІ.

Тож в умовах інформаційної війни та швидкого поширення фейків перед ЗМІ стоїть завдання збереження незалежності та дотримання стандартів журналістської етики. Взаємодія між органами влади та медіа має бути налагоджена на засадах партнерства, прозорості та взаємної відповідальності. Державність і публічна служба потребують надійного та ефективного комунікаційного каналу, яким є ЗМІ. Лише через відкритий діалог, публічну підзвітність та постійну взаємодію з медіа можливо побудувати сильну, демократичну та стійку державу, якій довіряють її громадяни.

ЕКОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

*«Нація, яка руйнує власну землю, руйнує саму себе»
Франклін Делано Рузвельт*

Слова Рузвельта сьогодні набувають для України буквального значення. Проте, щоб запобігти цьому «руйнуванню», держава потребує не лише гасел, а й жорсткого контролю та прозорості. Для України в умовах повномасштабної війни та майбутнього повоєнного відновлення ця теза набуває особливої актуальності, адже земля, водні ресурси, повітря і природні екосистеми постають одночасно простором життя населення, ресурсом економічного розвитку та фундаментом національної безпеки. Саме в цьому контексті екологічна стійкість перестає бути суто природоохоронною категорією й трансформується у системну характеристику здатності держави та суспільства відновлюватися, адаптуватися до тривалих криз і зберігати функціональність у довгостроковій перспективі.

На відміну від статичного розуміння безпеки, концепція стійкості акцентує увагу на процесі – на здатності екологічних, соціальних та управлінських систем реагувати на наслідки воєнних дій, техногенних аварій та екоциду, мінімізувати втрати для населення і створювати умови для безпечного життя після кризи. Саме така логіка робить екологічну стійкість «містком» між довкіллям і національною безпекою, оскільки деградація природних систем безпосередньо впливає на здоров'я людей, демографічні процеси, продовольчу й водну безпеку, а відтак – на загальну спроможність держави виконувати свої базові функції.

Важливим є і вимір соборності, який у цій площині набуває не лише символічного, а й цілком матеріального змісту. Екологічні загрози та катастрофи не мають адміністративних кордонів: забруднення великих річкових басейнів, деградація ґрунтів, поширення токсичних речовин або руйнування екосистем однаково зачіпають громади всіх регіонів України. Спільна відповідальність за довкілля та спільна участь у його відновленні формують єдиний безпековий простір, у якому екологічна стійкість стає чинником реальної, а не декларативної соборності держави.

У цих умовах повоєнне відновлення неминує супроводжується концентрацією значних фінансових ресурсів – бюджетних, місцевих і міжнародних. Це створює не лише можливості, а й ризики, зокрема ризик так званого «корупційного екоциду», коли під гаслами відбудови ухвалюються управлінські рішення, що завдають довгострокової шкоди довкіллю та підривають довіру суспільства. Саме тому публічний аудит у системі повоєнного відновлення набуває особливого значення як запобіжник неефективного, непрозорого або корупційно вмотивованого використання ресурсів, спрямованих на екологічні проекти.

Публічний аудит у цій логіці виступає не лише інструментом фінансового контролю, а механізмом забезпечення підзвітності держави перед громадянами щодо досягнення реальних результатів – зменшення екологічних ризиків, підвищення якості середовища життя та зміцнення довіри. Через поєднання екологічної стійкості, національної безпеки і аудиторських інструментів формується управлінська рамка, здатна забезпечити повоєнне відновлення України не лише швидко, а й безпечно, справедливо та об'єднано для суспільства.

Екологічна стійкість у повоєнному відновленні України передусім означає здатність територій, інституцій та інфраструктури поступово відновлюватися після масштабних проявів екоциду, зменшувати ризики для людей і забезпечувати довготривале функціонування природних систем та економіки. У національному контексті ця стійкість має чітко виражений людиноцентричний характер, адже безпосередньо пов'язана зі здоров'ям населення, епідемічною безпекою, продовольчою та водною безпекою, можливістю безпечного проживання і працевлаштування в громадах. Водночас вона має і державницький вимір, що проявляється у здатності держави контролювати території, управляти природними ресурсами та гарантувати мінімальні стандарти безпечного середовища життя по всій країні. Саме на цьому перетині з'являється зв'язок із соборністю: коли одні регіони

відновлюються екологічно безпечніше, швидше і прозоріше, а інші – повільно, фрагментарно або з толеруванням екологічних ризиків, держава стикається не лише з управлінською, а й соціально-політичною асиметрією, яка підриває єдність і довіру.

За таких умов екологічна стійкість не може розглядатися як допоміжний або факультативний елемент відбудови. Вона має бути інтегрована у державну політику відновлення як публічний інтерес, що визначає пріоритети планування, розподілу ресурсів і оцінювання результатів. Ця логіка має чітке нормативне підґрунтя, зокрема у Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року, яка закріплює цілі, принципи та інструменти екологічного управління і створює рамку для їх інтеграції у програми відбудови – від відновлення систем водопостачання і водовідведення до реконструкції промисловості, житлового фонду та об'єктів критичної інфраструктури. Однак сам факт наявності стратегічних документів ще не гарантує досягнення задекларованих цілей, адже без механізмів відповідальності та вимірюваності екологічна політика ризикує залишатися декларативною.

Саме тому у повоєнному відновленні ключового значення набуває питання, яким чином держава доводить реальне виконання екологічних цілей, а не лише їх формальне проголошення. У цьому контексті публічний аудит виступає базовим інструментом, що забезпечує зв'язок між стратегічними намірами і фактичними управлінськими результатами. Його значення полягає не лише у перевірці дотримання процедур і законодавчих вимог, а й у формуванні культури відповідальності за наслідки рішень, ухвалених у процесі відбудови. Застосування інструментів оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки у відновлювальних проєктах і програмах дозволяє зменшити ризик закладання довгострокових екологічних проблем, які можуть проявитися через роки у вигляді забруднених водних ресурсів, деградованих земель або небезпечного для населення середовища проживання.

Не менш важливим є фінансовий вимір публічного аудиту, адже повоєнне відновлення супроводжується залученням значних бюджетних, місцевих і донорських коштів. Прозорість ланцюгів фінансування екологічних компонентів відбудови – очищення територій, модернізації очисних споруд, управління відходами, рекультивациі земель – стає необхідною умовою довіри суспільства до державної політики. За відсутності належного контролю ці процеси створюють підвищені ризики нецільового використання ресурсів і формування так званого «корупційного екоциду», коли екологічна шкода стає побічним наслідком непрозорих управлінських рішень.

Водночас вирішальне значення у сфері екологічної стійкості має аудит ефективності, який дозволяє оцінити, чи дали здійснені витрати реальний суспільний результат. Йдеться про досягнення вимірюваних змін у термінах безпеки та якості життя населення: зменшення ризиків забруднення води, підвищення надійності інфраструктури, поліпшення якості питної води, зниження ймовірності техногенних аварій і готовність громад до реагування на екологічні інциденти. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам публічного аудиту, зокрема принципам INTOSAI, які розглядають аудит як інструмент підзвітності та вдосконалення управління, а не виключно як засіб виявлення порушень.

Публічний аудит у темі екологічної стійкості як складової національної безпеки має також чітко виражений безпековий вимір. Законодавство у сфері національної безпеки формує поле національних інтересів і загроз, у межах якого екологічні ризики розглядаються як чинник, здатний впливати на життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави. Відповідно, аудит у повоєнному відновленні має бути зорієнтований не лише на перевірку кошторисів, а й на оцінку того, чи знижують відбудовчі проєкти загрозу екологічних криз, деградації природних ресурсів і аварій, що можуть мати системні наслідки для безпеки.

Особливого значення для населення набуває управління базовими природними ресурсами – водою і землею. Саме ці ресурси визначають можливість безпечного проживання, відновлення аграрного виробництва, розвитку громад і захисту від техногенних ризиків. Норми Водного та Земельного кодексів створюють правову основу для раціонального використання і охорони цих ресурсів, а публічний аудит дозволяє перевіряти дотримання водоохоронних зон, застосування басейнових підходів до управління водами, наявність обліку деградованих і забруднених земель, а також реалістичність планів рекультивациі. У цьому сенсі аудит запобігає перетворенню проблем відбудови на «відкладені екологічні загрози», які з часом можуть загострити соціальну напругу.

У площині соборності принциповим є те, що екологічна стійкість не повинна ставати привілеєм окремих територій або громад із більшою фінансовою чи адміністративною спроможністю. Повоєнне відновлення містить ризик формування екологічної нерівності, коли різні регіони отримують нерівний рівень безпеки та якості середовища життя. Саме через механізми публічного аудиту, що

забезпечують прозорість, підзвітність і однакові критерії оцінювання, держава може мінімізувати ці ризики і підтримати єдність країни. У такому розумінні аудит виступає не лише технічним інструментом контролю, а засобом консолідації – через спільні правила, спільні стандарти та публічне пояснення логіки управлінських рішень.

Виходячи з наведеного вище, можна стверджувати: екологічна стійкість у повоєнному відновленні України є не «додатком» до відбудови, а її безпековою опорою та людиноцентричним критерієм якості державної політики. Вона безпосередньо вимірюється не деклараціями, а здатністю територій, інституцій та інфраструктури зменшувати ризики для здоров'я населення, гарантувати безпечно середовище життя, відновлювати водні й земельні ресурси та забезпечувати довготривале функціонування природних систем і економіки. Саме тому екологічна стійкість природно інтегрується у площину національної безпеки: деградація довкілля підриває продовольчу й водну безпеку, загострює соціальну напругу, підсилює міграційні процеси та знижує спроможність держави виконувати базові функції захисту громадян.

Важливим підсумковим акцентом є соборність як практична цілісність країни. Екологічні загрози не визнають адміністративних меж, а отже, якість управління природними ресурсами в одному регіоні неминуче позначається на добробуті іншого. У цьому сенсі спільне відновлення річкових басейнів, земель, лісів і критичної інфраструктури формує єдиний безпековий простір, де справедливості стандартів і доступу до безпечного довкілля стає умовою довіри між громадянами та інституціями, а довіра – передумовою суспільної згуртованості. Нерівномірне, непрозоре або екологічно ризиковане відновлення створює «екологічну нерівність», яка трансформується в політико-управлінську асиметрію й зрештою б'є по єдності держави.

У такій системі публічний аудит постає центральним інструментом, що перетворює стратегії та норми на вимірювані результати. Його роль полягає не лише у фіксації порушень, а в забезпеченні підзвітності та управлінської раціональності: від контролю дотримання процедур (ОВД/СЕО та інших екологічних вимог) до перевірки законності використання коштів і, що особливо важливо, оцінки ефективності – чи дають інвестиції відбудови реальний суспільний результат у термінах безпеки, здоров'я населення та зменшення екологічних ризиків. Саме цей вимір робить аудит запобіжником «корупційного екоциду», коли непрозорі рішення під час відбудови можуть закласти довготривалу шкоду довкіллю і підточити довіру до держави.

Окремої уваги заслуговує євроінтеграційний вимір. Поступ України до Європейського Союзу означає не лише політичні зобов'язання, а й практичне наближення до стандартів екологічного управління, прозорості, підзвітності та належного врядування. У сфері повоєнного відновлення це набуває прикладного значення: відбудова, синхронізована з європейськими підходами до охорони довкілля, управління водними ресурсами, поводження з відходами та екологічної оцінки, підвищує довіру міжнародних партнерів і посилює спроможність України інтегруватися в європейський простір політик і стандартів. Відтак публічний аудит стає ще й інструментом «європеїзації» державного управління – через прозорі правила, зіставні критерії оцінки та доказовість результатів.

Як влучно застерігав Вольтер, «краще ворог доброго». Для України це означає: швидкість відбудови не може бути виправданням для зниження стандартів, непрозорості чи відкладення екологічних ризиків «на потім». Справді сильне повоєнне відновлення – це відновлення, яке одночасно зміцнює національну безпеку, захищає здоров'я та добробут населення, не допускає корупційних викривлень і працює на соборність як єдиний, справедливий та безпечний простір життя.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змін. і допов.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2059-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

5. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 берез. 2018 р. № 2354-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
6. Основні засади (Стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
7. ISSAI 100 – Fundamental Principles of Public-Sector Auditing / INTOSAI. – Vienna, 2019. – Режим доступу: <https://www.issai.org/pronouncements/issai-100-fundamental-principles-of-public-sector-auditing/>
8. Global Climate Adaptation Audits for a Resilient Future: Lessons and recommendations from Supreme Audit Institutions – Режим доступу: <https://idi.no/wp-content/uploads/2025/10/ССАА-Global-Publication.pdf>
9. The European Green Deal / European Commission. – Brussels, 2019. – Режим доступу: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
10. Consolidated text: Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part – Режим доступу: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/2025-10-29

Навчальне видання

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ – ЗАПОРУКА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

*Збірник творчих робіт здобувачів вищої освіти освітніх програм
«Парламентаризм та парламентська діяльність», «Публічний аудит»,
«Європейські та євроатлантичні управлінські студії» у рамках щорічного Всеукраїнського
круглого столу до Дня Соборності України*

Підп. до друку 05.03.2026.

Видавець

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського
національного університету імені Тараса Шевченка
Навчальна лабораторія методичного
та видавничого забезпечення навчального процесу 03057, Київ, вул. Антона Цедіка, 20.